S T A S Y S   Y L A

S O C I A L I N Ė S   S I E L O V A D O S   U Ž D A V I N I A I

M I S T I N I O   K R I S T A U S   K Ū N O   I D Ė J O S   F O N E

K A U N A S - B E R L Y N A S
1 9 4 2

T U R I N Y S

ĮVADINIS ŽODIS

Pagrindinis sielovados uždavinys - išugdyti krikščionišką asmenybę. Tačiau asmenybė bręsta ir galutino tikslo siekia gyvendama ir veikdama socialinėje aplinkoje. Taip kelias į tikslą, žmogaus kelias, eina per prigimtinės tvarkos laipsnius - per įvairias bendruomenes. Į jas žmogus pamažu įsijungia ir iš jų gauna didžios paramos savo tikslui siekti.

Patį pirmąjį ir pagrindinį patarnavimą asmenybei atlieka šeima. Ji sukuria reikiamą atmosferą ne tik gamtiniam gyvenimui bręsti, bet ir antgamtiniam. Šeimos pagalba žmogui iš pradžių būna išimtina ir pilnai patenkinanti. Mažojo žmogaus - kūdikio rūpesčiai ir reikalai būna tokie riboti, kad kitų naujų institucijų pagalba jam beveik nereikalinga. Tiesa, tam tikrų patarnavimų atlieka jam Bažnyčia. Bet daugeliu atžvilgiu ir šios vaidmenį perima šeima. Ji yra, kaip sakoma, mažoji Bažnyčia.

Toliau bręsdamas, žmogus pasidaro reikalingas naujos atmosferos, naujų santykiavimo su aplinka ir visuomene formų ir sąlygų. Šitas sąlygas ir formas duoda jam mokykla. Ji yra maža lygių asmenų bendruomenė su bendrais interesais ir bendru autoritetu. Jei jos darbo ir jautimo turinyje yra dar dinaminių krikščionybės pradų, tai tokia mokykla gražiai praplečia ir praturtina šeimos paslaugas asmenybei ugdyti.

Tam tikrų reikšmingų paslaugų bręstančiam ar net subrendusiam žmogui teikia organizacija. Jei ji nėra mechanistinė, taip sakant, jei jos tikslai nėra siaurų ir dalinių, grynai techniškų žmogaus interesų patenkinimas, bet priešingai - jei ji apima ir didžiuosius gyvybinius žmogaus interesus, tai jos vaidmuo asmenybai brandinti yra taip pat nepakeičiamas.

Neatitrūkdamas galutinai nuo šeimos ir tebebūdamas mokykloje, žmogus-jaunuolis jau pradeda įsijungti į profesinį gyvenimą. Jeigu jis į profesiją žiūri ne kaip į paprastą amatą duonai uždirbti, jei ji jam yra pašaukimas, jo buities įprasminimas, jei jis į šitą gyvenimą ruošiasi ateiti ir ateina visa savo būtybe

ir jei pačioje profesijoje arba profesiniame luome ir profesinėse institucijoje gyvai jausti ši organiška, didžiaisiais motyvais pagrįsta atmosfera, tai tokia profesija yra neišsemiamas šaltinis tvirtoms, didžiai kūrybiškoms ir krikščioniškoms asmenybėms bręsti.

Besirengdamas profesijai ir joje bedirbdamas, žmogus kartu rengiasi ~~xxxdirbx~~ v a l s t y b i n i a m darbui arba jį dirba. Šis darbas angažuoja pačius jautriausius žmogaus interesus. Jei į valstybę ir patį valstybinį darbą žiūrima ne savinaudos ar dalinių interesų akimis, priešingai - kaip į tautinės bendruomenės būtiną formą, padedančią jai išvystyti asmenybes ir pačią tautinę individualybę, ir į šitą darbą atsinešama pačios geriausios intencijos, tai iš jo kyla palaima ne tik pačiai valstybei, bet ir jos darbą dirbantiems.

Nuo pat ankstyvos vaikystės žmogus pradeda įsijungti į B a ž n y - č i o s gyvenimą. Jis priima vis naujus sakramentus, švenčia bažnytines paslaptis, įsijungia į religinę tiesą, veikia katalikiškoje akcijoje. Jo ryšiai su Bažnyčia darosi vis glaudesni ir intymesni. Bažnyčia žmogaus asmenybės brendime, ypač krikščioniškos asmenybės brendime, atlieka nepakeičiamą vaidmenį.

Eidamas į pagalbą šeimai ir pats ją kurdamas, įsitraukdamas vis labiau į profesinį, valstybinį, bažnytinį gyvenimą, - žmogus neatitrūksta ir nuo savo aplinkos - k a i m o a r m i e s t o . Šitos aplinkos jis yra veikiamas ir pats į ją veikia. Jis dalyvauja ne tik materialinių aplinkos vertybių kūrime ir klausimų sprendime, bet ir dvasinių.

Būdamas narys tautos, rasės, kultūros, žmonijos, žmogus dalyvauja jų gyvenime, jis yra jų veikiamas. Bet ir jis pats nelieka pasyvus jų atžvilgiu - jis neša atsakomybę už jų likimą ir dalyvauja jųjų kūryboje. Net savo išganymo jis siekia, kaip sakoma, kartu su savo tauta ir savo tautoje, savo kultūroje, kartu su visa žmonija.

Pirmaeilis bendruomenių tikslas, kaip sakėme, tarnauti žmogui, vesti jį į galutinį jo subrendimą, galutinį tikslą. Be jų pagalbos ir tarpininkavimo žmogus, psichologiškai imant, negalėtų pasiekti nei savo gamtinio, nei antgamtinio tikslo. Jos padeda pirmiausia prigimtinei jo egzistencijai, kuri yra pagrindas antgamtinės egzistencijos, bet dar labiau - jos padeda, paremdamos jo pastangas

tą, skirta joms jau pačia jų prigimtimi, bene geriausiai gali padėti mistino Kristaus Kūno idėja. Kiekviena socialinė bendruomenė yra kaip sąnarys dieviškame organizme - mistiniame Kristuje. Kristus yra jų visų gyvybės ir vienybės principas. Jis yra jų galva. Šitame dieviškame organizme nėra vienų bendruomenių primato prieš kitas. Kiekviena bendruomenė savyje yra didelė vertybė. Jos skiria si tik funkcijų atžvilgiu. Nes ir organizme atskiri sąnariai turi atskiras funkcijas. Visų bendruomenių interesas yra bendras, būtent - aedificare corpus Christi, kurti Kristaus Kūną. Bendra viso didžiojo organizmo gerovė verčia visas atskiras bendruomenes suderinti tarpusavy savo veikimą, pripažinti hierarchinę tvarką, viena kitų priklausomybę. Tačiau šita priklausomybė anaiptol nemažina bendruomenių savarankiškumo. Kaip saulės sistemoje kiekvienas kūnas turi skirtingą savo vietą ir tvarką, tačiau visi drauge sudaro harmoningą organišką sistemą, taip ir čia - bendruomenių gyvenime. Harmonija yra bendras dėsnis ne tik gamtoje, bet ir bendruomeniniame gyvenime. Net negyvoje gamtoje, kaip tvirtina gamtininkai, yra ši sutartinė. Net atome juda molėkulės ir jonai aplink vieną centrą. Jei šita gerai organizuota ir hierarchizuota tvarka pakrinka - įvyksta netvarka, sutrikimas, kuris sugriauna ir sunaikina pačius kūnus.

Štai kodėl socialinė sielovada stato sau šiandien uždavinį grąžinti bendruomenių gyvenime tą tvarką, kuri joms skirta. Grąžinti ją - palenkiant pačias bendruomenes aukštesniajai valiai ir surišant jas organišku būdu su šitą valią vykdančiu principu Kristumi. Kristus atėjo išpildyti visos Trejybės valios. Jis atėjo kaip koks ryšininkas sujungti žmogaus ir bendruomenių su Dievu, pastatyti juos į jiems skirtą vietą, suderinti ir surikiuoti jų tarpusavį veikimą pagal dievišką tvarką.

Jau esame kalbėję apie mistinį Kristaus Kūną, kuris apima visą žmoniją, visas tautas ir visas kitas bendruomenes. Koks jų vaidmuo ir kokia jų dalia, net koks jų tarpusavis santykis šitame dieviškame organizme, mes pamatysime toliau, kai kalbėsime apie atskiras bendruomenes ir jų sielovados uždavinius. Tuo tarpu galima pasakyti viena, kad Kristus yra pašventęs visą - taip pat ir atskiras bendruomenes. Kaip atskiras žmogus įjungiamas į dievišką organizmą, į pašventintą tvarką Trejybės vardu (per šv. Krikštą), taip turėtų būti įjungtas į šitą tvarką ir bendruomenės. Berods krikščioniškoj visuomenėje šita mintis ir praktika nebuvo svetima. Juk šeimos su-

kuriamos Trejybės vardan ir jos garbei. Mokyklos pradeda savo darbą ir jį vykdo tos pačios Trejybės vardu - jos pradeda jį Kryžiaus Ženklu ir malda. Net miestai ir kaimai pašvenčiami Dieviškai Širdžiai, kaip dieviškos valios reiškėjai. Tautos ir valstybės savo konstitucijas pradeda Trejybės vardu. Ar tai nėra pasireiškimas mūsų minėto bendruomenių įjungimo į triasmenį Dievą ir jo nustatytą tvarką?

Tik kaip dažnai šitai yra virtę grynu formalumu! Kaip dažnai šitai nebeišreiškia giliausios dalyko esmės! Labai dažnai tai nebėra tas aktas, nuostabus ir didingas, kuriuo palenkiamos bendruomenės Trejybei ir jos nustatytai tvarkai. Gal būt, šitai pasidarė dėl to, kad mes per mažai apie tai tesame kalbėję, nepažadinom šitų dalykų sąmonės.

Kalbėdami socialinės sielovados klausimais,mes čia imsime atskiras institucijas - šeimą, mokyklą, parapiją, organizaciją, profesiją, kaimą, miestą, tautą ir žmoniją. Kalbėsime apie krikščionišką jų charakterį, organišką jų vienybę su Kristumi ir Dievu. Tačiau šitai mes paliesime kaip pagrindą tiems naujiems socialinės sielovados uždaviniams, kurie iš to viso seka.

Šio darbo tikslas, taigi, analitiškai peržvelgti atskirų bendruomenių paskirtį ir vaidmenį socialinėje sielovadoje. Pačių bendruomenių tarpusavio santykio ir jų santykių su žmogumi čia beveik neliesime. Tai būtų atskiro darbo, atskiros studijos objektas.

I. ŠEIMOS SIELOVADOS UŽDAVINIAI

1. Susirūpinimas dabarties šeima

Šeima yra pagrindinis visuomenės, valstybės, Bažnyčios narvelis. Ji yra mažoji bendruomenė, mažoji valstybė, o kaip toliau pamatysime, ji laikoma net mažoji bažnyčia. Tai nėra tik gražios frazės. Šeima juk naujų gyvybinių jėgų lopšys, asmenybių ugdymo mokykla. Iš jos prasideda ir religinio, ir visuomeninio, ir valstybinio gyvenimo pradai. Štai kodėl ties ja telkiasi šiandien visų ir visuotinis susirūpinimas.

Ypač Bažnyčiai negali nerūpėti religinė šeimų atmosfera, moralinė jų sveikata, jai skirtų religinės pedagogikos uždavinių atlikimas. Be šių bendrų motyvų, kurie verčia rūpintis šeima, yra dar ir specialūs. Dabarties šeima netenka tikrojo savo charakterio, ji pasidaro grynai prigimtosios tvarkos institucija, dažnai palenkiama tik asmeniškai šeimos narių valiai ir sauvaliai. Taip degradavusi save, šeima netenka pastovumo, bendruomenės atmosferos ir šilumos. Ji ima nebepatenkinti ne tik pačių šeimos komponentų, bet ir tų, kurie iš jos išauga, kaip atžala.

Šitokia šeimos padėtis įneša panikos į platesnę visuomenę, ypač tuos, kurie patys yra užinteresuoti sukurti savas šeimas. Jie jaučia iš vienos pusės neatidėliojamą reikalą eiti į moterystę, bet iš antros pusės jie bijosi, kad ir jų šeimos nepasidarytų tokios nelaimingos, kokias jie mato savo aplinkoje. Taip jie atidėlioja šį svarbiausią savo gyvenimo aktą, stumia jį vis toliau metas iš meto, kol galų gale būna visai per vėlu šitai bepadaryti. Net susižiedavę žmonės bijosi kartais padaryti galutiną žingsnį, bijosi dėl to, kad nepadidinti dar viena šeima nelaimingųjų skaičiaus. Šitie reiškiniai neabejotinai neša didelių nuostolių tiek atskiriems asmenims, tiek pačiai visuomenei. Iš to prasideda įvairūs moraliniai nukrypimai, kurie pražudo pačius būsimus šeimos komponentus ir užkrečia pačią visuomenę skaudžiausiomis savo pasekmėmis.

Šeimos nudvasėjimas ir becharakteriškumas skaudžiausiu būdu atsiliepia tautos prieaugliui. Kūdikis nebėra tas laukiamasis, tas džiaugsmą nešąs šeimos narys. Šeimos dažnai apsiginkluoja prieš jį moderniausiomis technikos priemonėmis. Kūdykije jos mato ne

tai, kas neša džiaugsmo, giedros - jie žiūri į jį, kaip į naštą. Bebėgdami nuo vaikų, ginte jų besigindami, jie skaudžiausiu būdu sužaloja savo pačių sąžines ir tautos prieauglio balanse ima daryti didžiausį deficitą. Geriausi naujosios tautos gyvybės daigai lieka užmarinti pačioj pirminėj instancijoj - pačioj šeimoj, iš kurios jie turi teisės išeiti į gyvenimą ir šiam duoti naujo gyvumo.

Šeimos, gyvendamos be religinės šilumos, neįprasmindamos savo būties Dievuje, amžinai kęs ir tragiškai blaškysis, kankins save ir kitus net iki sunaikinimo.

Štai kodėl iš susirūpinimo dabartine šeimų padėtimi,kyla susirūpinimas, kaip ją atgimdyti, kaip pagydyti ją iš jos ligų, kaip duoti jai naują prasmingą būties pagrindą. Šituo kaip tik sielojasi sielovada. Ji laiko savo pirmaeiliu uždaviniu grąžinti šeimai jos pirmykštį sakralinį charakterį ir sukurti joje tokią atmosferą, kurioje jaustųsi laimingi ir jos komponentai ir būtų patenkinta visuomenė, valstybė, Bažnyčia. Konkrečiai kalbant, ji siekia perteikti šeimoms krikščioniškąjį šeimos supratimą, pašventinti jas malonės priemonėmis ir vadovauti į jų idealą. Apie šituos uždavinius mums čia, svarbiausia, ir teks kalbėti.

2. Šeimos sielovados uždaviniai

a. Pagilinti šeimos supratimą

Šeima negali atsinaujinti su tuo šeimos supratimu, kokį ji šiandien turi. Jai reikia gilesnio ir pilnesnio turinio, reikia mistikos, reikia tokio supratimo, kurs jai duotų vidinės šilumos ir jėgų.

Gal būt ~~ii~~ buvo laikai, kada neturėta tokių dinamiškų ir stipriai pagaunančių sąvokų šeimos turiniui iškelti. Ir pačioje Bažnyčioje šitas turinys buvo kiek primirštas. Šiandien tačiau visu gyvumu iškyla idėja šeimos, kaip antgamtinės bendruomenės. Šv. Povilo žodžiais, moterystė pasidaro didžioji paslaptis ir būtent ta prasme, kad į ją perkeliamas tas ryšių intymumas, koks yra tarp Kristaus ir Bažnyčios. Kristaus meilė savąjai Bažnyčiai pratęsiama iki šeimos. Bažnyčia iš Kristaus meilės yra pasidariusi mistinis Jo (Kristaus) Kūnas. Ir šeima, Krikščioniška šeima yra konkretus mistinio Kristaus pasireiškimas. Kaip Bažnyčioje vyriausia galva yra Kristus, taip ir šeimoje. Kristus tačiau - neregima Bažnyčios ir šeimos galva. Regimoji galva Bažnyčioje - popiežius, šeimoje - tėvas.

Taip, tėvas ir vyras yra Kristaus galvos vietininkas šeimoje. Motina-žmona yra tarsi Bažnyčia mistiniame Kristuje. Kaip ši pastaroji yra mistinio Kristaus kūnas, taip ir pirmoji - šeimos mistinis kūnas. Motina, taigi, Bažnyčios vietininkė šeimoje. Į šitą mistinį šeimos supratimą įsijungia ir kiti šeimos nariai. Vaikai ir kiti įnamiai sudaro dvasinio šeimos organizmo sąnarius, o tuo pačiu mistinio Kristaus Kūno sąnarius.

Argi šitas giliai krikščioniškas šeimos turinys nepagilina šeimos narių tarpusavio santykių ir ar nenustato paklusnumo ir iniciatyvos hierarchijos? Ar vyras Kristuje nemylės savo žmonos dar gilesne, sudvasinta meile ir žmona ar nepasimokys iš Bažnyčios ir Kristaus santykių kaip reikia gerbti vyrą ir jam paklusti. Ir tėvai, vykdydami drausmę vaikų auklėjime, vykdys Kristaus, kaip vyriausios šeimos galvos, vardu ir dėl to nebus neteisingi. Mistinė vienybė šeimos narių sugyvenime neabejotinai įneš daugiau tarpusavės pagarbos ir meilės.

Bet grįžkime dar prie šeimos ir Bažnyčios ryšių. Dar gilesnis šitų ryšių pažinimas mums padės atsiekti pilniau krikščioniškąjį šeimos turinį. Šeima yra buvusi pagrindinis Bažnyčios narvelis. Juk iš Nazareto šeimos kilo pati Bažnyčia. Iš čia išėjo Kristus - Bažnyčios Kūrėjas ir mistinė jos galva. Pirmaisiais krikščionybės amžiais, kada dar nebūta bažnyčių, šeimose atlikinėtos pačios bažnytinės apeigos. Tuo būdu šeimos tais laikais buvo ir pirmosios parapijos. Vėliau, kai atsirado specialių bažnyčių, šeimose skleidėsi gili religinė šiluma, kuri jas darė tarsi kokias šventoves. Tokia šeimų atmosvera yra buvusi net keliolika šimtų metų - beveik net iki viduramžių pabaigos. Šventasis šeimos židinys pradėta gęsinti tik naujaisiais laikais. Tačiau ir dabar vis dėlto nėra visai išblėsęs šv. Nazareto šeimos ir pirmųjų krikščionybės amžių šeimų idealas. Dar vis yra šeimų, kurios, kad ir su dideliais pavojais, išlaiko savyje krikščionišką šilumą ir šviesą. Jos ir yra tie reti žiburiai, kurie dar žavi ir traukia naująsias kartas, besiruošiančias šeimyniniam gyvenimui.

Šeima ir Bažnyčia yra viena kitai reikalingos. Šeima duoda Bažnyčiai žemiškąją gyvybę, o Bažnyčia šeimai - antžemiškąją. Kaip tarnaujantieji mišioms neša ant altoriaus vyno ir duonos aukas, kad jas kunigas pašvęstų, taip ir šeima neša Bažnyčiai pašventinti naujas aukas - naujas gyvybes. Taip Bažnyčia gauna iš šeimos žemišką gyvybę, o šeima iš Bažnyčios - antgamtiškąją (malonę). Šita iš Bažnyčios gaunamoji gyvybė padaro šeimos židinį tarsi taberna-

kulį, kuriame pasilieka pats tos gyvybės davėjas - Kristus. Ir juo daugiau šeima gauna iš Bažnyčios per sakramentus šitos Kristaus gyvybės - malonės, juo daugiau ji pasidaro malonės pilna. Taip, šeima pasidaro malonės pilnoji ir Viešpats būna su ja.

Jei šeima mažoji bažnyčia, tai šeimos tėvai - tos bažnyčios kunigai. Kunigai jie tampa, tiesa, jau per krikštą ir sutvirtinimą. Šitie sakramentai įspaudžia jų sielose tokius bruožus ir uždeda tokias pareigas, dėl kurių šv. Petras juos vadina karališkais kunigais. Tačiau kunigais ypatingu būdu jie tampa, priimdami moterystės sakramentą. Juk jie čia pasidaro net patys šio sakramento teikėjai. Kristus per juos pačius, kaip per kunigus, suteikia jiems moterystės sakramento malonę, kurią kitu atveju jies teikia per pašvęstojo kunigo rankas. Priimdami moterystės sakramentą, tėvai tampa malonės teikėjai, malonės tarpininkai, kaip kad daug platesne prasme tokiais malonės teikėjais ir tarpininkais yra kunigai ir vyskupai. Apie šitą šeimos kunigystę prieš pusantro tūkstančio metų kalbėjo jau Augustinas ir Chrizostemas. Šv. Augustinas tėvą vadina net šeimos vyskupu.

Būdami šeimos kunigai, tėvai gauna ir visas pareigas, kurias turi kunigai Bažnyčioje, kad ir ne tokioje apimtyje. Jie gali laiminti vaikus, vadovauti maldoms, tam tikrais atvejais teikti krikštą, skelbti tikėjimą ir dorovę savo vaikams, juos viso to mokyti, vadovauti jų sieloms ir nešti už jas atsakomybę, vykdyti jų atžvilgiu discipliną - palaikyti jų sielose dievišką tvarką. Argi tai nėra kunigiškos mokymo, pašventinimo, vadovavimo ir valdymo funkcijos?

Štai šitas pagilintas šeimos supratimas, nors ir labai greitosiomis apžvelgtas. Kai kam jis gali atrodyti vienpusiškas, per daug v vedąs į mistiką, nerealus. Ar šitokį šeimos supratimą beskelbiant nesusidarys pavojaus atitraukti šeimas nuo jų būtinųjų rūpesčių ir tikrovės reikalavimų? Šeimos, bent dabarties šeimos, dauguma jų, yra taip nusigręžusios į gamtinius savo reikalus, kad niekad nebus per daug iškelti jos idealą ir į jį pakreipti. Tikrai būtų neprotinga kalbėti apie pavojų šeimoms iš per didelio jų suidealistinimo. Bažnyčia niekad nesikėsino paneigti gamtinių šeimos reikalų. Patį antgamtinį šeimų gyvenimą ji juk visuomet stengėsi atremti į gamtinį gyvenimą ir šį papildyti, patobulinti anuo. Siekdama pertiekti šeimoms krikščioniškąjį moterystės turinį, Bažnyčia nori tiktai vieno - atstatyti pusiausvyrą, kurios yra netekusi šeima,

per daug pasinešusi natūralistine kryptimi.

Klausimas dabar, kaip perteikti esamų ir būsimų šeimų komponentams šitą pagilintą šeimos supratimą? Kaip paruošti jaunimą moterystei ir kaip instruktuoti tėvus, kad jie naujomis akimis pradėtų žiūrėti į pačią šeimą? Nesileisdami plačiau į šį klausimą, mes galime trumpai tiek pastebėti, kad šitam panaudojamos visos prieinamos, paprastosios ir nepaprastosios pastoracijos priemonės. Jaunimui šiandien ruošiami, kur dar galima, specialūs kursai, kuriuose aiškinama enciklika CASTI CONUBII ir išviso kalbama apie motiniškumą, tėviškumą, šeimos pareigas, jų šventumą ir t.p. Tais pačiais klausimais rašomos brošiūros, straipsniai jaunimo spaudoj, užsiminama apie tai vyresnėse mokyklų klasėse, o jaunimo sekmadieniais skiriami specialūs tais klausimais pamokslai. Jaunavedžiams ruošiami specialūs pasikalbėjimai, kuriuose be mūsų minėtų bendrųjų šeimos mistinio charakterių klausimų, keliami dar ir specialūs artimesnieji ir konkretesnieji šeimų gyvenimo dalykai. Kai kur daromi atskiri ir specialūs pasikalbėjimai jauniesiems tėvams ir motinoms. Tėvų perorientavimui arba jų sąmonės pagilinimui ruošiami vadinami tėvų vakarai (Elternabenden), auklėjimo savaitės (Elternerziehungswochen), leidžiama jiems speciali spauda: laikraščiai, lapeliai (Flugblätter), brošiūros, knygos.

b. Pašventinti pačią šeimą

Krikščioniškam šeimos idealui įvykdyti neužtenka gerų norų ir paprastų, natūralių pastangų. Šeimų gyvenimo tikrovė vis dėlto dažnai yra kieta. Ir charakterių skirtumai, ir materialinių išteklių ribotumas, ir sunkumai gimdant ir ūgdant naująsias gyvybes, ir žmogiškų aistrų siautėjimas - visa tai net geriausius norus turint ir didžiausias žmogiškas pastangas dedant, nėra lengva pakelti ir suvaldyti. Čia reikia dar naujos, antgamtinės jėgos, kuri visą tikrovę padėtų apvaldyti.

Šita antgamtinė jėga ateina žmonėse per įvairias pašventinimo priemones. Vienos jų yra bendros, ir šeimų nariai gali jas naudoti ir per jas save pašventinti, kaip ir visi kiti žmonės. Tačiau yra dar specialių šeimoms pašventinti priemonių. Kai kurias jų mes čia ir norime paminėti.

Bene viena sėkmingųjų šeimos židinio pašventinimo priemonių yra krikščioniškieji dienos papročiai. Bendros šeimos maldos keliant

einant gulti, valgant, įneša tiek daug dvasinės šilumos ir kartu pašventina, sakytume, visą dienos eigą. Kas bebūtų buvę šeimos narių tarpe, viskas išsilygina, visų širdims susivienijus bendroje šeimos maldoje. Kur du-trys susirenka mano vardu, ten ir aš esu - sako Kristus. Ir tiek kartų Kristus yra šeimoje ir su ja, kiek kartų šeima susirenka tarti didžiųjų maldos žodžių "Tėve mūsų" ir "Per Kristų, mūsų Viešpatį".

Kita svarbi priemonė, tai sekmadienių šventimas. Nors ir nebūtų specialių mišių šeimoms, kaip tai daroma kai kur, tačiau per kiekvienas mišias šeima gali viena mintim ir dvasia jungtis bendroje aukoje, gali dėkoti Dievui už suteiktas jų namams ypatingas malones savaitės bėgyje ar aukoti Jam patirtus bendrai sunkumus. Ir nieks taip nesujungs ir nepašventins šeimos, kaip bendra sekmadieninė visų šeimos narių Komunija. Tikrai, Kristus iš Bažnyčios tabernakulio bus perneštas į šeimos židinį ir paliks Jis čia per ištisą savaitę. Jei šeima negali dėl tam tikrų priežasčių nuvykti visa į Bažnyčią, tai jos bendra malda ir mintimi dalyvavimas su esančiais tą dieną Bažnyčioje ir bent dvasiniu būdu dalyvavimas prie Dievo stalo, juk taip pat teikia pašventinančią malonę.

Pašventinamasis šeimos veikimas dar labiau pratęsiamas, kai šeima gyvena ir pergyvena bažnytinių metų svarbiausius momentus. Kai šitie metai, kurie su savo paslaptimis, pašventinančiomis paslaptimis, perkeliami iš bažnyčios į šeimą, arba švenčiami glaudžiausiame sąlytyje su pirmąja, tai juk pergyvenamas visas išganomasis Kristaus veikimas Bažnyčioje. Švenčiant nuoširdžiai didžiąsias Kristaus gyvenimo paslaptis, jas išgyvenant ir į jas įsijaučiant, juk negalima neišsilupti iš to pernelyg žmogiškojo gyvenimo ir jo rūpesčių kiauto, negalima savo dėmesio ir savo širdies nepakreipti į krikščioniškąjį šeimų kelią. Bet tai daugiau subjektyvus pašventinamasis bažnytinių metų veikimas. Be šio, yra dar objektyvus savęs pašventinimas, ir jis ateina, vartojant atitinkamais bažnytinių metų momentais sakramentines priemones, atnaujinant savo dvasią atgailoje ir pastiprinant ją Komunija.

Į bažnytinių metų ribas įsijungia dar keletas ypatingų veiksnių, kurie šeimai neša didelės pašventinančios galios. Tai įvairūs ir, tiesa, daliniai pamaldumai - į Jėzaus Širdį, į Šv. Dvasią, į Mariją, į atskirus šventuosius. Šventimas atskirų pamaldų, laikymas devintadienių (novenų) ir p. tik pagilina šeimos ryšį su Dievu ir padeda laimėti ypatingą Dievo skirtų tarpininkų užtarimą.

6

Be kitko, tenka pabrėžti didelę šeimų pasiaukojimų Jėzaus Širdžiai reikšmę. Aktas, kuriuo šitas pasiaukojimas įvykdomas, Kristų proklamuoja šeimos galva, jos vyriausiu vadu ir centru. Paveikslas, kuris ta proga pakabinamas svarbiausioj namų vietoj, konkrečiu būdu padeda šeimom prisiminti šitą Kristaus viešpativimą jose. Argi tai neprimena tos didžiosios minties, apie kurią kalbėjome aukščiau, būtent, kad Kristus yra šeimos galva. Šeima, palenkdama Jam savo valią ir į Jį kreipdama savo maldas ir aukas, tikrai padaro Jį viso kasdieniško savo gyvenimo centru. Šitas Kristocentrizmas yra juk pati giliausia krikščionybės idėja. Šitie šeimų pasiaukojimai, pakartojami pasiaukojimo metinėse, arba Jėzaus Širdies šventėse, ir šitai turi taip pat didelės pašventinančios reikšmės.

Kaip ypatingus, pašventinimą nešančius papročius, galima dar paminėti jungtuvių metinių, vaikų Pirmosios Komunijos metinių, Krikščionišką vardinių - šventųjų patronų šventimas. Su malda ir auka - šventų mišių auka, su išpažintim ir komunija šitų metinių šeimos švenčių minėjimas yra tarsi per nauja pakartojimas, arba geriau sakant, atnaujinimas didžiųjų šeimos sakramentų - krikšto, moterystės, atgailos ir komunijos.

Yra dar viena ypač būdinga šeimai pašventinti priemonė, tai tėvų palaiminimai. Laiminimų teisė, kurią turi vienas Dievas, kaip Kūrėjas, pereina kunigams, kaip dvasinės gyvybės perkūrėjams ir tėvams - fizinės gyvybės perteikėjams. Tėvai, laimindami savo vaikus svarbesniaisiais jų gyvenimo ir dienos momentais, pašventina ne tik juos, bet ir save. Perteikdami vaikams per savo rankas Dievo palaiminimą, jie darosi vis labiau ir labiau vertesni malonės tarpininkai, arba bent tokie turėtų darytis. Tik labai gaila, kad šita priemone patys tėvai tesinaudoja tik pačiomis rečiausiomis progomis (vaikams einant moterystės ar priimant kitą kurį luomą).

c. Vadovauti šeimai

Šis uždavinys tur būt, bus pats sunkiausias. Vadovauti tenka negatyviu ir pozityviu būdu. Aiškų, visų pirma reikia apsaugoti šeimas nuo jas griaunančių veiksnių arba daryti visa, kad šeimoms darą įtakos veiksniai neturėtų griaunančių elementų. Pripažinkim tačiau, kad ypač miestuose didelės neigiamos įtakos daro kinai, teatrai, spauda, neigiami gyvenimo pavyzdžiai. Kinai neva negatyvinės pedagogikos sumetimais per dažnai vaizduoja šeimų išsiskyrimus neištikimumus, svetimavimus ir tai laiko, kaip kasdieninį dalyką,

savotišką normalybę. Laiminga šeima čia retas dalykas arba laikinis naujai sukurtų šeimų reiškinys. Jokios aukos, pagrįstos tikėjimu, jokio gilesnio turinio čia beveik nepamatysi arba labai retai. Priešingai kai kurių kraštų filmose jausti net priešingas palinkimas - išskirti visa, kas apie tokį turinį galėtų užsiminti. Teatrai seka kinus. Pagaliau teatro lankytojas žino, kad ne tik scenoj, bet ir už jos dauguma teatralų yra sugriovę savo šeimas. Šeimos tikrąjį charakterį gerokai subanalinusi geltonoji spauda. Ji skelbė įvairius šeimyninius ir vedybinius straipsnius, žinoma, nevykusius, piršliavo už akių net gyvanašlius ir gyvanašles, davinėjo keisčiausius patarimus šeimyniniams konfliktams likviduoti irp. Pagaliau blogi pavyzdžiai iš aukštųjų sferų šeimyninio gyvenimo pusės - įvairūs žmonų pakeitimai, sukryžiavimai, meilužiai ir meilužės turėjo visuomenės opinijoje visai suprofanuoti krikščioniškąjį šeimos supratimą. Šeima pasidaro savotiškas sau tikslas, institucija, sukurta vyro ir moters malonumui. Jei jie vienas kito nebepatenkina, jei jų sugyvenimas nebeįmanomas, tai lieka tik viena - skirtis ir sudarinėti šeimas su naujais partneriais. Taip šeimų ardymai ir nevykę jų sudarinėjimai gausėja, o su tuo eina spekuliacija religija ir dorove. Aišku, kai šeima pasidaro pajungta tik žmogui ir neribotiems jų įgeidžiams, kai Dievas čia nebevaidina jokio vaidmens, tai kitokių pasekmių nei laukti nebetenka.

Šitokiai padėčiai esant, būtina daryti visa, kad sulaikyti tolimesnį šeimų krikdymo procesą. Taip sakant, reikia sulaikyti arba pačius griaunančius veiksnius arba apsaugoti nuo jų pačias šeimas. Kaip sulaikyti pačius veiksnius? Uždavinys, žinoma, nėra lengvas. Daugiausia čia galėtų padaryti valstybė ir jos institucijos, leidžiančios įstatymus ir vykdančios valdžią. Juk šeimos dorovingumas yra kartu ir valstybės interesas. Įstatymais turėtų būt uždraustas kiekvienas sveiką šeimos supratimą ardąs pasikėsinimas. Šitokios legislatūros turėtų reikalauti ne tik šeimų saugotoja Bažnyčia, bet ir pačios šeimos savo sutelktiniais žygiais.

Minėtų propagandos veiksnių neigiamą įtaką galėtų, be to, sulaikyti gerai vykdoma valstybės cenzūra. Čia svarbu sąžiningumas ir sąmoningumas tų valdininkų, kurie šioms pareigoms pastatyti. Be kitko turėtų teisės reikalauti sau vietos tokiose įstaigose, bent kaip ekspertai, ir gerų šeimų, o taip pat Bažnyčios atstovai.

Pagaliau nepaprastai didelės reikšmės turi visuomenės balsas. Niekas taip nepribloškia šeimas ardančių veiksnių, nieks taip gydančiai neveikia, kaip drąsus spaudos, viešos tribūnos (sakyklos ar

suvažiavimų, seimo kalbėtojų) pasisakymas prieš iškrypimus ir iškreipimus šeimose ir šeimyniniuose papročiuose. Jei spauda, sakykla ar kita kuri vieša tribūna seka kiekvieną neigiamą šeimų atžvilgiu faktą ir jį deramai sveikos moralės šviesoj kvalifikuoja, tai ji atlieka dar ir kitą uždavinį - pažadina sveikąją visuomenės sąžinę, stiprina viešąją opiniją, žodžiu, jau saugo šeimas nuo gręsiančių joms pavojų.

Saugant šeimas nuo moderniųjų veiksnių neigiamos įtakos reikia elgtis labai atsargiai. Negalima, sakysime, visai drausti nuo kinų, teatrų ar spaudos - tik pabrėžti kritiškumo reikalą, paruošti juos iš anksto rimta atskirų dalykų kritika arba tinkamu gerų dalykų išskyrimu nuo blogųjų. Ne viskas yra ten gera - štai įspėjimas, su kuriuos žmonės turi ateiti į teatrą ar kiną.

Saugojamasis uždavinys ypač pabrėžtinas ten, kur eina kalba apie būsimų šeimų komponentus. Juos visų pirma reikia saugoti nuolytinio nesivaldymo, kurs veda šeimas į sugyvulėjimą, susargdina baisiom ligom jos narius ir daro paskui nepakeliamą patį šeimyninį gyvenimą nes ir čia niekas taip nežudo, kaip nesivaldymas. Saugoti reikia juos ir nuo girtavimo, kuris daro negalimą materialiai šeimos kūrimą ir sukurtą šeimą daro nelaiminga.

Gal dar svarbiau už visokias preventyvines priemones, pozityvus šeimų vadovavimas. Grynai bažnytinės vadovavimo priemonės yra šeimų išpažintis, šeimoms skirtos rekolekcijos, šeimų lankymas. Išpažintis duoda progos šeimų nariams įkvėpti norą ir pažadinti pasiryžimą gyventi krikščionišku šeimų gyvenimu. Čia ir praktiškai išsprendžiami krikščioniškoj šviesoj įvairūs kasdieniško šeimų gyvenimo sunkumai ir surandamos geriausios išeitys. Svarbu tik, kad šeimos nariai žiūrėtų į šitą didžią jų sielų gerovei skirtą priemonę, kaip į kokią mokyklą. Uždaros rekolekcijos tėvams, jeigu jos gerai vadovaujamos, duoda toną grynai krikščioniškos šeimos gyvenimo tipui kurti. Tai, kas įdiegiama, arba pažadinama kitomis priemonėjis, toliau tęsiama paskatinimu, patarimais, tam tikra kontrole., išsiaiškinimais šeimų vizitų metu. Kai kunigas pasidaro šeimos laukiamas ne tik kaip svečias, bet ir kaip jų tėvas ir mokytojas, tai jo patarimai įgyja didžiai auklėjančios reikšmės.

Visų šitų pozityvių vadovavimo priemonių vyriausias tikslas sukurti naują, giliai krikščioniškų šeimų gyvenimo stilių. Šitas stilius, arba tonas, gražiai sukurtas ir palaikomas visoje eilėje šeimų, veikia sugestyviai jau pats per save, stiprina tas pačias

šeimas ir užkariauja krikščioniškam idealui nuo jo nutolusias. Kai kur - Belgijoj, buvusioj Austrijoj, Prancūzijoj buvo sukurti net specialūs šitam naujam stiliui propoguoti šeimų sąjūdžiai. Šitie sąjūdžiai vienur propagavo šeimų skaitlingumą, kitur labiau krikščioniškus šeimų papročius - pagal tai, ko labiau trūkę tų kraštų šeimoms. Kai Belgijoj, sakysime, skaitlingų šeimų draugijoje priklausė pats karalius, įvairūs didikai ir šiaip garsios krašto asmenybės, tai šitokie dalykai negalėdavo neveikti sugestyviai ir į plačiąsias šeimų mases. Arba Austrijoj neulandiečių šeimos buvo bekuriančios tokį gyvenimo stilių, kad jau atėjęs į jų namus, atspėsi kas čia gyvena. Paprastumas įsirengime ir geras skonis, krikščioniški ženklai ir simboliai, bendros maldos prie stalo, kažkoks neįprastas namų jaukumas ir šeimos narių tarpusavė šiluma pagauna ir užburia pašaliečius. Turint galvoj, kad miesčionys seka vėją, kad jie yra minios žmonės ir kad juos veikia ypač kitų pavyzdys - jie, sakysim, kopijuoja vienas kito net buto įrengimus, nekalbant jau apie šiaip papročius, - turint visa tai galvoje, toks krikščioniškų šeimų frontas su savo aiškiu gyvenimo stilium turėtų padaryti daug geros įtakos ir duoti toną plačioms šeimų masėms.

3. Kunigo vaidmuo šeimos sielovadoje

Kunigui, dirbančiam su šeimomis, reikia turėti tokio orumo, kuris laimėtų jam šeimų pasitikėjimą. Pasitikėjimas yra pati pirmoji sąlyga šitame, palyginti, nelengvame ir didžios atsakomybės darbe. Be jo, visos gražios kunigo pastangos neduos norimų vaisių, arba jie bus labai menki. Pasitikėjimas, be abejo, neperkamas pigiu populiarumu, paprastomis žmogiško gudrumo ar imantrumo priemonėmis. Kunigas visų pirma turi būti kunigu, jis turi būti asmenybė, turėti iš vidaus dvasinio magneto - tik tuomet jis trauks į save šeimas, bus jose laukiamas ir priimamas, kaip geriausias prietelius ir dvasinis tėvas.

Reta problemų, kurioms spręsti būtų reikalingas toks kunigo pasiruošimas, kaip šeimos problemos. Šitose problemose susiduria ne tik moralės ir teisės, bet ypač dar pedagogikos ir psichologijos dalykai. Kunigui dėl to tenka gerai ruoštis ir apsipažinti su visomis šitomis sritimis. Paviršutiniškumas, vadovavimasis tik savo vienu protu, kad ir kaip svaikas jis nebūtų, vis dėlto galėtų neduoti šeimų instruktavime tų rezultatų, kurie reikalingi. Idealas visuomet yra objektyvus, nors kelias į jį yra labai įvairus ir daugiau mažiau subjektyvus. Dogmatika, moralė, teisė, jų išstudi-

javimas saugos kunigą nuo šeimų idealo susubjektyvinimo, o pedagogikos ir psichologijos studijos padės parinkti subjektyviai tinkamiausią atskirų šeimų ar net jos narių kelią į idealą.

Beje, šeimos klausimų tarpe yra ir labai jautrių dalykų. Čia ypač svarbu kunigo susiorientavimas ir diskrecija. Ypač paruošiant jaunimą moterystei, arba kalbant tėvams apie moterystės teises ir pareigas, svarbu per dideliu atvirumu, įvairia, dažnai nenormalumus turinti galvoje, kazuistika ir iš viso kasdieniškos ir per daug nuogos tikrovės nagrinėjimu nepažeisti ųgimto žmonių kuklumo ir idealinio polekio. Kunigo uždavinys pirmon eilėn pozityvus ir kuo mažiausia negatyvus šeimų instruktavimas.

Tai, ką daro kunigas ir gražiausiomis savo pastangomis, vis dėlto tėra tik sėjimas ir laistymas. Tai, kas duoda augimą, šv. Povilo žodžiais, yra Dievas. Dėl to kunigas privalo savo įgytą pasitikėjimą šeimose, o taip pat ir jų instruktavimą panaudoti šeimų nukreipimui į Dievą. Kunigas niekad negali užmiršti, kad jis tėra tik tarpininkas. Jis turi būti šeimų kelias į Dievą, jis turi vesti jas į vis ir vis gilesnę vienybę su jų Tėvu. Dėl to, juo labiau jis propaguos šeimose maldas, bendras maldas ir pamaldas, juo labiau jis įves jas į sakramentinį gyvenimą, juo bus geriau. Kunigo, kaip asmens, įtaka šeimose vis labiau ir labiau turi pakeisti Dievo įtaką.

Rūpestis šeimomis yra vienas gražiausių kunigo rūpesčių. Ir nieko šeimos nėra taip reikalingos, kaip šito kunigo rūpesčio. Jos yra laimingos, kai jaučia, kad yra žmogus, kuris visa siela atsidavęs jiems ir kurs gali sunkiaisiais momentais pribūti jiems su savo pagalba. Kunigas dėl to turi būti visiems viskas, turi atsiminti kiekvienos šeimos didžiuosius rūpesčius ir laiku ateiti su savo pagalba. Jis turi turėti gyvą atsakomybės sąmonę už šeimų sugyvenimą ir iš viso už jų gyvenimo kryptį. Šitai yra užvis svarbiausia. Priemonių šeimų vadovavimui pasirinkti jam nestigs.

II. M O K Y K L O S U Ž D A V I N I A I

Mokyklinė pedagogika ir psichologija pastaruoju laiku padarė didelę pažangą. Pažiūros į pačią mokyklą ir jos paskirtį gerokai pasikeitė. Svarbiausias mokyklos uždavinys šiandien nebelaikomas tik vaiko lavinimas, jam žinių perteikimas, tam tikras techniškas paruošimas gyvenimui. Iš mokyklos pirmon eilėn dabar reikalaujama apimti visą mokinį ir auklėti jį pilnutine asmenybe.[1] Tiesa, pati asmenybė suprantama šiandien dar nevienodai. Naturalistinė pedagogika pačiu aukščiausiu mokyklos uždaviniu laiko prigimtinių žmogaus galių harmoningą ugdymą, naturaliai tobulo žmogaus suformavimą. Tuo tarpu krikščioniškoji pedagogika šį uždavinį pratęsia iki antgamtinės srities. Pilnutinė asmenybė, tobulas žmogus jai yra šventasis. Dėl to ir mokykla, pagal šią pedagogiką, turi remtis ne tik gamtine, bet ir antgamtine tikrove. Nuosekliai ji turi ugdyti ne tik naturaliąsias, bet ir antgamtines dorybes.

Šitokios mokyklos charakteris, mokyklos, kuri atsiremia ir į antgamtinį pradą, pasidaro žymiai kitoks, nei grynai naturalistinės mokyklos. Kitoki taip pat susidaro ir jos uždaviniai, o kartu kitoks ir paties tokios mokyklos mokytojo vaidmuo. Su tuo mums kaip tik ir teks čia susipažinti.

1. Krikščioniškos mokyklos charakteris.

Naujos ir kartu gyvos minties krikščioniškam mokyklos charakteriui apibūdinti įneša Tadas S o i r o n savo veikale "Das Geheimnis der christlichen Schule" (Warendorf 1935). Jis ima Kristaus žodžius: Kur du trys susirenka mano vardu, ten jų tarpe esu ir aš (Mat. 18,20). Jei mokiniai, pasak jį, renkasi į mokyklą ne atsitiktinai, ne dėl profaninių motyvų tiktai, bet Kristaus vardu - vedami tikėjimo į Jį, turėdami sąmonę, kad jie su Juo sudaro gyvenimo bendrumą, tai Kristus juose ir jų gyvenime sudaro tam tikrą centrą. Dar daugiau, jei mokiniai renkasi į mokyklą, norėdami labiau pažin-

---

[1] Plg. St.Yla, Auklėjimo tikslų klausimu, "Lietuvos mokykla"

ti Kristaus tiesą ir per ją labiau susijungti su pačiu Kristumi, tarsi į Jį labiau įaugti, tai Kristus pasidaro šios mokinių ir mokyklos bendruomenės siela, juos suriša į tam tikrą vienybę ir juos valdo. Taip krikščioniškoji mokykla pasidaro Kristaus bendruomenė, pašvęstoji bendruomenė.

a. Mokykla, kaip narvelis mistinio Kristaus kūno

Mokyklos, kaip Kristaus bendruomenės idėją Soiron bando dar labiau pagilinti pauliniškosios teologijos šviesoje. Jis atkreipia ypatingą dėmesį į tris šv. Povilo laiškų vietas, kuriose kalbama apie mistinį Kristaus kūną. "Mes daugelis esame vienas kūnas Kristuje" (Rom. 12,5), kiekviena bendruomenė yra mistinis Kristus (1 Kor. 12,27), "Kristus yra Bažnyčios kūno galva" (Kol. 1,18). Iš šių vietų, pasak Soiron, matyti, kad šv. Povilas mistinio Kristaus kūno paslaptį išplečia į atskiras bendruomenes. Jos - šitos atskiros bendruomenės yra tarsi narveliai visame didžiajame Kristaus kūno organizme - Bažnyčioje. Visų šitų atskirų bendruomenių, kaip narvelių, centras yra Kristus, ir Kristaus gyvenimas per jas trykšta atskiriems nariams. ir auklėja juos "tarnystės darbui, Kristaus kūnui statyti iki visi pasieksime tikėjimo ir Dievo Sūnaus pažinimo vienybės, pilno žmogaus subrendimo, Kristaus pilnybės amžiaus saiko" (Efez. 4,12-13).

Toks Kristaus kūno narvelis gali būti kiekviena bendruomenė, kas ji bebūtų. Reikia tik, kad jos nariai, per krikštą tapę mistinio Kristaus kūno nariais, ieškotų šioje bendruomenėje krikščioniškos savo buities įprasminimo ir neskaldytų, šv. Povilo žodžiais, Kristaus kūno (1 Kor. 1,13), bet priešingai - į jį įsijungę, jam patarnautų savo tarnybos darbu (opere ministerii) ir kūrybiniu veikimu (aedificatione Corporis Christi). Kiekviena tokia bendruomenė pasidaro Kristaus kūno narvelis - celė, kurios galva būna pats Kristus.

Toks narvelis gali būti ir mokykla, net klasė. Bet šitam neužtenka, kad ją sudaryti pakrikštyti nariai ir kad šie siektų tik bendrų mokymosi ir lavinimosi tikslų. Jei tik tiek tereiktų, tai mistinio Kristaus kūno narveliais būtų žaidimų klubai ir vaidybos trupės, kurias pakrikštytieji sudaro. Krikščioniškam mokyklos charakteriui reikia šių sąlygų:

1. Mokykla turi gyventi vienu bendru tikėjimu ir iš tikėjimo,
2. Mokykla turi dalyvauti mistinio Kristaus kūno kūrime.

b. Mokykla, kaip tikėjimo bendruomenė

Kaip pažadinti mokiniuose ir iš viso mokykloje b e n d r ą t i -

k ė j i m o   s ą m o n ę ? Soiron mano, kad tai neįmanoma padaryti vien tik per religijos pamokas. Reikia, kad prie to prisidėtų ir į tą įvestų visi kiti dėstomi dalykai. Deja, profaniniai mokslo objektai lig šiol buvo pernelyg atskirti ir atsieti nuo religijos. Tarsi religija nieko bendra neturėtų su visu kitu mokslo pasauliu. Šitas mokslo suskaldymas ilgainiui virto paties mokinio ir mokyklos suskaldymu. Kokių pasekmių šitai yra atnešę jaunųjų kartų gyvenime per gerai liudija poros paskutiniųjų šimtmečių patirtis.

Spręsdamas klausimą, kaip galima būtų išvengti minėto mokslo suskaldymo, Soiron prisimena viduramžinį šv.Bonaventūros principą reductionis artium ad theologiam. Profaniniai mokslai neturi užmiršti savo vietos žinijos visatoje ir iš viso visatoje. Dievo pasaulio ribos ir vertė yra tokia didelė, kad kiekvienas mokslas turi prisipažinti galįs apimti ir išaiškinti tik dalį šio pasaulio. Pagaliau in omni creatura latet ipse Deus. Patirtiniame pasaulyje yra ne tik res - dalykai, bet ir signa - ženklai. Per šiuos ženklus pervenit homo ad Deum, illis relictis. Taigi, pasak Bonaventūros, hic est fructus omnium scientiarum, ut in omnibus aedificetur fides, honorificetur Deus, componantur mores, hauriantur consolationes. Tai padaryti nesą visai lengva, bet vis dėlto nėra ir negalima. Pasaulinių mokslų atgręžimas į teologiją nesiekia viską suversti į vieną teologinį dalyką ar metodą. Kiekvienas mokslas lieka savarankiškas ir nepriklausomas. Soiron duoda pavyzdžių, kaip, sakysime, kalbų moksle būtų galima,nepažeidžiant jų savarankiškumo, pravesti aukščiau minėtą dieviško prado iškėlimą.

Jei profaninis mokslas šia prasme pasuktų į Dievą, mokykloje pagyvėtų pats tikėjimas ir tikėjimo bendrumo sąmonė. Šitai labiau surištų mokyklos narius į vienybę su Kristumi. Juk Kristus gyvena mumyse per tikėjimą (Efez. 3,17). Tikėjimo bendrumo sąmonė vestų į minčių ir galvojimo bendrumą su Kristumi. Kristaus - galvos mintys ir galvojimas tarsi įsisroventų į Jo kūną ir sąnarius, į mokyklos sąnarius ir visą mokyklos bendruomenę. Kaip tai būtų gera!

Iš tikėjimo bendrumo sąmonės kyla bendras jautimas su Kristumi ir gyvenimas Kristuje. Kai gyvenama iš tikėjimo į Kristų, tai pajaučiama labiau iš galvos - Kristaus plaukianti į kūną arba narvelius jėga ir malonė. Taip pažadinamas mokykloje arba klasėje Kristaus ir Jo gyvenimo jautimas. Sakytume, mokiniai jaučia Kristų esant jųjų tarpe, gyvena Jo gyvenimu, pergyvena didžiuosius atpirkimo

momentus. Kai šito pasiekiama, tai, pasak apaštalo, "Visi pasidaro viena Kristuje Jėzuje".

Vienas jautimas ir gyvenimas su Kristumi mokyklos narius padaro veikliais Kristaus liudytojais ir kovotojais jo fronte. Jie kovoja pirmiausia savyje, savo vidaus fronte, kovoja už Kristaus įsiviešpatavimą jų pačių širdyse. Be to, jie metasi į kovą už Kristaus idealą išoriniame objektyviniame pasaulyje. Jie ima jausti atsakomybę už atskirus mokyklos ir šiaip jų aplinkos narius ir kartu imasi uždavinio ugdyti juos pagal Kristaus pavidalą. Taip krikščioniškasis mokyklos charakteris apsireiškia gyvai ir veikliai krikščionišku jos narių charakteriu.[1]

2. Krikščioniškos mokyklos uždaviniai

Kai į mokyklą žiūrima, kaip į mistinio Kristaus kūno narvelį, tai iš to susidaro visai kitoki josios uždaviniai. Pagrindinis, pagal Soiron, - B a ž n y č i o s p e r g y v e n i m a s m o k y k l o j e . Šį uždavinį jis apibūdina šitaip. Mokykla arba klasė turi pažadinti sąmonę, kad ji, kaip bendruomenė, priklauso didesnės bendruomenės - Bažnyčios, kad ji yra jos narvelis. Dar daugiau, kad ji dalyvauja šio didžiojo organizmo didybėje, vertybėje ir šventume.

Spręsdamas klausimą, kaip šitai padaryti, Soiron nurodo dar tris uždavinius - įvesti jaunus žmones į Bažnyčios tiesą, pašventinti jų gyvenimą Bažnyčios gyvenime ir padaryti juos Bažnyčios veikimo dalyviais.

a. Įvedimas į Bažnyčios tiesą

Kas yra Bažnyčios tiesa? Tai žmogumi tapusio Žodžio, dievažmogio, tiesa. Tai tiesa to, kurs yra Tėvo mintis, žodis ir kuriame Tėvas permąstė ir apreiškė visų tiesų visumą. Kristus pats sakė:"Aš esu tiesa" (Jo. 14,6). Ši žmogumi tapusi tiesa turėjo žmogiškas formas ir žmogišku būdu buvo girdima. Kristus sako: "Aš dėl to gimiau ir į pasaulį atėjau, kad duočiau liudijimą apie tiesą" (Jo. 18,37). Bet kodėl ši tiesa, Kristaus tiesa, yra laikoma ir Bažnyčios tiesa? Dėl to, kad Bažnyčia yra Kristaus kūnas, Kristaus tiesos nešiotoja

---

[1] Op. cit. 65-67.

ir skelbėja.

Tuo būdu mokykla, įsijungdama į Bažnyčios tiesą, įsijungia ir į Kristaus tiesą. Ji įsijungia į tiesą, kuri buvo, yra ir bus per amžius ta pati. Jauni žmonės tuo būdu įsijungia į srovę, kuri teka jau du tūkstančius metų, kuri žadino gyvybę didžiosioms pasaulio mokykloms, pradedant Atėnų, Romos, Aleksandrijos, Antijokijos iki krikščioniškų mūsų dienų mokyklų. Argi tai neturėtų žadinti jaunų žmonių pasididžiavimo?

Įvesti mokinius į Bažnyčios tiesą nėra taip jau sunku religijos pamokų metu. Kiek sunkiau tai padaryti dėstant profanijos dalykus. Ir Soiron vėl grįžta prie Bonaventūros reductio artium ad theologiam. Profaniniai dalykai turį matyti pasaulyje ne tik daiktus, bet ir ženklus, slepiančius savyje Dievą. Kiekvienas kūrinys pasak jį, o tuo pačiu ir kiekvienas profaninio mokslo objektas yra žodis, kurį Tėvas savo Sūnuje yra taręs ir visuomet taria. Visi kūriniai yra sukurti pagal Sūnaus paveikslą. Taigi visi kūriniai yra apipavidalintos mintys, kurias Tėvas Sūnuje yra permąstęs, ir apipavidalinti žodžiai, kuriuos Tėvas savo Sūnuje yra pasakęs. Tuo būdu kiekviename kūrinyje apsireiškia tiesa, ateinanti mums iš Tėvo per Sūnų. Per ją - kūrinyje Sūnus liudija apie Tėvą. Taigi ir kūrinyje, kaip visų ~~profaninių~~ naturalinių mokslų bazė, priklauso Sūnaus ir jo tiesos. Ji slepia savyje religinę gelmę, religinę sielą, kuri kalba iš Logo, iš Tėvo danguje. In omni creatura latet ipse Deus.

Taip kūrinijos tiesa tampa Kristaus tiesa, o ši ir Bažnyčios tiesa. Tuo būdu Bažnyčiai nėra svetima jokia tiesa ir jokia žinija - mokslas. Dėl to nenuostabu, kad ji yra pagrindėja visos mokslinės vakarų kultūros ir gelbėtoja antikinio mokslo kartu su jo filosofija apie Logą. Šią filosofiją ji priėmė net į žmogumi tapusio Logo tarnybą... Taigi Bažnyčia pažįsta religinę kūrinijos kalbą, ji girdi himnus, kuriuos ši gieda savo Viešpačiui, ir taip ji teikia galimybę savo vaikams dalyvauti Kristaus tiesos universalume[1].

Mokykla tuo būdu pastatoma prieš didelį uždavinį - savo mokslu liudyti Kristaus ir Bažnyčios tiesą ir joje dalyvauti. Šitaip mokyklos nariai - jauni žmonės įprasmina savo priklausymą ir dalyvavimą Bažnyčioje.

---

[1] Op. cit. 76-77.

b. Įvedimas į pašventinamąjį Bažnyčios gyvenimą

Pašventinamasis, malonės gyvenimas Bažnyčioje reiškiasi per sakramentus ir mišių auką. Sakramentai - tai dieviškas gyvenimas, nešamas regimuose kūrinijos ženkluose. Kaip Dievo Sūnus priėmė žmogiškąją prigimtį ir buvo kūnas iš mūsų kūno, taip ir dieviškąjį gyvenimą Jis surišo su ženklais, kurie priklauso mūsų pasauliui. Išganymo darbą atlikęs žmogiškoje prigimtyje, Kristus jį tęsia sakramentiniuose ženkluose. Dieviškajame gyvenima dalyvauja, taigi, ne tik žmogus, bet ir pašvęstoji neprotinga kūrinija. Taip Bažnyčioje matome mes ne tik tiesos universalumą, bet ir būties. Ji atpirkimo darbą praplėtė nuo žmogaus iki visos kūrinijos. Ji nedegraduoja šios į tamsybių ir blogio sritį, kaip manicheizmas. Taigi, per sakramentus kūrinija yra įjungiama į žmonijos pašventinimo vyksmą. Šitai dar labiau pasireiškia per sakramentalijas. Per jas Bažnyčia laimina neprotingą ir negyvą kūriniją ir padaro ją palaimos nešėja žmonėms. Taip visą žmogaus pasaulį Bažnyčia padaro šventove, kurioje gyvena Dievas. Taip gyvenamoji žmogaus erdvė pasidaro šventoji erdvė, erdvė, kurioje žmogus susitinka su savo Dievu[1].

Bažnyčia laimina ir pašvenčia ne tik žmogaus gyvenamąją erdvę, bet ir laiką. Tai ji daro ypatingai per bažnytinius metus) Bažnytiniai metai gyvenamuosius žmogaus metus padaro šventaisiais metais. Per šiuos metus krikščionys dalyvauja žmonijos išganymo istorijoj. Pergyvendami Kristaus gyvenimą ir darbus, jie tarsi perkelia juos iš praeities į dabartį ir į dabarties žmonių sąmonę. Per šiuos pašventintus metus krikščionys pergyvena ir pačios Bažnyčios išganomojo veikimo istoriją, prisimena didžiuosius Bažnyčios gyvenimo įvykius ir sueina į artimą sąlytį su didžiosiomis jos asmenybėmis. Bažnytiniai metai pažadina žmonėse šventas mintis, kilnius troškimus, pasiryžimus ir palaimintą veikimą. Argi šis žmogaus gyvenimo laikas nepasidaro tarsi įžanga į palaimintąją amžinybę?

Taigi, jauni žmonės, dalyvaudami Bažnyčios sakramentiniame gyvenime ir bažnytiniuose metuose, dalyvaudami bendrai ir iškilmingai, įsijungia į pašventintą erdvę ir laiką. Taip jų visas gyvenimas, jų ne tik asmeniškai, bet ir kaip mokyklos kolektyvo, pasidaro pašvęstas, malonės pilnas.

---

[1] Op. cit. 78-79.

Didžios pašventinamos reikšmės mokyklai turi šv. Mišių auka ir komunija. Aukodama kartu su Kristumi šią didžiąją auką ir vienydamosi su Juo komunijoje, mokykla pačiais išvidiniausiais ryšiais suriša savo narius tarpusavyje ir su pačiu Kristumi. Mokykla yra ne tik pašvęstoji bendruomenė, bet ir aukos bendruomenė. Ji turi bendrai pakelti visas aukas, kokios tik ištinka mokyklą ar atskirus jos narius. Aukos dvasioje ji turi pakelti ir tuos darbo sunkumus, kurie iškyla mokslo metų bėgyje. Ir visa šita aukos dvasia susidaro kai mokiniai ir mokinės tinkamai supranta mišių auką ir vertingai joje dalyvauja. Jauniems žmonėms, kurie patys turi daryti daug aukų, šitas tinkamas aukos ir jos dvasios supratimas gali daug padėti jų pasišventimui ir pašventinimui pagilinti[1].

c. Įvedimas į katalikiškąjį Bažnyčios veikimą

Bažnyčia yra katalikiška - visuotinė. Jos būtis, tiesa ir malonė turi išsiplėsti į visus žmones ir visas tautas. Visi yra pašaukti būti šitos tiesos ir malonės dalyviais. Visi žmonės ir visa žmonija yra skirta sudaryti mistinį Kristaus kūną. Iš to kaip tik ir kyla reikalas veikimo, kuris įvykdytų aukščiau minėtą Bažnyčios visuotinumą. Kaip visuotina yra Bažnyčios tiesa ir malonė, taip visuotinė ir jos veikimo pareiga. Kiekvienas krikščionis privalo prie šito veikimo prisidėti savo pavyzdžiu, tiesos skelbimu, pašventinančia malda ir nešimu atsakomybės už jo aplinkoje gyvenančius ir jam artimus žmones.

Mokykla, parodydama jauniems žmonėms šitą pareigą, atskleidžia didžias Bažnyčios perspektyvas. Ji iškelia gražaus heroizmo pavyzdžius ir gražius žmonių ir žmonijos pašventinimo rezultatus. Šitai ypač išryškėja dėstant Bažnyčios ir jos misijų istoriją.

Išvidinis motyvas įsipareigoti kiekvienam Bažnyčios veikime yra pasaulininkų kunigystė. Kiekvienas krikščionis yra kunigas ir,kaip toks, turi dalyvauti mokamajame,pašventinamajame ir vadovaujamajame Bažnyčios veikime. Šitai ypač tenka iškelti ir priminti jauniesiems mokyklos nariams.

Visi mokykloje turi būti atsakingi už vieną ir vienas už visus. Ir meilė turi būti joje tokia, jog jaustųsi viena širdis ir viena siela. Tai yra, žinoma, idealas, idealas, kurį gražiai aprašo

1 Op. cit. 71-72.

šv. Povilas dviejuose savo laiškuose (Kolos. 3, 12-17 ir 1 Kor. 12, 21-27). Kaip šito idealo siekti, galima iš dalies pasimokyti iš apaštalų darbų (Ap.D. 2,42-47; 4, 32-34).

Galime įsivaizduoti, kokią didelę palaimą turi nešti žmonėms tokia mokykla. Juk nereikia didesnės nelaimės, kai jauni žmonės, ateidami į mokyklą, suardo organišką vienybę su Bažnyčia ir pačioje mokykloje. Kiek jaunų žmonių šituo būdu prisigyvena skaudžiausio vidaus suskilimo. Tuo tarpu būdamas krikščioniškoj mokykloj, krikščioniškoj tikra žodžio prasme, jaunuolis yra veikiamas Bažnyčios sielos - Šv.Dvasios alsavimo. Jis gyvena gyvą gyvenimą Kristuje. Buvimas tokioje mokykloje argi nesidaro tolygus buvimui Bažnyčioje?

Taip atidaromos jauno žmogaus akys į naujas erdves, praplečiamas jo horizontas - praplečiamas iki visos Bažnyčios ir žmonijųs interesų erdvės, o jo laikas - iki žmonijos buities atbaigimo laiko. Tada jauno žmogaus gyvenimo žingsniai nebėra passus extra viam, bet in via. Jis gali tada drąsiai, tvirtu žingsniu, žengti iš mokyklos į gyvenimą. Jam jau žinoma didžioji gyvenimo prasmė ir misija. Didieji gyvenimo uždaviniai jį ves gyvenimo keliu ne kaip blankų šešėlį, bet kaip žmogų, vertą didžio žmogaus vardo, kaip apaštalą, misijonorių, savo žodžiu ir darbu liudijantį didžiąją tiesą ir meilę - Kristų.

3. Mokytojo vaidmuo krikščioniškoj mokykloj

Mokyklos bendruomenėje yra ne tik mokiniai, bet ir mokytojai - auklėtojai. Vieni jų pašvęstieji žmonės - kunigai, kiti - pasauliniai. Vienų vaidmuo krikščioniškoj mokykloj skiriasi kiek nuo kitų vaidmens.

a. Kunigo vaidmuo mokykloje

Kunigą mes čia imame ne kaip žmogų, bet kaip kunigystės atstovą. Kunigystė būtinai reikalinga krikščioniškosios mokyklos uždaviniams įvykdyti. Reikia jos dėl to, kad būtų perteikiami mokyklos nariams išganymo vaisiai. Kunigystė kaip tiktai parūpina tikintiesiems reikiamus tarpininkus, Kristaus - bendruomenės galvos vietininkus. Būtų nenormalu, jei mokykla, kaip mistinis Kristaus kūnas miniatiūroje neturėtų šito vietininko. Kunigas atstovauja mokyklo-

je Kristų. Jis yra regima Kristaus galva mokykloje. Jis surištas su ja - mokykla taip, kaip galva su kūnu.

Kunigui mokykloje tenka trejopas vaidmuo: kaip mokytojo - tiesos perteikėjo, kaip liturgo - pašventintojo ir kaip vadovo - mokyklos gyvenimo jungėjo su Kristaus gyvenimu.

Kunigas kaip l i t u r g a s , kviečia mokyklą kultui ir jam vadovauja. Jis pašvenčia mokyklą bendroj mišių aukoj ir komunijoj. Jis daro mokyklą šventąja erdve, kulto bendruomene ir įveda ją į šventąjį laiką - bažnytinius metus. Būti liturgu yra pirmasis ir didžiausias kunigo uždavinys krikščioniškoj mokykloj.

Kunigas, kaip m o k y t o j a s , perteikia mokiniams Kristaus tiesą, įveda juos į Dievo karalystę, kuri yra tiesos karalystė. Kristaus tiesa - tai tikėjimo mintys, išganymo mintys. Tai mintys, kurias Tėvas nuo amžių permąstė savo Sūnuje ir per Jį, tapusį žmogumi, pasakė. Kristaus tiesa yra dieviškoji tiesa ir kartu žmogiškoji tiesa - žmogui skirta tiesa. Ši tiesa kalba ir apie Kristų kaip žmogų - apie Jo skausmus ir džiaugsmus, sekmę ir nesekmę, kartumus ir paguodą, meilę ir neapykantą. Evangelija, kurioje glūdi šitoji Kristaus tiesa, pasidaro giliausia antropologija. Tik iš jos galima patirti, kas yra žmogus ir kas jis turėtų būti giliausia savo prasme. Parodyti mokiniams šitą žmogaus tiesą Kristuje yra kaip tik svarbi kunigo pareiga. Šitą pareigą atlikdamas, kunigas duoda mokiniams giliausį laikinosios ir amžinosios jų būties pagrindą.

Kunigui, kaip v a d o v u i , tenka susieti mokyklos gyvenimą su Kristaus gyvenimu, vieną realizuoti kitame. Šitai neįmanoma padaryti be paties kunigo pavyzdžio. Jis atstovauja Kristų mokykloje. Dėl to jo gyvenimas turi būti regimas Kristaus gyvenimo atstovavimas. Jis atstovauja šitą gyvenimą savyje, kai turi stiprų ir gilų tikėjimą ir malonės gausumą. Savo gyvenimą, pasak Soiron, kunigas turi atremti į evangeliją. Evangelija - tai pedagogika. Kunigas turi ją studijuoti ir permąstyti, melsdamasis ir pergyvendamas. Į mokyklą kunigas turi ateiti kaip antras Kristus. Taip jis Kristaus gyvenimą be didelių žodinių ir veiksminių pastangų perteiks mokiniams ir mokyklai. Verba movent, exempla trahunt.

Tačiau vadovavimas reikalauja ir aktyvių pastangų. Budrumas, atsakomybės jautimas, pozityvi globa - visa tai įeina į kunigo kaip

vadovo gerus privalumus.

b. Mokytojo vaidmuo mokykloje

Mokytojas pasaulininkas yra mistinio Kristaus kūno narys, net gi neeilinis. Ir jis turi vadovaujamą vaidmenį. Pasaulininkas, kaip matyt iš šv. Povilo laiškų (1 Kor. 12, 27-30; Efez. 4, 7-16) turi taip pat uždavinių mistinio Kristaus kūno statyboje. Šitie pasaulininko uždaviniai nustatomi pagal tikėjimo ir malonės mąstą. Kokie gi jie?

Soiron trumpai sumini šiuos:

1. mokytojas savo pavyzdžiu turi apreikšti savyje Kristaus pavidalą, kurį jis yra gavęs per krikštą,
2. patvariai kovoti Kristaus fronte, į kurį jis įsirašė per sutvirtinimą,
3. veikliai dalyvauti šv. mišių aukoje ir aukos puotoje - komunijoje,
4. kurti mokykloje ir klasėje meilės bendruomenę - vienos širdies, vienos sielos bendruomenę,
5. vadovautis šv. Bonaventūros minėtu principu reductio artium ad theologiam.

Sustodamas plačiau ties šiuo pastaruoju uždaviniu, Soiron nurodo, kaip mokytojas, sekdamas Baving (Die Naturwissenschaft auf dem Wege zur Religion, Frankfurt a/M. 1933) turėtų dėstyti gamtos mokslus, kaip istorijos moksluose turėtų nugalėti historizmą, besiremdamas nurodymais Ernesto Tröltsch (Der Historismus und seine Überwindung, Berlin 1924) ir apskritai, kaip derinti teologiją su kitais mokslais (Teodoras Häcker, Schöpfer und Schöpfung, Leipzig 1934).

III. S I E L O V A D I N I A I P A R A P I J O S U Ž D A V I N I A I

1. Parapijos pagrindas

Pirminis parapijos šaltinis ir pagrindas yra Kristus. Kristus įsteigė Bažnyčią, įsteigė ją visumoje, nedetalizuodamas ir neišryškindamas atskirų jos dalinių. Bet šitai padaryti ir nebuvo svarbu. Pirminėje Bažnyčioje, it kokiame grūde, glūdėjo jau visos kitos išsiritulios̶ančio Bažnyčios organizmo dalys. Bažnyčios kūrybos apmatuose, kuriuos padarė Kristus, yra ir parapijos užuomazga.

Kristus - bendruomenės pagrindas yra stipriai pabrėžiama Šv.Povilo idėja. Kai Korinto bendruomenė ėmė skaldytis, rinktis tai Petrą, tai Apollo, tai jį patį, Šv. Povilas pabrėžė: niekas negali dėti kito pagrindo, kaip tas, kuris jau kartą padėtas, būtent - Kristus. Argi nežinote, kad jūs esate Jo Bažnyčia ir kad jumyse gyvena Dievo dvasia? Jūs priklausot Kristui, Kristus gi Dievui. Kita proga šv. Povilas Korinto bendruomenę palygina su Kristaus sužadėtine. "Aš pažadėjau... pastatyti jus kaip skaiščią mergaitę Kristui" (II Kor.11,2).

Iš Kristaus gaunama ir ta galia, kuria remdamiesi apaštalai ir jų įpėdiniai kūrė įvairias bendruomenes. Ir kiekvieną kartą, kai tik kuriama nauja parapijinė bendruomenė, kertiniu akmeniu tenka būti ne tam laukų granitui ir ne tam raštui - formaliam kūrimo aktui, bet Kristui tabernakulyje. Į šitą pagrindą atsirėmusi, parapija darosi gyva ir ideali. Iš Kristaus įgauna ji naują gyvybę ir naujus narius per krikštą, per Kristų ji atgauna atkritusius nuo parapijos kamieno sąnarius atgailos sakramente. Kristus tvirtina parapijos bendruomenę jos kovose ir ligose, pašvenčia šeimyninius jos ryšius, paruošia jai kunigus. Kristus moko parapiją, kai kalba iš evangelijos ir per evangeliją. Jis vadovauja žmonėm tomis paslaptingomis ugdomosiomis vertybėmis, kurios glūdi bendruomeninėje parapijos šeimoje ir šios židinyje - Bažnyčioje. Jis tvarko ją, palenkdamas dieviškai disciplinai.

Antrinis parapijos pagrindas yra B a ž n y č i a . Bet čia pat iškyla pačios Bažnyčios supratimo klausimas. Nuo vienokio ar kito-

kio šio supratimo pareina ir pačios parapijos supratimas.

Atsakyti į šį klausimą giliausiuose pagrinduose mums čia nėra reikalo. Nažnyčios esmei suvokti šiandien, atrodo, gana išsiaiškinti, kas jis yra: teisinė organizacija, turinti išorinę struktūrą, administracines fuhkcijas, juridinio asmens teises, ar organinė bendruomenė - mistinis Kristaus Kūnas - dieviškas organizmas, turįs organinę struktūrą - net savo "sielą" ir "kūną" - ypatingas organizmines fukcijas ir gyvą gyvenimą?

Būtų netikslu Bažnyčiai nepripažinti teisinės organizacijos titulo. Teisinis charakteris Bažnyčioje gana ryškus. Bet jis vienas dar neišreiškia visos Bažnyčios esmės.

Labiausiai esmiškas šiandien laikomas organinis Bažnyčios supratimas. Šv. Jono palyginimas apie vynmedį ir jo šakeles ir šv. Povilo - apie mistinį kūną ir jo sąnarius laikomas būdingiausiu šito organinio Bažnyčios supratimo išreiškimu. "Aš esu vynmedis, jūs vynmedžio šakelės", arba "jūs esate Kristaus kūnas ir sąnariai vienas prie kito" (1 Kor. 12,27) - štai tas gyvybinis pagrindas, kuris suriša žmones tarpusavy ir juos su Kristumi, kurs sudaro Kristaus bendruomenę - Bažnyčią. Per Bažnyčią, tarsi per savo kūną, Kristus veikia į savo sąnarius, šakeles. "Kaip gyvame organizme galva, pasak C.Feckes, teikia atskiram sąnariui savo jėgą tik per kūną, taip ir mistiniame Viešpaties Kūne - dvasinė jėga ateina atskiram žmogui tiktai tarpininkaujant Kristaus Kūnui - Bažnyčiai. Taip, tik per Bažnyčią dieviškoji Galva - Kristus pasiekia atskirą krikščionį, jį auklėja ir jam vadovauja. Tik šioje bendruomenėje ir tik per ją Kristus teikia savo išganymo vaisius atskiriems asmenims."[1]

Taigi, Bažnyčia, pagal šį organinį supratimą, yra mistinis Kristaus Kūnas, gyvybinis organizmas, kurio galva yra pats Kristus, o sąnariai - visi tikintieji. Šitaip suprastos Bažnyčios veikimo ir gyvenimo didžioji spyruoklė yra ne teisė ir jos paragrafai, bet meilė.

Vis dėlto būtų vienpusiška, pabrėžiant organinį Bažnyčios charakterį, mažinti reikšmę teisinio jos charakterio. Kaip teisingai pastebi S.Tromp, "Ecclesia visibilis juridice organizata et ecclesia mystice a Spiritu Christi vivificata, non sunt rės materialiter

---

[1] Das Mysterium der heiligen Kriche, Paderborn, 1936, 141 ir t.

diversae, sed res una, considerata ex duplici respectu, sicut et homo animalis et rationalis non est duplex aliqua creatura, sed unum quid cum respectu tamen duplici."[2]

Šitaip suprasta Bažnyčia, būtent - kaip organinė ir teisinė bendruomenė ir sudaro parapijos pagrindą. Gražiai sako J.Vaudon: "Bažnyčia telpa parapijoje, kaip augalas grūde visoje savo visumoje. Parapijoje, kaip ir Bažnyčioje, yra tie patys pašvęstieji organai: dieviškas šefas Jėzus Kristus, hierarchija, reprezentuojama kunigų, pažadėjusių klusnumą vyskupui, esančiam vienybėje su popiežium, tie patys sakramentai, pradedant krikštu ir baigiant paskutiniu patepimu, ta pati evangelija ir tas pats tikinčiųjų susirinkimas - ecclesia[3].

Suprantama, parapija nėra ir negali būti tolygi Bažnyčiai visoje jos pilnumoje. Ji tik reprezentuoja Bažnyčią, reprezentuoja miniatiūriškai. Ji tik microcosmus ecclesiae, tik quasi ecclesiola. Tačiau antra vertus, ji reprezentuoja Bažnyčią ne simboliškai, o realiai. Parapija nėra tik Bažnyčios paveikslas ar simbolis, bet realus jos išreiškimas.

2. Idealinės parapijos uždaviniai

a. Sudaryti idealinę parapijos struktūrą (sąrangą)

Parapija, būdama Bažnyčios mikrokosmas, pirmon eilėn turi išreikšti savyje šios pastarosios struktūrą. Kaip dvasinę Bažnyčios struktūrą, josios vitalinį gyvybės pradą - vadinamą Bažnyčios sielą, sudaro Tiesa, Malonė ir dieviškoji Tvarka bei Įstatymas, turi sudaryti ir parapijos vitalinį pradą - josios sielą. Suprantama, šita Tiesa, Malonė ir Tvarka bei įstatymas čia imama ne bet kokia prasme, o tik kaip Kristaus atneštoji Tiesa, Jo grąžinta (kitados prarasta) malonė ir Jo duota tvarka ir įstatymas. Kadangi, be to, šitos tiesos, malonės ir tvarkos bei įstatymo tikslas vesti žmones į Kristų, o per Jį į triasmenį Dievą, tad visai tikslu jas pavadinti Kristocentriškomis. Nedera užmiršti dar ir tai, kad Kristaus atneštoji tiesa yra skirta pažinimui, grąžintoji malonė - veikimui ir duotoji tvarka bei įstatymas - vykdymui, vadinas, aktyviam pasireiškimui. Kaip tik dėl to jos tampa aktyviais vitaliniais Bažnyčios, o tuo pačiu ir parapijos pradais. Sakome, Bažnyčios ir pa-

---

[2] Actio catholica in corpore in corpore Christi, Roma, 1936,141 ir
[3] La paroisse, I t., Paris 1911, 4-5

rapijos dėl to, kad Tiesa, Malonė ir Tvarka bei Įstatymas yra skirti ne tiek individualiam, kiek bendruomeniškam pažinimui, pasisavinimui ir vykdymui.

Tiesa, Malonė ir Tvarka bei Įstatymas - tai trys galios bei momentai vieno ir to paties atpirkimo darbo, kurį atliko pats Kristus ir kurį pavedė vykdyti Bažnyčiai apskritai, o tuo pačiu ir mažajai bažnyčiai - parapijai. Kaip žmoguje proto galia, taip Tiesa nurodo, ką reikia daryti; be jos nebūtų žinomas tikrasis kelias į išganymą. Tačiau viena Tiesa vargiai nuvestų į tikslą, jeigu nebūtų Malonės, tarsi impulsas, jėgos padedančios pagal pažintą Tiesą gyventi. Pagaliau net Tiesai vadovaujant ir malonei skatinant, būtų dar neišvengiama išklysti iš kelio, vedančio į Išganymą, jeigu nebūtų Tvarkos bei Įstatymo, kuris išoriniu būdu normuotų gyvenimą. Taigi šitos trys parapijos "sielos" galios yra taip organiškai tarp savęs susijusios, kad jos ir parapijos struktūroje nėra ir neturi būti išskiriamos, viena nuo kitos atsiejamos, viena prieš kitą pastatomos. Bet koks didesnis vienų minėtų galių pervertinimas prieš kitas, mechaniškas jų paskirstymas bei išskyrimas galėtų pasireikšti dvasinės parapijos pusiausvyros sutrikdymu. O tai būtų kažkas panašu į tą žmogaus sielos būseną, kuri susidaro dėl vienpusiško proto galios, jausmų ar valios pervertinimo ir išskirtinio jų lavinimo bei vystymo. Kaip žmogus su vienpusiškai ir neproporcingai išvystytomis galiomis pasidaro be dvasinės pusiausvyros - daugiau supranta, negu gali padaryti, arba daugiau veikia - daro, negu gali apsvarstyti ir suprasti, arba daugiau fantazuoja, negu svarsto ir veikia - taip be pusiausvyros pasidaro ir parapija, kurioje tiesos pažinimas yra atsietas nuo malonės veikimo ir disciplinos paisymo, arba naudojimasis malone yra nesurištas su tiesos pažinimu ir krikščioniškojo gyvenimo tvarkos vykdymu, arba šis pastarasis reiškiasi tik iš tradicijos, vadinasi, be sąryšio su tiesos ir disciplinos dėsnių pažinimų ir stiprinimosi malone.

Taigi ideali parapijos "sielos" struktūra laikoma tokia, kaip Tiesa, Malonė ir krikščioniškoji gyvenimo disciplina bei Įstatymas yra kristocentriškai, aktyviai ir bendruomeniškai suvokiamos, proporcingai išvystytos ir sudaro tarpusavyje organišką vienybę.

Jei kalbėti dabar apie fizinę parapijos struktūrą, tai ji turi atitikti Bažnyčios fizinei struktūrai - vadinamam Bažnyčios kūnui. Kaip Bažnyčioje Kristus yra mistinė Galva, o popiežius, - reigimoji krikščionys - realieji sąnariai, o nekrikščionys, sakytume, sąnariai kandidatai, pati Bažnyčia - kūnas taip parapijoje: jos misti-

nė galva - Kristus, o regimoji - klebonas, pati parapija - kūnas, parapijos bažnyčia (kaip kai kas dar prideda) - širdis, parapijiečiai (krikštytieji) - formalieji, o nekrikštytieji - kitatikiai materialieji sąnariai.

Parapijos organizme turi reikštis reikiama atskirų organizmo dalių proporcija. Negali, sakysime, būti neproporcingai maža galva - mažas kunigų skaičius arba maža širdis - bažnyčia dideliame parapijos kūne, pavyzdžiui, 1 kunigas arba maža bažnytėlė 3-4-5000 parapijoje. Tokiai parapijai visuomet gręs anemija. Nei galva, nei širdis negalės vienodai aprūpinti dvasiniu maistu, šiluma, ar apskritai vienodai prižiūrėti visų organizmo dalių, o ypač esančių atokiau centro - periferijoje. Tokiose parapijos periferijose savaime ima reikštis dvasinis bada, atšalimas ir pakrikimas, o su tuo prasidės puvimas, gedimas, kuris gali privesti net visą parapijos organizmą prie mirties. Tokių reiškinių gana apsčiai galima jau pastebėti didelėse mūsų provincijos ir vadinamose mamutinio dydžio Europos didmiesčių parapijose. Atvirkščiai, neproporcingai didelė parapijos galva ir širdis mažame kūne, kaip sakysime, vienas kunigas ir palyginti nemaža bažnyčia 500 sielų parapijoje, taip pat yra pavojinga. Tokia parapija gali būti pasmerkta dvasiniam neišsivystymui, nesubrendimui, nes jai truks pakankamai specializuotos medžiagos: vaikų, jaunimo, vyrų, vargšų, be kurių nebus galima išvystyti nei specializuotos pastoracijos, nei katalikiškosios akcijos, nei labdarybės.

Be to, ir pats kunigas, neturėdamas pakankamai darbo ir kultūrinėms vertybėms (pav., knygoms, žurnalams) įsigyti reikiamų išteklių, ims sirgti dvasine anemija. Taip pat ir parapijos širdis - bažnytėlė, neproporcingai mažoje parapijoje turės skursti ir griūti. Šitie reiškiniai, sakysime, ypač ryškiai pastebimi per daug susmulkintose kai kuriose Prancūzijos parapijose.

Ideali parapijos organizmo dalių proporcija apskritai laikoma tokia, kai 1000-1500 sielų parapijoje yra vienas kunigas ir viena bažnyčia, o 2000-3000 - du kunigai ir didesnė viena Bažnyčia arba dvi mažesnės (viena Bažnyčia, kita koplyčia, suprantama, esanti tolimesniame nuo Bažnyčios parapijos rajone) ir t.t. Miestuose ši proporcija gali pasikeisti ta prasme, kad parapijos sielų skaičius gali būti žymiai didesnis, tačiau atitinkamai turi būti didesnis ir kunigų skaičius, taip kad, sakysime, 6000-10.000 sielų parapijoj turi būti 4-6 kunigai.

5

Toliau fizinėje parapijos struktūroje turi reikštis tas pats atskirų organizminių dalių tarpusavis santykis, koks jis yra Bažnyčioje. Kaip Bažnyčioje šis santykis išreiškiamas pagal principą vienybė daugybėje arba įvairume[1], taip turėtų būti ir parapijoje. Būtų juk nenormalu, jeigu parapijos struktūroje nebūtų tik vieno tipo žmonės arba vienos rūšies institucijos bei visuomeniniai junginiai. Sunku sakysime, būtų įsivaizduoti normalų parapijos organizmą be šeimų, be vaikų, be jaunimo, suaugėlių, be vyrų ir moterų be ūkininkų, darbininkų ar kitokių profesijų žmonių, be inteligentų ir jųjų amžiaus, lyties, profesijos, išsilavinimo religinių, kultūrinių, visuomeninių, ekonominių junginių (brolijų, organizacijų, įmonių). Antra vertus, taip pat sunku įsivaizduoti normalų ir sveiką parapijos organizmą, kuriame šitie skirtingieji vienetai jų junginiai, institucijos tarp savęs piautųsi, vieni kitiems kliudytų, kenktų, žodžiu, tarp kurių nebūtų vienybės.

Taigi, kaip Bažnyčioje, jos organų tarpe reiškiasi didžiausias funkcijų, gyvenimo uždavinių ir būsenų įvairumas, bet kartu ir nuostabi vienybė, kuri eina iš galvos - Kristaus (respektyviai: Jo pavaduotojo - popiežiaus), taip panašiai įvairumas ir vienybė turi reikštis ir idealioj parapijoj. Kitaip sakant, ir idealioj parapijoj turi būti atskirų individualinių ir suteiktinių - kolektyvinių jos organizmo dalių (atskirų asmenų, šeimų, amžiaus, lyties, profesinių, išsilavinimo vienetų) įvairumas, tačiau kartu ir šių atskirų dalių tarpe turėtų reikštis glaudi, organiška vienybė, harmonija, kuri turi kilti iš paties Kristaus (respektyviai: klebono), kaip parapijos galvos.

b. Išvystyti idealinį parapijos veikimą

Parapijos idealas nebūtų pilnas, jei ideali tebūtų tik parapijos struktūra. Idealinė parapijos struktūra tėra tik statiškoji parapijos idealo pusė. Norint, kad parapija būtų gyvas idealas, reikia, kad ideali būtų ir jos dinaminė pusė - jos veikimas.

Parapijos veikimo idealas yra tobulas Bažnyčios veikimo išreiškimas. Kadangi į Bažnyčios veikimą įeina mokymo, pašventinimo, vadovavimo ir valdymo fumkcijų vykdymas, tad idealus parapijos veikimas turi reikštis per idealų, tobulą šių funkcijų vykdymą. Bet klausimas, kas yra pačios minėtosios funkcijos? Mokymo funkcija - tai

---

1 "Sicut in uno corpore multa membra habemus: omnia autem membra non eundem actum habet: ita multi unum corpus sumus in Christo"

Malonės perteikimas per sakramentus, kaip regimuosius malonei įgyti ženklus, per šv. mišias, kaip auką, per sakramentalijas, įvairias kitas pamaldas, laiminimus.

Vadovavimo funkcija - tai sielų priežiūra bei apsauga (negatyviniu atžvilgiu) ir jųjų auklėjimas antgamtiniam gyvenimui (pozityviniu atžvilgiu) visomis individualinėmis ir sutelktinėmis - socialinėmis religinės pedagogikos priemonėmis. Valdymo funkcija - tai tvarkymas ir vedimas į tikslą asmenų, grupių ir visos bendruomenės teisinėmis, administracinėmis priemonėmis. (teise, parėdymais - įsakymais, nusistovėjusių papročių reikalavimais, nutarimų nuostatais).

Kitas klausimas, kaip turi reikštis aukščiau minėtų funkcijų vykdymas, kad jis būtų idealus? Svarbiausia yra tai, kad jis būtų Kristocentriškas, aktyvus, bendruomeniškas. Kristus yra ne tik parapijos organizmo galva. Jis turi būti ir gyvybinė to organizmo funkcijonavimo priežastis. Kristus pats pasakė esąs Tiesa, Kelias ir Gyvenimas. Jei taip, tai mokymas turi vesti į Jį, kaip aukščiausią tiesą, pašventinimas turi semti gyvybę iš Jo, kaip aukščiausio gyvybės šaltinio, vadovavimas ir valdymas turi remtis Juo, kaip vieninteliu keliu į galutinį tikslą. Detaliau kalbant, mokymas turi ~~la~~ labiau koncentruotis apie Kristų. Senojo Testamento medžiaga turi patarnauti Kristui, kaip laukiamajam Mesijui iškelti, Naujasis Testamentas nušviesti Kristų, kaip atėjusį Išganytoją, Bažnyčia ir jos gyvenimas - išryškinti mistinį Kristų ir Jojo gyvenimą[1].

Pašventinimo funkcijų vykdyme taip pat daugiau turi išryškėti ne kitas, ne matomojo teikėjo asmuo, bet Kristus, kaip faktinasis šventintojas - malonės davėjas.

Kristocentriškumas turi dominuoti ir vadovavime: kunigas ne savo, bet Kristaus, kaip gerojo Ganytojo, vardu turi vykdyti sielų globą, jų priežiūrą ir pozityvų jųjų auklėjimą. Net valdymas neturi remtis tik sausu paragrafu ar jojo vykdytojo - kunigo asmeniu, bet taip pat Kristumi, Jojo valia.

Kiti pagrindiniai idealaus parapijos funkcijonavimo bruožai - tai bendruomeniškumas ir aktyvumas. Parapijos funkcijų dalyviai turi būti visi parapijos nariai, kaip kad visi Bažnyčios nariai yra jos

---

(Rom.12,4);sicut corpus unum est, et membra habet multa; omnia autem membra corporis, cum sint unum tamen curpus sunt" (1 Cor. 12,12).

1 Detalizuoja kristocentriško mokymo - skelbimo planą galima ras-

funkcijų dailininkai. Dar daugiau, visi parapijos nariai turi dalyvauti minėtose funkcijose ne tik pasyviai, bet ir aktyviai. Tariant, jie ne tik turi būti mokomi, bet ir patys turi mokyti, nes visi tikintieji yra pašaukti būti Kristaus misijos tęsėjais ir apaštalais; ne tik pasyviai klausyti mišių, bet būti ir aktyviais jų dalyviais; juoba, kad mistinio Kristaus kūno nariai - tiesa, ne kaip atskiri asmenys, bet kaip bendruomenė (vadinas, visas kūnas su galva - Kristumi kartu) - yra ir mišių aukotojai; ne tik priimti sakramentus, bet juos ir teikti (atskirais atvejais krikšto ir visuomet moterystės), ne tik būti vadovaujamais, bet ir patiems vadovauti (tėvai vaikams, auklėtojai auklėtiniams, šeimininkai bei meisteriai tarnams-gizeliams, visuomeninių grupių vadai - vadovaujamiems ir t.t.); ne tik būti valdomais, bet ir patiems valdyti (kaip bažnyt. komitetų nariai, kaip valsčiaus tarybos nariai, organizacijų pirmininkai, šeimų tėvai). Parapijos, kaip mistinio Kristaus kūno nariai, yra tarp savęs taip organiškai surišti, kad jie ir meldžiasi, ir laimi nuopelnų, ir daro permaldavimus ne tik už save asmeniškai, bet ir už kitus savo parapijos narius; het asmeninės atskiro nario nuodėmės nėra jo vieno reikalas: ir jos daugiau bei mažiau paliečia visą parapijos organizmą, jį pažeisdamos.

Šitas bendruomeniškumas ir aktyvumas stengiamasi pareikšti net išoriniu būdu bažnyčios pamaldose, būtent - visų bendru giedojimu, bendromis maldomis,mišių tekstų recitavimu, paskaitomis su jas laikančiu kunigu; vadovavimo atsakomybės pasidalinimu su pasaulininkais organizacijose, šeimose ir kitose institucijose; valdymo pareigų dalies perleidimu rinktiniams atstovams ir t.p.

Parapijos veikimo idealumui dar būtina organiška visų funkcijų vienybė arba jųjų koncentravimas, telkimas. Tiesa, šitą koncentravimą išvidiniu būdu jau atlieka kristocentriškas ir bendruomeniškas funkcijų vykdymas. Tačiau tos organiškos funkcijų vienybės pilnumui dar reikia išorinio jųjų koncentravimo, o tai tėra galima padaryti tik visų funkcijų telkimu apie vieną kurią svarbesniąją. Sakysime, sakramentų teikimas ir Dievo žodžio skelbimas stengiamasi koncentruoti apie mišias, kaip svarbiausią parapijos gyvenimo centrą. Taip tariant, stengiamasi, kad per mišias būtų ne tik sakomas pamokslas ir dalinama komunija, bet teikiami net sakramentai: moterystės, krikšto ir k., nekalbant jau apie kunigystę, kuri jau nuoseniau per mišias tebuvo teikiama. Kai mišios laikomos atskiroms specializuotoms (pagal amžių, lytį ir t.p.) grupėms ir kai joms

ti pas Fr.Lakmer S.J., Das Zentralobjekt der Theologie,Insbruck 1938,31.

pritaikomas pamokslas, tai prie mokymo ir pašventimo funkcijų prisideda dar vadovavimas, funkcijos koncentravimas mišiose.

Panašus visų funkcijų koncentravimas vyksta, sakysime, atgailos sakramento teikime; čia atliekamas ne tik nuodėmių atleidimo aktas, bet ir pamokymas, vadovavimas (ypač kai penitentas dažniau eina pas tą patį konfesarijų) ir net valdymas (cenzūros, rezervatai, dispensos ir t.p.). Visas funkcijas reikia jungti, kiek tai galima, ir kitų sakramentų, sakysime, moterystės, krikšto, sutvirtinimo, paskutinio patepimo teikime. Tariant, negalima tenkintis pliku sakramento ceremonijų atlikimu, perteikiant malonę ex opero operato Reikia prieš tai, tuo metu ar po to tarti pamokymą, iškeliant sakramentinio akto reikšmę, prasmę, nuteikiantį žmogų tinkamesniam šio akto atlikimui; taip pat svarbu subjektyvus sakramento teikėjo nusiteikimas, jo atsinešimo į aktą pobūdis, žodžiu, opus operantis, kuris veiktų auklėjančiai ar ne.

Mokymo funkciją vykdant už bažnyčios, sakysime, mokykloj taip dera apie ją koncentruoti kitas funkcijas - pašventimo (maldos, giesmės, palaiminimai), vadovavimo (duodant auklėjančių uždavinių), valdymo (vykdant krikščioniškojo gyvenimo drausmę).

Vadovavimo funkcijos vykdyme, ypač organizaciniame gyvenime, taip pat būtina jungti mokymas, pašventimas ir valdymas. Šiuo atveju kitos funkcijos turi daugiau koncentruotis apie vadovavimo funkciją. Kitur (pav., Olandijoj) net paprasti susirinkimai baigiami kunigo trumpu žodeliu ir palaiminimu.

Net valdymo, sakysime, parapijos administravimo funkcijų vykdyme dera atsižvelgti į kitų funkcijų reikalavimus. Negalima, pav., spręsti finansinių, statybinių ir kitų panašių parapijos reikalų taip, kad jie griautų tai, kas siekiama mokymu, auklėjimu, pašventimu, tariant, jie negali žmonių papiktinti, juos suerzinti. Priešingai, ir teisiniai reikalai turi būti taip tvarkomi, kad rištų žmones į glaudesnę vienybę ir juos auklėtų.

c. Sukurti idealinį parapijos gyvenimą

Ideali parapijos struktūra ir idealus jos veikimas savaime jau turi vesti į idealų parapijos gyvenimą. Taip, ideali tiesa ir idealus jos perteikimas (mokymas) turi sukurti idealų parapijos tikė-

9

jimą. Malonė ir idealus jos perteikimas (pašventimas) turi įžiebti idealia parapijos meilę, o idealus šv. mišių aukos šventumas - idealią parapijos aukos dvasią. Pagaliau ideali tvarka bei įstatymas ir idealus jų vykdymas (vadovavimas ir valdymas turi suformuoti idealią parapijos valią ir krikščioniškojo gyvenimo charakterį.

Bet ką reiškia idealus parapijos tikėjimas, meilė ir valia?

Idealus parapijos tikėjimas yra toks, kuris reiškiasi kristocentriškai, sąmoningai ir bendruomeniškai, tariant, kuris kyla iš Kristaus ir per Kristų, veda į triasmenį Dievą, kuris pagrįstas tikėtinumo motyvais ir kurs visų parapijos narių bendromis formomis išpažįstamas.

Ideali parapijos meilė yra tuomet, kai yra kristocentriška, gyva, veikli ir bendruomeniška. Vadinas, kai parapijos narių tarpusavio ir jųjų su parapijos galva (klebonu) meilė išplaukia iš Kristaus meilės, kai ta meilė reiškiasi gyvai ir veikliai realiame gyvenime ir kai ji įgauna bendruomenines formas. Parapijos meilės bendruomeniškumas paprastai rišasi su aukos bendruomeniškumu. Tariant, meilės ryšių su Kristumi ir su kitais nariais tarpusavyje palaikymas reikalauja pakelti tam tikrų aukų - išsižadėti tam tikrų malonumų, kurių teiktų nesilaikymas dekalogo ir Evangelijos, pernešti tam tikrų sunkumų šeimos, profesinių ir socialinių gyvenimo pareigos vykdant; tam tikrų aukų tenka pakelti ir rūpinantis savo bendruomenės neturtingais nariais bei vargšais.

Pagaliau ideali parapijos valia yra tokia, kuri pagrįsta Kristaus valia (kristocentriška), reiškiasi aktyviomis pastangomis sukurti tvirtą krikščionišką charakterį (aktyvi) ir apsipavidalina bendruomeninėmis formomis, sakysime, visos parapijos vienybe (bendruomeniškumas). Kad parapijos valia būtų kristocentriška, reikia parapijiečių valią atremti ne į žmonių ar kunigo, kaip parapijos šefo, bet į Krsitaus valią. Didžiausia sankcija už Dievo valios, išreikštos dekaloge ir evangelijose, vykdymą ar nevykdymą gali būti tik vienybės su Kristumi palaikymas (pasilikimas Jojo kūno nariu) arba tos vienybės netekimas(pasidarymas mirusiu Kristaus kūno nariu).

Taigi idealus parapijos gyvenimas bus galimas tik tuomet, kai jame reikšis kristocentriškas, aktyvus, bendruomeniškas tikėjimas, mei-

lė ir valia, kilę iš kristocentriškos, veiklios ir bendruomeniškos tiesos, malonės, įstatymų ir tokio pat mokymo, pašventimo ir vadovavimo jų valdyme.

Idealus parapijos gyvenimas, kaip matome, yra naturali idealios parapijos struktūros ir idealaus jos funkcionavimo - veikimo išdava, vaisius. Šitas parapijos gyvenimo priklausomumas nuo parapijos struktūros ir jos veikimo, duoda galymybės iš pirmojo spręsti apie pastaruosius, vadinas, pagal parapijos gyvenimo idealumo laipsnį galima spręsti ir apie jos struktūros, o ypač apie jos veikimo idealumą. Jeigu, sakysime, parapijos gyvenimas nesireiškia kristocentrišku, sąmoningu ir bendruomenišku tikėjimu, priešingai šis yra labai tradicinis, subjektyvus, prietaringas, šaltas ir formalus, tai reikia manyti, kad parapijos mokymas perteikė apreikštąją tiesą ne visai tokią, kokia ji yra objektyviai arbe ne visai tokiu būdu, sakysim, per aukštu stiliumi, negyvenamiškoje formoje be ryšio su jos centru Kristumi taip, kad jū suprasti ir pritaikyti realiam gyvenimui tegalėjo tik labai retas žmogus. Net ir tuo atveju, kada parapijos tikėjimas darosi sąmoningas, gyvas, tačiau jis neįstengia apimti visos parapijos - visų parapijiečių, žodžiu, jis nėra bendras - visiems, tai vėl galima manyti, kad parapijos mokymas tebuvo tik dalinis - teapėmė tik tuos, kurie patys lankė Bažnyčią ar klausė tikybos pamokų mokyklose.

Panašiai, jeigu parapijos gyvenimas nesireiškė gyva, veiklia,kristocentriška ar bendruomeniška meile ir aukos dvasia arba priešingai, jeigu pavydas, kerštasš šmeižtai, skriaudos, kitų vargo neužjautimas yra apvaldę visą ar dalį parapijos, tai yra ženklas, kad malonės - sakramentinis veikimas yra bergždžias. Kitaip tariant, kad pati malonė per mažai buvo vertinama arba jos perteikimas buvo taip nevykusiai organizuojamas, kad parapijiečiai ja pradėdavo naudotis per vėlai (kai spėja įsigyti nevykusių įpročių ir juose surambėti) naudojosi per retai ir netinkamai - nesąmoningai, formaliai.

Pagaliau, jei parapijos gyvenime stinga vieningos valios ir tvirto krikščioniško gyvenimo charakterio arba net priešingai - šeimose tarp kaimynų skritingos socialinės padėties žmonių, grupių, organizacijų apstu pykčio, nesutarimų ir ryšku patižimas krikščioniškojo gyvenimo tvarkoje, tai reikia kaltinti per menku krikščioniškos gyvenimo tvarkos dėsnių, papročių, įstatymų vertinimu, nepakan-

kamu įsigilinimu į individualių ir visuomeninių parapijos vienetų psichologinius skirtumus ir apskritai ne visai vykusiu vadovavimo ir valdymo būdu.

Vertinant parapijos gyvenimo idealumą, vis dėlto nereikia susidaryti ir iliuzijų. Negalima užmiršti to, kad idealūs parapijos gyvenimo vaisiai tegali pasireikšti tik po ilgesnio idealaus parapijos veikimo - funkcionavimo. Kadangi idealus parapijos gyvenimas tėra tik atbaigiamasis idealios parapijos momentas panašiai kaip ideali parapijos struktūra - pradedamasis, tarsi namo kertinis akmuo, tad negalima norėti namų apvainikuoti anksčiau, negu buvo baigtas pats pamatų tiesimas ir sienų varymas.

Apskritai, ideali parapija, kaip ir pati Bažnyčia, turi būti imama ir vertinama visumoje. Kaip Bažnyčioj idealas dar nėra dar ideali jos struktūra, bet žiūrima, kad būtų idealus jos funkcionavimas - veikimas ir idealių laukia to veikimo vaisių idealiame gyvenime, taip ir parapijoj.

3. Kunigo ir parapijiečių vaidmuo

Parapiją sudaro formaliai - praktikuojantieji katalikai ir visi krikštytojai. Materialiai gi - ir visi parapijos ribose gyveną žmonės. Parapija yra organizmas ir organizacija, o organizme negali būti sąnarių išskirties, lygiai kaip organizacijoje - narių. Jei katalikai yra tikrieji sąnariai ir nariai, tai kitatikiai - kandidatai į juos. Jie pašaukti būti tikraisiais - Bažnyčios sąnariais ir nariais. Pašaukti dėl to, kad į mistinį Kristaus kūną virtualiai įeina visi žmonės. Už visus juos Kristus ant kryžiaus yra miręs. Visiems tad žmonėms priklauso išganymo vaisiai.

Štai kodėl ideali parapija ir jos kunigai negali tenkintis tik praktikuojančių savo narių būtimi. Jiz turi skelbti evangeliją, teikti malonę, nešti atsakomybę ir už tuos savo narius, kurie nepraktikuoja ir kurie niekad nėra praktikavę. Šituo nesirūpindama, parapija patirtų didelių nuostolių. Jos organizme atsirastų mirusių sąnarių, kurie užkrėstų ir gyvuosius ir taip vestų visą organizmą į suirimą. Tuo ji prasilenktų ir su savo pačios paskirtimi - palaikyti gyvųjų gyvybę ir ją daryti vaisinga, gydyti sergančius, gaivinti apmirusius ir gyvybės neturintiems ją duoti.

Taigi gyvieji parapijos sąnariai ir nariai, o taip pat ir josios galva - kunigas negali izoliuotis nuo mirusiųjų ar svetimųjų sąnarių, šiuos niekinti, smerkti; priešingai - turi pas juos eiti, juos užjausti, rodyti jiems meilę, rūpintis jų dvasine buitimi.

Visų parapijų sąnarių meilė tarpusavyje ir Klebono meilė visiems turi būti ryški ir stipri. Neleistina nei iš kunigo , nei iš tikinčiųjų pusės jokia exceptio personarum, jokia ypatingesnė meilė tam tikriems sąnariams ar jų grupėms.

Siekiant apimti ne tik gyvuosius, bet ir mirusius parapijos narius, o taip pat kitatikius, reikia išsižadėti ligšiolinio partikuliarizmo, kuris reiškėsi asmeninėje kunigo taktikoje ir organizaciniame parapijos veikime. Kunigui, bent oficialiai negali būti vieni savi, kiti svetimi parapijiečiai: vieni mažiau kiti daugiau globotini. Jis negali atsistoti vienoje kurioje parapijiečių pusėje prieš kitą kaip rėmėjas ar globėjas. Jis turi būti virš parapijiečių politinių, ideologinių, net kultūrinių pažiūrų ir krypčių.

Suprantama, norint sugyvinti visą parapiją, tenka remtis daugiau gyvaisiais parapijiečiais ir juos padaryti apaštalais mažiau gyvų ir mirusių tarpe. Tačiau šitos pastangos turi būti tylios ir atsargios. Negalima šitam apaštalavimui duoti per daug viešų formų. Vis dėlto gyviesiems parapijos nariams turi būti primenama didelė jų atsakomybė už religinę ir moralinę visos parapijos sveikatą ir gyvybę. Šita atsakomybė negali būti išskirta ir iš jokio organizacinio parapijos veikimo, ypač katalikiškojo veikimo. Šita atsakomybė gali tiktai pasiskirstyti ta prasme, kad jaunimo organizacijos rūpinasi visu parapijos jaunimu, vyrai - vyrais, moterys - moterimis.

Taigi pirmaeilis organizuoto parapijiečio tikslas yra religinis, moralinis, kultūrinis, socialinis parapijos klestėjimas. To veikimo derektyvos - gyvieji parapijos reikalai ir reikalavimai ir parapijos vadovo nurodymai. Įvairūs viršparapijiniai centrai turi save pavesti parapijų dispozicijai pagal principą, kas nori kitus valdyti ar kitiems vadovauti, turi pats būti jųjų tarnas. O tarnas pirmon eilėn turi žiūrėti valios, interesų ir reikalavimų to, kam tarnauja.

Ideali parapija turi gyventi nusimanymu, kad faktinoji jos galva,

gyvybės pagrindas, vadas yra pats Kristus. Jis, o ne kas kitas yra ir parapijos vienybės ir stiprumo kprincipas. Gyvojo parapijos namo kertinis akmuo. Dėl to parapijos gyveniųas negali būti atremtas tik į kunigą, kaip matomąją galvą, į jo ar kieno kito asmenį, subjektyvų jų galvojimą ir interesus. Kristaus, kaip parapijos galvos, reikalai negali būti priešpastatomi medžiaginiams, laikiniems parapijos reikalams, negali dėl šių pastarųjų apleisti ar mažiau vertinti pirmuosius.

Šita didžiaja mintimi, būtent - kad kunigas atstovauja Kristų parapijoje, tenka grįsti kunigo santykius su parapijiečiais ir parapijiečių su kunigu. Kunigas negali vaduotis naturalistiškai suprastos viršenybės principu ar asmeninės simpatijos ir asmeninių išrokavimų motyvais. Jis turi būti visiems viskas, o ypač - tiesa, kelias ir gyvenimas. Tiesos žodžiu, patarimu, vadovavimu, savo pavyzdžiu, antgamtinę gyvybę teikiančiais patarnavimais, laiminimais jis turi pasidaryti visų mokytojas, vadovas, šventintojas.

Ir žmonės turi matyti jame daugiau nei paprastą žmogų, paprastą įrankį gauti tiesai malonei ar apsirūpinti kitais patarnavimais.

Iš to, kad kunigas parapijoj atstovauja Kristų, kad jam skirtas uždavinys mokyti, šventinti ir vadovauti sielas, - jam tenka vengti visko, kas su šita jo paskirtimi nesiderina. Jis turi savęs neapsunkinti darbais ir asmenimis, kurie šitai jos misijai kliudytų, padėtimi ir įpročiais, kurie jį pančiotų. Konkrečiai kalbant, jis turi atsipalaiduoti nuo tų techniškų parapijos ūkio administravimo reikalų, kurie ypač atitraukia jį nuo jo tiesioginės paskirties. Taip pat jiems tenka atpalaiduoti save ir nuo vadinamos šeimynos, kurią prižiūrėdamas jis turi įsipykti, būti šiurkštus, o kartais ir "neteisingas". Visa tai mažina jo, kaip Kristaus vietininko, orumą.

Šito orumo nedidina prabangiškas kunigo buto įrengimas, sauvališkas tarnų su ateinančiais parapijiečiais elgimasis, taksos, kurios kunigą padaro tarsi kokį muitininką.

Kalbant dar dėl taksų, reikia pabrėžti vieną - jos tegali būti sprendžiamos ne pagal "turi - privalai", bet pagal "jei gali- kiek gali". Klebonas, kuris išreikalauja tikslias taksas vaduodamasis kanonų ar sinonų paragrafų raide, skriaudžia pirmon eilėn save,

mažina savo orumą, moralinių savo autoritetų svorį ir skriaudžia savo parapiją, nes didina apkartusių širdžių skaičių ir užnuodija gerus tarpusavio santykius.

IV. ORGANIZACIJA SIELOVADOS TARNYBOJE

1. Mechaninis ir organinis pradas organizacijoje

Mūsų sąlygomis organizacija yra nepakeičiamas socialinio gyvenimo veiksnys. Ji sutelkia žmones bendriems tikslams ir palengvina atlikti būtinus jų uždavinius.

Pagal įvairius žmonių tikslus ir uždavinius susidaro įvairios ir organizacijos. Yra grynai techniško pobūdžio organizacijų, kurių uždavinys tenkinti ekonominius, administracinius žmonių reikalus. Bet yra ir dvasinio tipo,- kuriems rūpi dvasinė žmonių ir visuomenės kultūra ir gerovė. Kartais dar būna organizacijų, kurios, tam tikra prasme atstoja žmonėms šeimą, mokyklą ar jas pavaduoja.

Tokių organizacijų, turinčių platesnius tikslus, pobūdis negali būti grynai techniškas mechaniškas. Negali jis būti toks dėl to, kad kitaip jos neapims viso žmogaus visose jo padėtyse ir visuose jo interesuose. Jei norima žmones visapusiškai tobulinti ir auklėti, tai priemonės turi būti organiško pobūdžio.

Tokios organiško tipo priemonės pirmon eilėn turi būti krikščioniško auklėjimo ir akcijos organizacijos. Jos priklauso Bažnyčiai, tam mistiniam Kristaus kūnui, organizmui, kuriame negali būti nieko dirbtino mechaniško. Popiežiai, kalbėdami apie katalikiškos akcijos organizacijas, ne kartą yra pabrėžę - jos turinčios burti ir vienyti žmones ne mechaniškos, o organiškos vienybės būdu.

Tikrovėje vis dar būna stiprios mechanistinių organizacijų įtakos. Tokios techniškos priemonės, kaip susirinkimai, paskaitos, pramogos, spaudiniai, - buvo iki pat pastarojo laiko daugelio organizacijų pagrindiniis turinys. Žmonės jautėsi suvesti į organizaciją pripuolamo dalinio intereso. Jie pasigedo gyvo ryšio, kuris juos rištų tarpusavy ir gyvo gyvenimo, kokį sukuria šeima ar parapija. Taip atėjo nusivylimas mechanistinėmis organizacijomis ir gimė mintis kurti naujas bendruomeninio tipo organizacijas.

Bene pirmasis bandymas šioje srityje padarytas kunigo Adolfo Kolpingo. Jis sukūrė 1846 m. Gesellenverein darbininkams organizacinės

IV. O R G A N I Z A C I J A S I E L O V A D O S T A R N Y B O J E

1. Mechaninis ir organinis pradas organizacijoje

Mūsų sąlygomis organizacija yra nepakeičiamas socialinio gyvenimo veiksnys. Ji sutelkia žmones bendriems tikslams ir palengvina atlikti būtinus jų uždavinius.

Pagal įvairius žmonių tikslus ir uždavinius susidaro įvairios ir organizacijos. "Yra grynai techniško pobūdžio organizacijų, kurių uždavinys tenkinti ekonominius, administracinius žmonių reikalus. Bet yra ir dvasinio tipo,- kurioms rūpi dvasinė žmonių ir visuomenės kultūra ir gerovė. Kartais dar būna organizacijų, kurios, tam tikra prasme atstoja žmonėms šeimą, mokyklą ar jas pavaduoja.

Tokių organizacijų, turinčių platesnius tikslus, pobūdis negali būti grynai techniškas mechaniškas. Negali jis būti toks dėl to, kad kitaip jos neapims viso žmogaus visose jo padėtyse ir visuose jo interesuose. Jei norima žmones vispusiškai tobulinti ir auklėti, tai priemonės turi būti organiško pobūdžio.

Tokios organiško tipo priemonės pirmon eilėn turi būti krikščioniško auklėjimo ir akcijos organizacijos. Jos priklauso Bažnyčiai, tam mistiniam Kristaus kūnui, organizmui, kuriame negali būti nieko dirbtino mechaniško. Popiežiai, kalbėdami apie katalikiškos akcijos organizacijas, ne kartą yra pabrėžę - jos turinčios burti ir vienyti žmones ne mechaniškos, o organiškos vienybės būdu.

Tikrovėje vis dar būna stiprios mechanistinių organizacijų įtakos. Tokios techniškos priemonės, kaip susirinkimai, paskaitos, pramogos spaudiniai, - buvo iki pat pastarojo laiko daugelio organizacijų pagrindinis turinys. Žmonės jautėsi suvesti į organizaciją pripuolamo dalinio intereso. Jie pasigedo gyvo ryšio, kuris juos rištų tarpusavy ir gyvo gyvenimo, kokį sukuria šeima ar parapija. Taip atėjo nusivylimas mechanistinėmis organizacijomis ir gimė mintis kurti naujas bendruomeninio tipo organizacijas.

Bene pirmasis bandymas šioje srityje padarytas kunigo Adolfo Kolpingo. Jis sukūrė 1846 m. Gesellenverein darbininkams organizacinės

šeimos arba šeimyninės bendruomenės tipo. Jauni darbininkai apsigyvena jiems skirtuose namuose ir tvarkosi šeimos pagrindais. Organizacijos praeses - kunigas yra kartu ir namų bendruomenės tėvas. Šeimyninę atmosferą ir nuotaiką sukuria ne tik gyvenimas po vienu stogu, bet ir bendra virtuvė, bendras stalas, bendros žaidimų ir skaitymo salės, namų koplytėlė ir bendros pamaldos, įvairūs bendri pobūviai, vakarai, pramogos.

Jau viena ši bendruomeniška gyvenimo tvarka patenkina labiau tuos jaunų žmonių interesus ir tas nuotaikas, kurias jie atsineša čia iš savo šeimų. Disciplina, kuri čia vis dėlto yra, neužmuša jų laisvės ir nesuvaržo sveikos iniciatyvos. Žmonės čia bręsta ir ugdosi ne vienpusiškai. Kaip sakoma, šio Vereino programose jaunas darbininkas auklėjamas šiomis trimis kryptimis: kaip vyras, kaip krikščionis ir kaip darbininkas.

Ši organizacija greitu laiku pasidarė tarptautinė ir buvo labai mėgiama pačių darbininkų.

Kitą bandymą padarė prelatas K.Mosters. Dar prieš Didijį Karą jis sukūrė žinomą Jungmaennerverbandą, kuris apėmė įvairių luomų ir amžiaus jaunimą. Berniukai 10 - 14 metų buvo sutelkti į Jungschaar, paaugliai 14 - 18 metų - į Jungenschaftą ir jaunuoliai 18 - 25 metų - į Jungmannschaft. Šios trilypės organizacijos uždavinys buvo apimti visą jauną žmogų - tokį koks jis yra ir koks turėtų būti - su visais jam svarbiais tikslais - asmeniniais, šeimyniniais, visuomeniniais, tautiniais, valstybiniais. Šitai organizacijai nebuvo svetima jokia sritis nei prigimtinė, nei kultūrinė, nei religinė.

Ypatingos reikšmės šioje organizacijoje turėjo grupių darbas. Grupes sudarė po 15-20 jaunuolių. Grupė - savotiška maža bendruomenėlė-Lebensgemeinschaft. Jos nariai rinkosi į dažnus bendrus subuvimus, Heimatabend vadinamais, bendrai žaidė, dainavo, bendrai pamaldų klausė, bendrai iškilavo.

Bendruomeniška šios organizacijos dvasia, pasak vadų, išaugusi iš organiško galvojimo, iš grįžimo prie svarbiųjų religijos šaltinių. Tai yra grįžimas prie tos mistinio kūno idėjos, kuri yra pati organiškiausia visame krikščioniškame galvojime.

Bendruomeniška šios organizacijos atmosfera esą labai gerai veikusi į jaunimą, kuris labai dažnai jos pasigesdavo šeimoj ir mokykloj. Gal dėl to ši organizacija buvo susilaukusi tokio didelio pa-

sisekimo ne tik Vokietijoj, bet ir kituose vokiškuose kraštuose - Austrijoj ir vokiškoj Šveicarijoj.

Trečias bandymas sukurti bendruomeninę organizaciją padarytas kanauninko Kardayn Belgijoj. Jis sukūrė La Jeunesse Ouvrière Chretienne - trumpai JOC,- Jocisme. Tai buvo padaryta maždaug tuo pačiu laiku, kaip ir Vokietijoj buvo steigiamas Jungmaennerverband.

Žosizmas savo prigimtimi ir tikslais yra daugiau kaip paprasta organizacija. Jaunų darbininkų atžvilgiu ji atlieka trejopas funkcijas. Visų pirma ji yra jiems M o k y k l a , kurioje jie pagal formulę "tarp savęs, per save ir sau" auklėjasi, ruošiasi geriau atlikti savo pareigas, pažinti savo pašaukimą, užkariauti tą aplinką, kurioje dirba ir gyvena. Toliau ši organizacija - tai s o c i a l i n ė t a r n y b a , kurioje ji atlieka įvairius profesinio pasiruošimo ir savo aplinkos užkariavimo darbus. Pagaliau, ji darbininkams yra savotiška a t s t o v y b ė , arba kaip jie sako, reprezentacinis organizmas, kuris jaunų darbininkų vardu visuomenei ir valstybei kalba, stato reikalavimus, daro demaršus ir pan.

Jauni darbininkai žosizme auklėjami vispusiškai, integraliai - plečiama jų inteligencija, stiprinama valia, sudaromos sąlygos reikalingos jų asmenybės brendimui, supažindinami jie su jų amžiaus ir profesijos pareigomis ir teisėmis, paruošiami šeimos kūrimui, ugdoma juose tėvynės, Bažnyčios, žmonijos meilė, pagaliau, jie formuojami apaštalais socialinėje Kristaus karalystėje.

Antras dalykas, kuriuo rūpinasi organizacija - tai darbo aplinkos pakeitimas. Jaunas darbininkas turi turėti sveiką aplinką tiek įmonėje, tiek ir gyvenamoj vietoj. Dėl to organizacija kovoja su nevykusiomis idėjomis, papročiais, išnaudojimais, šalina klaidas. Priešingai,visų šitų nevykusių idėjų ir papročių vietoje ji stengiasi įdiegti krikščioniškas idėjas, papročius. Stačiai savotišką perversmą šiuo atžvilgiu žosizmas daro darbininkų ir darbo aplinkoje. Žosizmas sugebėjo suformuoti tokių stiprių asmenybių, kurios ne žodžiais, bet savo pavyzdžiu radikaliai keičia pagoniškus papročius krikščioniškais.

Žosizmas iškelia trečią principą, kuris kelia jaunų žmonių pasididžiavimą, būtent - garbingai ir krikščioniškai reprezentuoti jau-

nąją darbininkiją viešajai opinijai, viešiems ir privatiems autoritetams. Ir stačiai reikia stebėtis, kaip šiuo principu žosizmas yra pasiekęs negirdėtų rezultatų. Žosizmas kaip kolektyvas ir atskiri jo nariai - žosistai Belgijoj virto savotišku garbės vardu. Kai jie išeina reikšti savo aspiracijų ir ginti teisėtų savo interesų - išeina labai rimtai pasiruošę ir su visu garbės ir jėgos pajautimu - tai visuomenėje iššaukiamas didelis susidomėjimas ir moralinis pritarimas.

Žosistinė organizacija virto savotišku nauju metodu, ir jis laikomas organišku metodu. Žosizmas jaunus darbininkus jungia į didelį sąjūdį, pašalina jų tarpe izoliacinę nuotaiką, sujungia juos realiais ryšiais, pratina juos vienas kitam padėti, įkvėpia jiems bendruomeninę dvasią, moko disciplinos ir tvarkos, pratina gerbti autoritetus. Žosizmas sumaniai įjungia visame krašte išblaškytus dalinius vienam bendram tikslui siekti, bendras (vienu ir tuo pačiu klausimu) anketas pravesti, bendrose studijose dalyvauti, bendrose iškilmėse reikštis ir lenktyniuoti.

Apie šį, patį geriausią lig šiol,organizacinį kurinį, užsitarnavusį aukščiausio įvertinimo net iš katalikiškosios akcijos didžiojo pramoteriaus popiežiaus Pijaus XI, galima būtų dar daug kalbėti. Bet ir iš to, kas pasakyta, bus aišku, kiek ryškus jame organiškasis charakteris.

Kaip vieną įrodymų, kiek žosizmas atspėjo, naujos - organiškos dvasios reikalavimus, galima paminėti ir tai, kad jis greitu laiku pasidarė tarptautinis. Prancūzija, Ispanija, Portugalija, Kolumbija, Bralizija, Čekija ir visą eilę kraštų su didžiausiu sėkmingumu jį pritaikė pas save, pritaikė ne tik darbininkų jaunimui, kaip ir Belgijoj, bet ir ūkininkų, ir moksleivių, ir miestų buržuazijos jaunimui. Po 10 metų Belgijoj šis metodas pradėta taikyti net suaugėlių organizacijoms.

2. Organizacijos uždaviniai

Kalbame apie katalikiškos akcijos organiaciją. Šios organiaacijos charakterį ir uždavinius nustato jau pati katalikiškásios akcijos esmė. Pasaulininkų dalyvavimas hierarchijos apaštalavime - žinoma klasinė katalikiškosios akcijos aptartis - rodo, visų pirma katalikiškosios akcijos glaudų ryšį su pačia Bažnyčia, jos darbu ir net struktūra. Gali būti trys uždaviniai šiuo atžvilgiu ypač reikšmingi:

1. Bendradarbiavimas Bažnyčios veikime ir[2] atitikimas Bažnyčios struktūros.

a. Bendradarbiavimas Bažnyčios veikime

Katalikiškosios akcijos organizacija yra krikštytųjų organizacija. Per krikštą įsijungiama į mistinį Kristų - Bažnyčią. Taip ši organizacija glaudžiais ryšiais yra surišta su pačia Bažnyčia. Bet ir specialia paskirtimi, ne tik krikšto malone šios organizacijos nariai turi priklausyti Bažnyčios veikimo krypties ir joje bendradarbiauti. Tikslas šito bendradarbiavimo yra tas, kad visas mistinis kūnas augtų ir bręstų, kaip sakoma šv. Povilo laiškuose ir kaip pabrėžia Pijus XI savo laiške Lisabonos patrijarkui (AAS 26,629).

Krikščionys sudaro šventą kunigystę, karališkąją kunigystę (1 Petr. 2,5 ir 9; Apr. 1,6 ir 5,10). Šitoje kunigystėje dalyvauja visi ne tik organizacijos nariai, bet šie ypatingu būdu įsipareigoja vykdyti Kristaus kunigystės uždavinius - tuos pačius, kuriuos vykdo pašvęstieji Bažnyčios kunigai. Jau vien dėl to šių dviejų kunigysčių,kuri, galų gale, įsijungia į vieną Kristaus kunigystę, dalyvė negali nebendradarbiauti.

Bažnyčia kitais žodžiais vadinama Kristaus karalyste. Ji gina Dievo teises visuomenėje, ji,tarsi dvasinė kariuomenė, kovoja už Kristaus įsiviešpatavimą žmonijoje. Šioje kovoje negali nedalyvauti pasaulininkai, sutvirtinimo sakramentu pašvęsti būti dvasiniais kariais. Bendra kova , kurią veda pašvęstieji Bažnyčios atstovai ir katalikiškosios akcijos - pasaulininkų kunigystės nariai, suveda į glaudų bendradarbiavimą.

Ieškodami naujų bendradarbiavimo motyvų, mes sustojame ties Bažnyčios,kaip dvasinės šventovės, idėja, šventovės, kur visi tikintieji, tarsi gyvi akmeyns, atsirėmę į nepajudinamą pamatą - Kristų, sukuria dvasinį pastatą - habitaculum Dei in Spiritu (1 Petr. 2,4; Efez. 2,20). Šito pastato statyboje lygiai turi dalyvauti vieni ir kiti - kunigai ir pasaulininkai. Vienų ir kitų veikimas lygiai reikalingas šio pastato egzistencijai. Štai dar kodėl katalikiškosios akcijos organizacija negali turėti kitų uždavinių, kaip tik tuos pačius, kuriuos turi Bažnyčia.

Leonas XIII vienoj savo enciklikoj Satis Cognitum, kuri laikoma,

labai garsi, sako Bažnyčia - tai maitinąs kūnas (corpus actuosum vegetum). Šitai primena Kristaus palyginimą apie vynmedį ir jo šakeles. Tikinčiųjų dvasinė gyvybė eina iš Kristaus per Bažnyčią. Tai tarsi tie gyvybiniai syvai, kurie iš šaknų per kamieną ateina į atskiras šakeles, daro jas gyvas ir leidžia joms nešti vaisių. Šitą bendrą gyvybę, bendras dvasinis maistas neleidžia ~~ixxdaxxxxx~~ jokiam sąnariui, šiuo atveju katalikiškosios akcijos organizacijai skirtis nuo to kamieno, kuris yra Bažnyčia. Dar daugiau - daro neįmanomą šitą jos išsiskyrimą. Savo veikimus ji turi nešti tuos pačius apaštališkus vaisius, kokius kad neša pati Bažnyčia.

Kristus paskutinėje savo kalboje, pasakytoj Paskutinės Vakarienės metu, yra kalbėjęs apie vienybę, tikinčiųjų ir apaštalų vienybę, kuri turi liudyti pasauliui apie Kristų. Jis prašo Tėvą padaryti juos vieną šv. Dvasioje,kaip Jis pats ir Tėvas yra viena, kad pasaulis pažintų, jog Tėvas Jį yra siuntęs. Argi tai nėra gražiausias Kristaus pageidavimas ir kartu įpareigojimas dirbti vieningai ir glaudžiai bendradarbiauti tam, kad Kristus būtų pasaulio pažintas?!

Kristus per Bažnyčią - mistinį savo kūną, teikia žmonėms gyvybę. Jis norėjo, kad žmonės turėtų šitos gyvybės ir apsčiau jos turėtų (plg.Jo. 10,10). Šitą gautą iš Kristaus gyvybę tikintieji turi perduoti toliau, naujoms kartoms, naujoms Kristaus nepažįstančioms masėms. Čia vėl reikalingas intymus ryšys ir bendradarbiavimas su tos gyvybės šaltinių turėtoja Bažnyčia.

Toki yra motyvai katalikiškosios akcijos bendradarbiavimui su Bažnyčia, motyvai einą iš mistinio Kristaus kūno idėjos, kurią čionai įvairiais variantais esame suminėję. Bet konkrečiau dar nesame pasakę kokiame gi būtent Bažnyčios veikime katalikiškoji akcija turi bendradarbiauti. Yra trilypis, kaip žinome, Bažnyčios veikimas. - mokymas, pašventinimas ir vadovavimas - valdymas. Būtų per platu čia detalizuoti šito bendradarbiavimo gaires. Juoba, kad tai mes esame padarę kur kitur[1].

b. Atitikimas Bažnyčios struktūros

Pijus XI ir katalikiškosios akcijos teoretikai nekartą yra pabrėžę, kad katalikiškosios akcijos organizacija turi bazuotis parapija. Ši gi yra, kaip žinome, mažoji Bažnyčia, Bažnyčios miniatiūra. Tik labai retomis išimtimis, kur aplinkybės neleidžia katalikiškos ak-

---
1

džio prasme, net savotiški diktatoriai. Tradicija iš tų laikų dau kur perėjo ir į katalikiškosios akcijos organizacijas. Kunigas, jeigu jis dirba kat šiose organizacijose, dažnai veržiasi būti taip pat vadu, viską diktuojančiu, visur pirmaujančiu. Kova su šita atsineštine kunigų darbo kryptim yra labai sunki. Juoba, kad kunigas savo darbo srityje - bažnytinio darbo, tiesioginės pastoracijos srityje yra vadas, ir šitai yra įėję pas jį į įprotį, virtę savotišku jo charakterio bruožu. Kartais net sakoma, kad kunigas jau savo paskirtimi yra vadas.

Tiesą sakant, katalikiškosios akcijos organizacijoje vado vaidmuo kunigui nepaneigiamas. Jis turi likti vadu, tik kitokio pobūdžio. Faktiškai jis turi būti visas spiritus movens, jis turi vadovauti, bet taip, kad šito vadovavimo išoriškai kiti nepastebėtų ir nejaustų. Jis turi būti vadas be įprastinių vadams pretenzijų. Visą vadų garbę ir viešąją , techniškąją vadovavimo pusę jis turi perleisti pasaulininkams. Jis turi mokėti, būdamas faktiškuoju vadu, pasauliininkų vadų, vis dėlto, nedaryti techniškais savo įrankiais ir tuo būdu jų nepažeminti. Pasauliininkai turi jaustis savarankiškais vadais ir iš kunigo tegali laukti ne įsakymo ir formalių nurodymų, bet nuoširdaus prieteliško ir tėviško patarimo.

Vis dėl to , pasauliininkų vadų ir kunigų bendradarbiavimas, nors ir kaip subtilus ir jautrus bebūtų, yra kaip nepermaldaujama prievolė, išeinanti ne iš asmeniško jų sutarimo, bet iš objektyvių reikalavimų. Šitas bendradarbiavimas yra k conditio sine quam non visam katalikiškos akcijos darbui parapijose. Be jo arba jam nesant, galima kryžių statyti ir ant pačios katalikiškosios akcijos, nors jos organizacija formaliai ir būtų parapijoje. Vaisių iš tokios organizacijos laukti netenka. Dėl to kunigas, negerai pastatęs vadovavimo principą, gali niekais paversti visą šį didįjį reikalą, pasauliininkų bendradarbiavimo reikalą. Praktiškai laikoma labai sveikintina šį kunigo ir pasauliininkų vadų bendradarbiavimo formulė: pasauliininkas vadas nieko nedaro neatsiklausęs kunigo, kunigas nieko nedaro nepasitaręs su pasauliininkų vadu.

V. MIESTO SIELOVADOS UŽDAVINIAI

Nors apskritai miestų sielovados sąlygos pastaruoju laiku yra žymiai pagerėjusios, bent pasidariusios nepalyginti geresnės, negu buvo 19-ame šimtmetyje arba tuoj po karo, vis dėlto miestas, su skirtinga savo psichologija, su per daug koncentruotu ir, sakytume, rafinuotu savo gyvenimu visuomet kėlė ir kels daug rūpesčių pastoracijai.

Šių dienų sielovadai ypatingai rūpi dvasinės miestų struktūros pažinimas, sielovadinio miestų veikimo būdų ir priemonių tikslesnis parinkimas ir miestų kunigų bei jų pagalbininkų paruošimas.

1. Dvasinės miestų struktūros pažinimas

Šių dienų miesto dvasinei struktūrai pažinti yra būtina mesti žvilgsnį į praeities miestų gyvenimą. Ne tik įdomu, bet ir svarbu žinoti, ar tai, ką mes šiandien vadiname miesto dvasia, yra būdinga miestui apskritai ar tik šių dienų miestui. Iš anksto reikia pastebėti, kad šių dienų miesto gyvenimas yra pasidaręs žymiai kitoks, negu jis buvo senovėje ar viduramžiais.

a. Pirmykščių miestų dvasia

Senoviniai ir viduramžiniai miestai, būdami sienomis aptverti, technikos patogumais neaprūpinti, gyventojais neskaitlingi, buvo tarsi uždaros bendruomenės, kurių gyvenimas vyko pagal nustatytas tradicijas ir aukštesniosios valdžios tvarką. Žmonės pažino vienas kitą, nes jų buvo ne tiek daug, o be to, ir vienas kito pagalbos jie buvo labiau reikalingi. Tuo būdu socialiniai ir moraliniai tarpusavio ryšiai miesto žmonėse buvo daug tampresni. Tradicijos ir viešoji opinija, kuri labiau uždarose bendruomenėse visuomet yra stipresnė, formavo miesto gyventojo charakterį taip, kad jis daugiau bei mažiau turėjo pasidaryti tipiškas, vadinas, daugiau bei mažiau bendras to miesto gyventojams.

Kaip tik dėl tų aplinkybių žymiai geriau galėjo klestėti miestuose ir religinis gyvenimas. Nieko tad nuostabaus, kad krikščionybės plėtimosi laiku pirmiausia ji įsigalėdavo miestuose ir miestai

būdavo svarbiausi krikščioniškų misijų centrai juos supančioms plačiosioms apylinkėms.

Viduramžių miestų religinę dvasią gražiai simbolizavo didingos, visam miestui dominuojančios katedros. Jose miestietis pradėdavo savo dieną, jų paunksmėje dirbdavo savo dienos darbus, į jų varpų balsą, kviečiantį maldai, pamaldoms, įspėjantį pavojų jis uoliai atsiliepdavo. Miestiečio namus puošdavo Madonnos paveikslai ir priešais jas žibančios lemputės. Šitos lemputės buvo gražus jų tikėjimo ugnies simbolis. Nors ir ne visi jie yra buvę, šv. Bernardo žodžiais tariant, ereliais, kylančiais į saulę, tačiau jie veržėsi prie šviesos, nes jie tikėjo į Šviesą.

Tiesa, jau XIII amžiuje miestuose buvo pradėjusi reikštis religinė krizė, tačiau ją laimingai sustabdė naujai įsikūrę elgetaujantieji pranciškonų ir domininkonų ordinai. Antru atveju ši krizė pasikartojo XVI amžiuji. Nuo tada, ypač Vokietijoj, miestai pasidaro reformacijos centrai. XVIII amž. miestuose daugiausia įsigali šviečiamosios filosofijos išugdytas racionalizmas ir individualizmas.

XIX amžiuje pradėjus augti industrijai ir ties industrijos centrais bazuotis tobulėjančio susisiekimo mazgams, staigiai ėmė augti šimtatūkstantiniai ir net milijoniniai miestai, kurių gyvenimas iš esmės ėmė keistis.

b. Dabarties miestų dvasia

Šių dienų miestuose ėmė įsigalėti individualizmas. Šeimos izoliavosi nuo kitų savo butuose, darbininkai - įvairiose dirbtuvėse, valdininkai - kiekvienas savo biure, pirkliai - savo krautuvėse. Mašinos įsiviešpatavimas pamažu ėmė nustelbti žmogaus vertę. Turtingumo ir patogumų ieškojimas žmogų nuvedė į kompromisus su jo sąžine ir aukštesniais principais. Taip pat miestiečio pasaulėvaizdyje šalia dvasios, atsistojo medžiaga, šalia religijos - civilizacija, technika.

Tiesa, didžiosios katedros dar paliko stovėti, tačiau jų šviesa didžiajai miestiečių daliau jau nustojo spindėjus. Jos gaivinanti šiluma pasiekia tik keletos bei keliolikos metrų atstume nuo jos esančius miestiečius. Net priemiesčio gyventojas nebesiryžta eiti į bažnyčią, esančią keliasdešimt ar keletą šimtų metrų atstume.

Didmiesčių pastatams-kolosams nustelbus išorinį bažnyčios vaizdą, fabrikų sirenų, automobilių signalų, restoranų-kavinių džiasbandų ir radio aparatų triukšmingiems garsams nustelbus bažnyčios varpų gaudesį, - savaime ėmė mažėti pastarųjų įtaka miestiečio sielai. Ir juo Bažnyčios siluetas ir jos varpų gausmas mažiau bepasiekia miestiečio akis ir jo ausis, juo jis darosi jiems tolimesnis. Taip daugelis miestiečių atitrūko nuo savo Bažnyčios ir jos šviesos ir ėmė neramiai blaškytis. Vakarų kultūra, išaugusi tuose pačiuose miestuose ir dažniausia tų pačių katedrų paunksmėje, šių dienų miestuose, atrodo, ima nykti. Bent išorinės jos formos ima nebeatitikti jos vidujinį pagrindą.

Nors šių dienų miestų aplinka skiriasi savo psichologija nuo Viduramžio miestų aplinkos vis dėlto ir pati savyje ji nėra visai vienalytiška. Tuo atžvilgiu mažesni miestai skiriasi nuo didmiesčių.

<u>Mažesnių miestų</u> gyventojų psichologijoje nėra dar taip išaugęs individualizmas, kaip jis, sakysime, išaugęs didmiestyje. Nors labai nestipriai, vis dėlto dar tebejaučiami bendruomeninio gyvenimo ryšiai. Jeigu šie ryšiai neberiša mažesniųjų miestų gyventojų materialiai, tai bent psichologiškai jie vis dar nėra nutrūkę. Čia žmogus taip pigiai nepasislėps nuo viešumos ir nuo viešosios opinijos, kaip didmiestyje. Mažesniuose miestuose mažiau ir techninės prabangos ir progų rafinuotoms pramogoms. Visos šitos aplinkybės mažesnių miestų gyvenimą bent moraliniu atžvilgiu daro mažiau pavojingą.

Tačiau ir tokiuose miestuose šiandien stipriai jaučiama racionalizmo ir apskritai laicizmo įtaka. Kinas, nevykusi literatūra, kuri čia labiau prieinama, negu, sakysime, kaime, be to, restoranai ir šokių salės - visa tai sudaro tam tikrų pavojų tiek doroviniam tiek ir religiniam tokių miestų gyventojų, o ypač jaunimo gyvenimui. Be to, reikia neužmiršti, kad tokiuose miestuose, kaip ir apskritai miestuose, stipriai veikia mados psichologija ir, svarbiausia, kad čia jai nėra jokio kritikos māsto, kokį didmiestyje, sakysime, iš dalies sudaro aukštųjų intelektualų ir šiaip aukštos kultūros asmenų bei rimtosios spaudos kitoks laikymasis.

<u>Didmiesčių psichologijoje</u> individualizmas reiškiasi daug stipriau, negu mažesniuose miestuose. Šių dienų didmiesčiai tapo savotiška jūra - "fluidum perpetuum", žmogus žmogui čia pasidarė visai sve-

timas. Atskirų individų čia neberiša joki ryšiai ir tiesiogiai nebepaliečia jokia viešoji opinija. Didmiesčio žmogus yra visiškas individualistas. Jis kuria savo gyvenimą, kaip jis nori, ir tvarko savo sielos reikalus taip pat kaip jam patinka. Net jeigu jis religingas ir praktikuojantis, tai jo religija daugiau individuali i palaikoma taip pat labai individualiu būdu.

Kaip tik dėl to didmiesčio žmogų labai sunku palenkti bet kokiam bendruomeniniam gyvenimui, pav., kad ir parapijai, Jis mielai palaikys su kunigu asmeninį kontaktą, nors labai dažnai ir čia jis rinksis: tariant, ne su kiekvienu kunigu jis tokį kontaktą norės palaikyti. Kaip savo dvasiniam patarnavimui, taip ir asmeniniam kontaktui jis rinksis tik jam individualiai patinkantį kunigą. Jis rems bažnyčią ir parapiją, gal net labai stambiomis aukomis. Tačiau net to paties jo gerbiamo kunigo parapijoje labai atokiai stovės nuo bet kokių bendrų, bendruomeninių veiksmų. Geriausiu atveju, jis prisidės prie gerai atrinkto jo profesijos, jo rango žmonių konfesinio sambūrio ir tai tokio, kurs per daug jo neįparei goja ir individualios jo laisvės nesuvaržo.

Noriai dėtis į tokią bendruomenę kaip parapija, iš dalies didmiesčio gyventojui kliudė ir ta aplinkybė, kad iki šiol daugumą jų (miesto parapijų) sudarydavo labai įvairus socialiniu ir kultūriniu, interesų ir skonio atžvilgiu kontingentas. Sėėję į tą pačią parapijos bažnyčią, jie, aišku, turi jaustis ne kaip. Bent sunku norėti, kad jie bendrai atliktų religinius aktus, bendrai ir garsiai melstųsi, giedotų.

Didmiesčio žmogus ypatingai jautrus gatvės ir mados įtakai. Dauguma didmiesčio gyventojų yra bejėgiai jai atsispirti. Didmiesčio žmogus, šiaip jau būdamas racionalistas, šiuo atveju pasiduoda irracionalioms galioms.

Didmiestis sudaro ir daug daugiau įvairių progų prasilenkti jo gyventojui su religijos ir dorovės reikalavimais. Šitų progų mssinimui ir minios bei madų psichologijos įtakai gali atsispirti tik aukštos kultūros ir gerai aklimatizavęsi miestiečiai. Ypač silpni prieš ją pasirodo iš kaimų, provindijos atėję žmonės ir paties miesto jaunimas.

Didmiesčiai, kurie naujai kuriasi arba į kuriuos yra atvykę ar atvyksta didelis provincijos gyventojų skaičius, moraliniu-religinit atžvilgiu yra daug blogesni, negu seni ir senų miesčionių miestai.

Jų pastoracija ypatingai yra sunki, sunkesnė net, negu šių dienų kaimo. Tačiau ir labai svarbi.

c. Miestų atsinaujinimo reiškiniai

Ne visai pilnas susidarytų šių dienų miestų dvasios struktūros vaizdas, jeigu nepaminėtume ir naujų miestų dvasios atsinaujinimo reiškinių. Individualizmo išblokštas iš visumos, šalto racionalizmo dvasiškai atvėsintas ir pagaliau grubaus materializmo nudvasintas, miestietis ima jausti reikalą grįžti prie to, kas prarasta. Jame vėl ima pabusti bendruomenės, visumos, irracionalaus misticizmo, dvasinių vertybių ilgesys. Jis pradeda svajoti apie naują visuomenę, naują tautą, naują valstybę, naują jaunuomenę. naują meną. Kartu su tuo jis pradeda atgauti tikėjimą, tuo tarpu bent tikėjimą į ateitį, į kažką nauja, didinga. Tai, ką kitados romantikai puoselėjo mažuose rateliuose, būtent - pasaulio sudvasinimo, sudievinimo ilgesį, šiandien kad ir kiek kitokioj formoj puoselėja didmiesčių masės. Jose ėmė augti didybės pajautimas ir atsinaujinimo valia.

Visa ta nauja miestų dvasios kryptis, kiek atrodo, yra dar šalia senojo religinio žmogaus kelio. Tačiau ji nebėra ir tame kelyje, kurs kultūrai - technikai priskyrė išganančią reikšmę. Kad ir ne visai išryškėja jos kelias į tai, kas laisva, gryna, gyvybiška, amžina, tačiau, kiek atrodo, tai bus tas pats kelias, kurs veda į Sekmines. Išoriniai šitos dvasios krypties reiškiniai yra grįžimas į tylų šeimos židinį, į gamtos prieglobstį, didesnis rimties pamėgimas. Šalia medžiagos miestietis jau ima pripažinti dvasią, šalia mokslo, kultūros, meno - religiją. Tačiau ir religijoje jis ieško paprastumo, šilumos.

Visą šitą miestų dvasią pažinti kaip tiktai labai svarbu. Svarbu jausti miestiečio galvojimo ir jautimo pulsą. Šitai padeda pramatyti psichologines sielovadinio veikimo galimybes dabartyje ir jas tinkamai išnaudoti ateičiai.

Šių dienų miestų gyvenimo tikrovės pažinimas yra reikšmingas ir kitu atžvilgiu. Miestai dar ir šiandien tebėra dvasinio gyvenimo dinamai visam kraštui. Bent jie tebeduoda toną viso krašto galvosenai ir net veikimui. Kiek šitas jų teikiamas afektas bus pozityvus krašto dabarties ir ateities gyvenimui, didele dalimi pri-

klausys nuo to, kiek sielų vadovai pridės savo rankas prie paties šito dinamo sukimo. Taigi miestų pažinimas yra reikalingas ne tik sėkmingai jų pačių sielovadai, bet ir jų panaudojimui viso krašto sielovados reikalams, bent viso krašto dvasinei kultūrai kelti.

2. Sielovadinio miestų veikimo uždaviniai

a. Bendruomeninės miesto dvasios kūrimas

Vienas svarbiausių pozityvių miesto sielovados uždavinių - panaudoti naujai bepradedantį reikštis miestų gyventojų ilgesį to, kas nauja, didinga, gražu, amžina. Čia kaip tik tai ir yra proga praskleisti jiems krikščionybės didingumą, jos grožį, amžinuosius jos idealus.

Ypatingai tenka panaudoti miestiečio linkimą į bendruomenę, į visumą ir supažindinti jį su Bažnyčia, kaip visuma, organizmu, kuris įjungia į save ne tiktai atskirą asmenį, bet ir šeimą, mokyklą, organizaciją, tautą. Dalyvaudamas Bažnyčios gyvenime asmeniškai ar per krikščionišką šeimą, mokyklą, organizaciją, o ypač per parapiją, kaip Bažnyčios miniatiūra, jis dalyvauja viso didžiojo Bažnyčios organizmo gyvybiniame funkciohavime.

Taigi parapija gali būti pagrindinis veiksnys ir bazė kurti miestuose bendruomeninei dvasiai. Klausimas tiktai, kaip sutvarkyti miesto parapiją, kad ji, nežiūrint minėtų psichologinių šių dienų sunkumų - didelio miesto gyventojų išsilavinimo, interesų, skonio skirtumo, o taip pat įsigalėjusio individualizmo - vis dėlto sėkmingai galėtų atlikti savo uždavinį. Antra, kaip kurti bendruomeninę dvasią tarpe tų žmonių, socialinių vienetų ir institucijų, kurios negali būti įtrauktos į parapijos gyvenimą ir iš viso negali būti įterpiamos į parapijos rėmus.

Parapijinė miestų sielovada

Bene pati didžiausia kliūtis kurti miestuose bendruomeninei dvasiai yra per didelės miestų parapijos. Vadinamos mamutiško dydžio (20000 10000 ar net 8000) ir per daug mišrios (parapijiečių socialinių-kultūrinių interesų atžvilgiu) parapijos yra tikrai sėkmingo pastoracinio veikimo stabdžiai. Sunku norėti, kad tokių skirtingų socialinių ir kultūrinių interesų žmonės, kaip miesto darbininkai ir

buržuazija galėtų bendrai ir aktyviai dalyvauti parapijos gyvenime, ypač bažnytiniame-religiniame gyvenime. Sunku taip pat įsivaizduoti tokios mišrios miesto parapijos sielovadoje bet kokį prisitaikymą skirtingiems parapijiečių interesams, nors jis būtinai reikalingas.

Antra vertus, miesto pastoracijoje labai svarbu, kad kunigas palaikytų individualų kontaktą su savo parapijiečiais. Bet dėl parapijų kolosalinio dydžio šitai nėra įmanoma. Net prie geriausių norų, kunigas visų savo parapijiečių vistiek neįstengtų aplankyti. Bet kokia gali būt pastoracija tarpe tų žmonių, kurių nei kunigas nepažįsta, o labai dažnai nei patys žmonės savo kunigo.

Štai kodėl pirmaeilių dalykų šių dienų miesto pastoracijoje laikoma pačių parapijų mažinimas. Daugelyje Europos didmiesčių, o taip pat ir mažesnių miestų šiandien visu spartumu eina naujų Bažnyčių ar koplyčių (Notkirche arba Notkapplle) statyba.(Suprantama, mes čia kalbame apie prieškarinius laikus). Nežiūrint nelengvos ekonominės būklės, Berlyne, Paryžiuje, Romoje, Vienoje, Züriche, Varšuvoje ir kituose miestuose metai iš metų auga naujos Bažnyčios. Užtenka pravažiuojant per atskirus kraštus akyliau apsižvalgyti kad pamatytum senuose Europos miestuose visą eilę naujausio stiliaus, dažniausiai vaiskios spalvos, naujų Bažnyčių. Paryžiuje tik keletos metų bėgyje pastatyta šimtas naujų Bažnyčių. Vienoje per 2-3 metus vien priemiesčiuose - per 20 Bažnyčių. Berlyne vienų metų laikotarpyje taip pat priemiesčiuose - 15.

Prie šių Bažnyčių, savaime suprantama, steigiamos ir naujos parapijos. Sakysime, Züricho katalikai, kurie sudaro tik ketvirtadalį (apie 95.000) visų miesto gyventojų,per 16 metų įkūrė 14 naujų parapijų. Šitą skaičių jie laiko nepakankamai mažu, nors mums atrodo ir tai gana gerai tokiam katalikų skaičiui.

Kai kuriuose kraštuose naujų bažnyčių statymas vykdomas labai planingai ir organizuotai. Prie kai kurių Vokietijos vyskupijų yra sudaryta speciali institucija - Kirchenbauamt. Be centrinio Amt'o yra dar provinciniai. Centre yra eilė architektų, inžinierių ir kitų specialistų, o provincijos biuruose sėdi architektai, kurie vietoje tiria bažnyčių statymo sąlygas ir vykdo pačius statybos darbus.

Kad bažnyčių statybos našta per daug negultų ant dalies miesto gyventojų ir ant naujai steigiamos parapijos, o be to, kad ir pa-

čios naujai statomos bažnyčios neišeitų per daug mizernos, įpareigojamos prie to prisidėti ir kitos miesto parapijos. Prisideda, žinoma, prie to ir pačios kurijos. Tuo būdu naujų bažnyčių statymas pasidaro ne tik lengviau pakeliamas, bet ir reikšmingas tuo, kad sukuriamos meniškos ir liturgijos reikalavimams atitinkančios šventovės, kurios bus naujojo šių laikų pastoracinio uolumo ir naujos dvasios stiliaus liudininkės.

Kitas dalykas - miesto parapijų specializavimas. Dauguma mūsų minėtų naujai statomų bažnyčių ir kuriamų parapijų yra didmiesčių priemiesčiuose, vadinas, proletariato rajonuose. Tai daroma ne tik dėl to, kad augant miestams jų periferijos buvo likusios neaprūpintos bažnyčiomis. Priemiesčių proletariatas gauna ne tik naujas bažnyčias, bet ir visai naują sielovados tipą. Prisitaikymas tokiose vienalitiškose parapijose yra visai galimas. Daugelyje tokių parapijų (Frankfurto šv. Dvasios, Müncheno šv. Sebastijono, Lyono šv. Albano) jau pavyko sukurti gražų bendruomeninį gyvenimą. Tarp tokių parapijų ir miesto centro - buržuazinio luomo parapijų galima pastebėti didelė pastoracinių metodų ir pobūdžio skirtumą. Šitas skirstymas, atrodo, naturalus. Mieste tegali būti darbininkų ir buržuazinio luomo arba, kitais žodžiais, priemiesčių ir centro parapijos. Kodėl? Nei valdininkų, nei kareivių, nei studentų ir moksleivių, nei mokslininkų ir menininkų, nei ligonių ir kalinių, nei svetimšalių ir turistų parapijų didmiestyje nesukursi. Šiems tegali būti pritaikoma šaliaparapijinė sielovada.

Šaliaparapijinė miestų sielovada

Nėra nesvarbūs sielovadai ir tie žmonių sluogsniai, kurie, kaip sakėme, neįtelpa į parapijas. Juos aprūpinti ne tik pamaldomis, specialiai pritaikytomis, bet ir visokia kitokia globa tenka specialioms neparapijinėms bažnyčioms, arba kad ir parapijinėms, bet kitu laiku ir kitų kunigų. Kai kur taip ir daroma. Yra oficialiai paskirti sielų vadovai ir atskiros bažnyčios bei koplyčios tokiems individualiems vienetams, kaip kareivių, studentų, moksleivių, ligonių, kalinių sielovadai. Kitų, kaip menininkų, mokslininkų (akademikų apskritai), svetimšalių sielovada rūpintis pavedama (neoficialiai) tyčia parinktiems kunigams. Svetimšalių pastoraciją bene geriausiai sutvarkyta Berlyno vyskupijoje. Čia parenkami kunigai moką atitinkamas kalbas, finansuojamas jų darbas. Prieš pat karą buvo kilęs net projektas svetimšalių reikalams pastatyti specialių bažnyčių.

Šaliaparapijinei miesto sielovadai didelės reikšmės turi specializuota katalikiška akcija ir spauda. Įvairios studentų, moksleivių, gydytojų, teatralų ir panašios akcijos, grupės, į atitinkamus organizacijų rėmus įstatytos ir atitinkamomis priemonėmis aprūpintos, o taip pat specialių vadovų sumaniai vadovaujamos gali didele dalimi patenkinti tuos bendruomeninės sielovados reikalavimus, kuriuos kiti gauna iš parapijų. Ypač gerų rezultatų šioje srityje duoda gerai organizuojami atskirų profesijų, išsilavinimo ir padėties žmonių studijų rateliai.

Tarpparapijinė miestų sielovada

Parapijinė ir šaliaparapijinė sielovada neišsemia visos bendruomeninės miesto sielovados. Jos tik parengia galvojimui ir jautimui atskirus miestų dalinius. Reikia dar, kad visas miestas, visi jo vienetai būtų jungiami į vieną bendruomenę. Nežiūrint visų jo elementų skirtumo, vis dėlto jis turi būti kaip viena šeima, kaip vienas organizmas. Kaip ir organizme yra tiek skirtingų elementų, o vis dėlto yra jame ir organinė vienybė. Tokios vienybės reikia ir miestui. Kitaip jis bus kaip suiręs kūnas, suskaldytas į sudėtinius sąnarius.

Tačiau praktiškai labai nelengva rasti būdų ir priemonių tokiai miestų vienybai kurti. Toliau, kalbėdami apie miesto kunigų veikimą, paminėsime vieną kitą šitos vienybės kūrimo priemonių. Tuo tarpu čia galima paminėti bendras miesto parapijų šventes, kurios suveda visus ne tik į vieną vietą, bet ir viena mintim leidžia pagyventi. Katalikiškuos kraštuos suveda į tokį bendrą būrį Dievo Kūno iškilmės, tarpparapijinės misijos ir rekolekcijos.

b. Respektavimas naujųjų miesto gyvenimo formų

Kuriant ir naujinant miestuose bendruomeninę dvasią, negalima nesiskaityti su tomis naujomis miestų dvasios apraiškomis. Negalima ignoruoti dabartinio miestų gyvenimo būdo dėl to, kad jis jau egzistuoja ir daro įtakos sieloms. Būtų bergždžias darbas nusigręžus nuo dabarties gyventi senųjų formų reminiscencijomis, tik jas teidealizuoti ar net norėti per fas et nefas atgaivinti. Tai darant tektų pasilikti gyvenimo užpakalyje ir atsisakyti nuo pačių naujųjų formų pakrikštijimo arba jų sukrikščioninimo.
Nereikia tų naujų miesto gyvenimo formų ir neigti, nes ne viskas, kas nauja yra bloga. Svarbiausia, reikia mokėti skirti tai, kas jose yra gera nuo to, kas bloga ir nei prieš vieną, nei prieš

antrą neužmerkti akių. Kodėl? Reikia matyti gera, kad jį paremti, sustiprinti. Ir reikia matyti bloga, kad jį sustabdyti. Jeigu mūsų nusistatymas bus neigiamas visų naujovinių formų ir apraiškų atžvilgiu, tai miestietis, kuris laikose ne tik dėl gerųjų pusių, bet kai kada ir dėl to, kad net blogosios pusės atrodo sub specie boni, imtų mus laikyti atsilikėliais ir užtrenktų duris bet kokiai mūsų intervencijai. Tuo būdų mes iš karto netektume jo pasitikėjimo ir prarastume bet kokias galymybes daryti jam įtaką. Tuo tarpu priešingai, pastebėjęs mūsų sugebėjimą objektyviai įvertinti tai, kas iš tikrųjų yra gera, jis labiau skaitysis ir su mūsų pastabomis dėl blogo bei pastangomis tą blogį pašalinti.

3. Miesto pastoracijos veikėjų paruošimas ir pasiruošimas

Pigu subrasti, kad speciali miestų aplinka ir specialūs miestų pastoracijos uždaviniai reikalauja specifiškesnio ir miestų kunigų paruošimo, pasiruošimo ir veikimo.

a. Miesto kunigo paruošimas

Būtų sunku įsivaizduoti miesto kunigą, nieko nenusimanantį arba mažai tenusimanantį psichologijoje, o ypač masės ir miestų psichologijoje ir individualinėje psichologijoje. Miestiečio siela, kuriai kunigas turės vadovauti per išpažintį ir šalia jos, nebus tokia paprasta kaip sodžiaus žmogaus siela. Ji yra daug labiau komplikuota, ir ją pažinti, nustatyti jos tipą ir pritaikyti jai reikiamas vadovavimo priemones bus žymiai sunkiau. Kaip tiktai dėl to ir reikia, kad kunigas jau iš anksto tam būtų gerai paruoštas. Toliau miesto kunigui nemažiau reikalingas geras pedagoginis pasiruošimas, tariant, geras pedagogikos - mokyklinės, aplinkos ir platesnės individualiosios pedagogikos pažinimas. Socialinių šių dienų problemų pažinimas miesto kunigui taip pat daugiau reikalingas, negu kaimo kunigui.

Tačiau tai, kas svarbiausia miesto kunigui, - tai jo asmenybė. Jis daugiausia veiks, bent turėtų veikti individualiai, per asmeninį kontaktą. O čia svarbiausias dalykas kaip tiktai jo asmenybė. Kaip tik dėlto miesto kunigui reikia daugiau asmens kultūros,daugiau manierų (gera prasme), daugiau intelektualinio lankstumo ir taktinių bei takto prerogatyvų. Taip pat daug valios ir fizinio patvarumo. Šito reikia kaip sąlygų, kaip garantijos, kad jis nepasiduos miesto gyvenimo neigiamumams ir nepaluš po sunkia miesto pastora-

cijos našta.

Taigi pirmon eilėn jis turi patraukti žmones kaip žmogus, kaip džentelmenas. Nors šitas principas, kurį labai gražiai nušviečia Dr. J. Sellmair savo knygelėje "Priester und Mensch" (Würzburg 1938), tinka visiems kunigams, tačiau jis ypač taikintinas miesto kunigui.

Vis dėlto šitas kunigo, kaip žmogaus - džentelmeno idealas negali būti nei pilnai sukuriamas, nei reikiamai palaikomas be antgamtinių, asketinių priemonių. Dėl to miesto kunigo paruošime ypač svarbus, žinoma, gerai suprastas ir sveikas asketinis paruošimas. Ypatingai jis svarbus dar ir dėlto, kad nuo asmeninio paties kunigo dvasinio gyvenimo pareina ir dvasinio kitų sielų vadovavimo pobūdis ir jo sėkmingumas.

Ne visur ir ne visuomet galimas tik ką minėtas miesto kunigo paruošimas seminarijose. Pagaliau ne viskam ir galima paruošti. Dėlto miesto kunigas turi pats ruoštis individualiai iš aukščiau minėtų sričių ir ieškoti progų bei galimybių kolektyviškai, drauge su kitais miesto kunigais, gal būt daugiau patirties turinčiais ar geriau pasiruošusiais, išlyginti pastebimus savo pasiruošime trūkumus.

Tačiau geriausiai miesto kunigas gali pasiruošti arba, geriau sakant, atbaigti ruoštis pats veikdamas ir kiekvienam svarbesniam veiksmui ruošdamasis arba po veiksmo reflektuodamas bei stebėdamas kitų veikimą ir tuos vaisius, kuriuos šis veikimas duoda.

b. Miesto kunigų veikimas

Galima pastebėti du bruožu, kuriuos iškelia šių dienų miestų pastoracija kitur. Pirmas dalykas - tai pasidalinimas patirtimi ir darbo kordinavimas tarp parapijų. Daugelyje vakarų Europos miestų kunigai renkasi laiks nuo laiko į oficialius ar neoficialius susirinkimus, kuriuose pasidalina pasiekta atskirose srityse patirtimi, iškelia naujus sunkumus ir pavojus, juos bendrai įvertina ir prieina bendrų išvadų.

Iš dalies šitų bendrų susirinkimų rezultate pradėta koordinuoti pačių miesto parapijų veikimas ir sėkmingiau tvarkyti tarpparapijinė ir šaliaparapijinė pastoracija.

Kai kuriuose Šveicarijos ir Vokietijos miestuose yra sudaryta net bendra visų miesto parapijų kasa - Gesamtkirchlichgemeindische-kasse, iš kurios aprūpinami bendri visoms miesto parapijoms reikalai, kaip naujos (mieste) bažnyčios ar parapijos namų statybos finansavimas, aprūpinimas bažnyčių žvakėmis, vynu, teikimas pašalpų mažiau pajėgesnių parapijų kunigams išlaikyti.

Kai kuriuose miestuose visos parapijos leidžia bendrą parapijų laikraštį, kuriame, be bendrų dalykų, yra ir atskiroms parapijoms bei jų reikalams skirti puslapiai. Tokie laikraščiai naudingi tuo, kad iš anksto paskelbia pamaldų tvarką atskirais metų laikotarpiais, išpažinčių klausymo laiką, susirinkimų bei iškilmių vietą, laiką, programas, krikšto, vedybų, mirimų judėjimo davinius ir t.t. Tokie parapijos laikraščiai ne tik gerai išsilaiko, nes žmonės juos mėgsta dėl praktiškos informacijos, bet ir pagyvina miesto parapijų sugyvenimą.

Ypač didelės reikšmės tokie bendri pasitarimai turi tarpparapijinio ir šaliaparapijinio darbo koordinavimui. Juk yra darbo sričių, kurių pastoracijos vienos parapijos ribose nėra galima pilnai išugdyti. Pav., aklųjų, kurčiųjų, nebylių speciali pastoracija tėra galima tik viso miesto ribose, nes didesnis jų skaičius tesusidaro tik visame mieste. Arba, sakysime, bedarbių aprūpinimo bei šiaip biednuomenės šelpimo ir apskritai labdarybės darbai, kai jie vykdomi visų parapijų bendru susitarimu, pasitarimu ir susižinojimu (sakysime tais atvejais, kai norima išvengti apgaulių ir kitų nesusipratimų) vyksta daug sėkmingiau ir neša daug geresnių vaisių.

Antras dalykas - darbo pasidalinimas parapijoje ir specialių pagalbininkų paruošimas parapijoms. Kad atskiroje miesto parapijoje darbas eitų sėkmingiau, parapijos kunigai paskirsto parapiją rajonais ir pasidalina jais. Šito pasiskirstymo rajonais tikslas yra tas, kad, turėdami aiškiai paskirtą dalį, kunigai galėtų dažniau savo dalies parapijiečius lankyti, juos pažinti ir apskritai palaikyti su jais asmeninį kontaktą.

Šitas parapijos pasiskirstymas rajonais turi dar ir kitą tikslą būtent, kad pasirinktajame rajone kunigas galėtų sėkmingiau organizuoti apaštalavimą, stiprinti silpnuosius, sutvarkyti moterystes, grąžinti nutolusius ar nutolstančius ir t.t.

Tačiau kunigų jėgos ribotos, o be to, ne visose miestų parapijo-

se jų yra reikiamas skaičius, taip, kad šakotą miesto pastoracijos darbą kunigai vieni patys dažnai yra bejėgiai tinkamai atlikti. Iškyla tad pagalbininkų pasauliečių pasitelkimo reikalas. Pasauliečių pagalba reikalinga ypač techniškiems parapijos darbams, nors labai dažnai jie reikalingi ir tiesioginėje pastoracijoje tose srityse arba, tiksliau tariant, tose vietose, kur kunigas šiandien nebegali ar labai sunkiai tegali prieiti. Čia jų vaidmuo yra kaip tarpininkų bei ryšininkų tarp kunigo ir tų sielų bei vietų, su kuriomis kunigas arba iš viso negali susisiekti arba tik lig laikui.

Tokiais pagalbininkais iš dalies šiandien paruošia iš rinktinių pasaulininkų katalikiškoji akcija. Tačiau daugelyje kraštų yra dar specialios institucijos, kurios paruošia specialius pastoracijos pagalbininkus, tiksliau sakant, pagalbininkes (Seelsorgehelferinnen), nes kol kas bandymai šiai misijai paruošti vyrus nebuvo pasisekę. Vokietijoj tokias pastoracijos pagalbininkes, kitaip dar vadinamas katechetėmis ruošia specialūs institutai Münchene (Domprediger Niesel) ir Freiburge i. Br. (Pater W.Wiesen O.S.C.), Olandijoje katechečių mokykla Bredoje (Prof. Franken), Čekoslovakijoj naujai pradėta organizuoti "Apaštalavimo" vardu vadinama institucija Prahoje (Dr. P. Urban O.F.M.). Savo katechečių instituciją jau nuo seniau turi ir prancūzai (Plg. Manuel pratique d'Action religieuse, Paris-Reims 1913).

Šitų katechečių uždavinys lankyti parapijos ligonius, teikti jiems dvasišką suraminimą ir mediciniška pagalbą (tam jos būna paruošiamos teoriškai ir praktiškai - atlieka net stažą ligoninėse), vesti vaikų darželius, patronatus, rūpintis moterysčių sanacija, katechizuoti vaikus, padėti šeimoms, kurių motinos serga, padėti labdarybės darbe, veikti mergaičių ir moterų organizacijose. Tačiau viena iš pagrindinių jų pareigų, ypač Vokietijoje, tai parapijos sekretoriato vedimas ir užpildymas bei papildinėjimas parapijos kartotekos - liber status animarum - lapelių, kuriuose sužymima visi svarbūs parapijos pastoracijai daviniai, pav., apie parapijos šeimas, viengungius, jaunimą, vaikus. Jų reguliariai ir tvarkingai tvarkomoje kartotekoje, kaip veidrodyje atsispindi visas parapijos dvasinis veidas, kurį pažindami parapijos kunigai gali labiau racionalizuoti savo pastoracinį veikimą ir susilaukti geresnių savo darbo vaisių.

VI. KAIMO SIELOVADOS UŽDAVINIAI

Kaip anksčiau miestas ir darbininkija, taip dabar kaimas ir ūkininkija pasidarė opiausia socialinės sielovados problema. Apie tai šiandien įvairiuose kraštuose daug rašoma ir kalbama. Jai skiriami specialūs suvažiavimai, dekanatinės konferencijos, net sinodai. Kodėl? Visų pirma dėl to, kad šiandien, daugiau pažengus individualiajai psichologijai, pastebėta, kad kaimas turi itin skirtingą psichologiją apskritai, o ypač skirtingą religinio-moralinio gyvenimo charakterį. Antra, dėl to, kad šiandien kaimui ir ūkininkijai ėmė gresti ir galima sakyti jau kuris laikas kaip gresia tie patys pavojai, kurie anksčiau, pav. 19-me šimtmetyje - industrijos ir miestų didžiausio išaugimo laikmetyje - gresė miesto gyventojams, o ypač darbininkams. Trečia, šiandien vis daugiau ir daugiau įsitikinama, kad tautų atsinaujinimo (ne tik rasinio, bet ir dvasinio. šaltinis, versmė yra kaimas. Į kaimą šiandien labai daug dėmesio, be kitko, pradėjo kreipti ir kai kurie politiniai sąjūdžiai, kurie iš vienos pusės stiprindami tai, kas gera, iš antros pusės neša su savim ir nemaža bloga.

Dėl to šių dienų pastoracijai ir kyla eilė naujų kaimo pastoracijos uždavinių. Kai kuriuos iš jų čia ir norime paliesti.

1. Kaimo psichologijos ir dabartinės jo būklės pažinimas

Nors ne visi kaimo-provincijos gyventojai yra ūkininkai, tačiau daugelyje kraštų jie sudaro jų daugumą. Kiti provincijos bei kaimo gyventojai, kaip mokytojai, valdininkai, šiaip profesionalai su ūkininkais yra dvasiškai surišti, sakytume, su jais suaugę. Dar labiau su jais yra suaugę ūkio darbininkai ir šiaip amatininkai. Visus provincijos gyventojus riša, be to, bendra aplinka. Taigi, nežiūrint išimčių, kurias sudaro provincijoje neūkininkai, vis dėl to galima kalbėti apie provincijos-kaimo psichologiją, kaip apie ūkininkų psichologiją.

Šių dienų pastoracinėje literatūroje ypatingai stengiamasi nustatyti skirtingas ūkininko religijos pobūdis, kaimo sąlygų pasikeitimas, kaičiąs religinį-moralinį kaimo charakterį, be to, iškeliama kaimo atgimimo ženklai.

a. Ūkininko religijos pobūdis

Lyginant ūkininką su miestiečiu pastebima, kad ūkininkas apskritai yra arčiau Dievo, negu miestietis. Religija jam daugiau įgimta, paveldėta, atėjusi, kaip kokia tradicija iš ankstybesnių kartų. Dėl to jo religijoje mažiau problematiškumo, abejonių, netikrumo. Jis tiki, neabejodamas tik dėl to, kad taip tikėjo jo tėvai, seneliai ir protėviai. Tiki į Dievą ir Juo pasitiki daug tvirčiau, negu miestietis. Jis jaučiasi labiau nuo Jo ir priklausomas. Religija jam savotiška būtenybė. Su ja riša savo laimę ir nelaimę, pāaimą ar prakeikimą. Ir ne tik savo, bet ir savo namų.

Ūkininko-kaimiečio religija yra labiau surišta su gyvenimu. Religija jam nėra tik apreiškimas (tiesa), bet gyvenimas. Ji jam net ateina, sakytume, stačiai iš gyvenimo. Ji jam pati pasireiškia per kosmiškas jėgas: gamtą-žemę ir dangų. Jis, sakytume, iš jų išskaito Dievą, Jo galybę ir gerumą. Štai dar dėl ko religija jam gyvenimo būtenybė. Tačiau kaip tik dėl to jo religija yra ir kupina misticizmo. Nors, antra vertus, šitas jo religijos mistiškumas, romantizmas, jausmingumas plaukia taip pat ir iš jausmingesnės jo prigimties. Jis gyvena iš viso stipresnėje irracionalių galių įtakoje. Kaip tik dėl to jis savo gyvenime mažiau kalkuliuoja, mažiau leidžiasi į gilius išvedžiojimus. Jo net kalba yra jausmingesnė, gyvesnė ir vaizdingesnė, negu miestiečio.

Doroviniame-socialiniame kaimo gyvenime taip pat yra skirtingumų. Jie išplaukia iš kitokio jo santykių su antgamtybe (Dievu), gamta (žeme) ir žmonėmis supratimo, kuris yra daugiau sveikai primityvus. Kaip Dievas jam yra Tėvas, taip gamta bei žemė - motina, o žmonės - broliai. Jam ne tik Dievas ir Jo valia šventa, bet kaž kaip šventa ir visa gamta, žemė ir net jos vaisiai (negalima užmušti bitės, laužyti medžių, mėtyti duonos - bent tai sakoma vaikams - net tai nuodėmė); kaip tik dėl to, iš dalies kaimo religijoje yra panteistiškumo ir apskritai prietaringumo bruožų. Taip pat ir santykiai su kitais žmonėmis normuojami, išeinant daugiau iš bendruomeninių ryšių pajautimo.

Šitie religinės-dorovinės kaimo psichologijos bruožai pastoralistų konstatuojami normaliose kaimo sąlygose. Tačiau pastaruoju laiku pastebimas didelis kaimo sąlygų pakitimas, kuris keičia ir religinį-moralinį kaimo charakterį.

2

b. Religinio-moralinio kaimo charakterio pakitimai

Didysis karas, modernių laisvių infliacija, šių dienų sportas, keliavimai į miestus ir į kitus kraštus, be to, susisiekimo su miestu priemonių patobulėjimas, radio, ekonominio gyvenimo sąlygų pakitimai ir kiti veiksniai į kaimo gyvenimą įnešė daug pakitimų. Buvęs savotiška bendruomene, šeima ir kaip tik dėl to galėjęs išlaikyti daug ką gera, kaimas šiandien niveliuojasi su miestu.[1] Tiesa, kai kurių minėtų sąlygų pakitėjimas įnešė į kaimo gyvenimą daug ką gera: kaimas dabar gyvena daug šviesiau ir kultūringiau; Jo naštų svoris dėl technikos patobulinimų yra žymiai palengvėjęs.

Tačiau į kaimo religinį gyvenimą pamažu ima įsiveržti skepticizmas Modernus gyvenimas su savo racionalizmu, duoda smūgį iš viso pas kaimietį pasireiškiančiam irracionalizmui, o tuo pačiu ir daug irracionaliomis galiomis pagrįstam jo religiniam, doroviniam gyvenimui. Religijai jis darosi vis labiau kritiškas, bent abejingas. Į kunigą jis taip pat ima žiūrėti su nepasitikėjimu. Ypatingai šitos krizės yra paliestas šių dienų kaimo jaunimas. Iš jo susilauksime visai naujo kaimo žmonių tipo.

Socialinis šių dienų kaimo žmogaus gyvenimas ir santykiai su kitais žmonėmis pradeda normuotis individualistinio liberalizmo pagrindais. Jam nesvarbu kiti - jis gyvena savu gyvenimu, (tvarkosi) savaip, kaip jam vienam patinka; noli me tangere - jis ginasi, jei jį kas nors paliečia. Tai mano reikalas, jis atsako, jeigu kas jį įspėjo. Jis ėmė nebesiskaityti su bendruomene ir nebepaisyti bendruomenės opinijos.

c. Kaimo atgimimo ženklai.

Tačiau šalia šitų didelės kaimo krizės reiškinių, kurie pasireiškė vienuose kraštuose daugiau, kituose mažiau, jau pastebimi ir ūkininkijos ir kaimo atgimimo ženklai. Manoma, kad šitą atgimimą bus pažadinusi naujoji mokykla ir nusivylimas moderniojo gyvenimo vaisiais, kurie kai kuriuose kraštuose itin skaudžiai buvo pajusti. Šito atgimimo reiškiniais yra naujai pastebima meilė žemei ir gimtiniams namas. Atgija, bent kai kur, ir senasis ūkininko pasididžiavimas ir gera ūkininko savijauta. Jis nebesijaučia esąs žemesnis už miestietį, nebesigėdi esąs kaimietis ir nebereiškia pavydo miestiečio. Prie to, žinoma, kai kuriuose kraštuose pri-

[1] Plg. Karl Meyer, Dorfseelsorge 14-15 p.

sidėjo racionali politika, skirianti daug dėmesio kaimo gyvenimui, ir stipriau pabrėžianti ūkininkijos, kaip sveikiausio, šeimomis gausingiausio elemento didelį vaidmenį tautoje. Sąryšyje su tuo ėmė kilti ir ūkininko prestižasė ūkininkas daug kur jau tampa garbės vardu[1]. Veržimasis į miestus kai kur taip pat sumažėjo.

2. Nauji kaimo sielovados uždaviniai

a. Bendruomeninės kaimo sąmonės kūrimas

Kaimo krizė ne visus kaimus vienodai yra palietusi. Kai kur dar yra išlikusių stiprių bendruomeninių formų. Tai ir yra apraiška to fakto, kad kaimas savo prigimtimi bendruomeniškas. Jei šių dienų sielovadai pavyktų atgaivinti mūsų kaimuose bendruomeniškumo sąmonę, jei kaimai vėl imtų jausti tuos išvidinius ryšius, kurie jų narius riša, tai būtų įvykdytas pats didžiausias uždavinys.

Šitą bendruomeniškumo sąmonę labiausia, be abejonės, galėtų sukurti tos pačios mistinio Kristaus kūno idėjos, kurios buvo taikomos jau kitoms bendruomenėms. Taip, jei kaimas būtų ne tik prigimtinė bendruomenė, kurią riša bendri interesai, bendra aplinka ir bendras darbas, bet turėtų ir antgamtinių elementų, ir būtent - minėta mistine prasme, tai jis - kaimas virstų palaimos šaltinis visai ūkininkijai.

Šituos elementus įjungti į kaimo bendruomeninį gyvenimą, atrodo, nebūtų sunku. Kur religinis gyvenimas dar tebėra nepažeistas, kaip sakysime, daugelyje mūsų kaimų, ten gyventi viena širdim ir mintim, jausti tarpusavio broliškumo ryšius, Kristų laikyti savo galva, neturėtų būti nepasiekiamas idealas. Sakysime, tokio Tirolio bažnytkaimiuose yra toks nuostabiai gražiai išlikęs kaimo, tarsi vienos šeimos gyvenimas. Bažnyčia ten viso gyvenimo centras; kunigas viso kaimo tėvas; kaimo vaikai ten, tarsi vienos šeimos vaikai, o vyrai - tarsi mokyklos draugai.

Taigi, pagrindinis dalykas žadinant bendruomeniškumo sąmonę kaime, atsiremti į tinkamą idėją - mūsų manymu, į mistinio Kristaus kūno idėją.

Tačiau ne be reikšmės ir visos kitos bendruomeniškumui palaikyti formos ir papročiai, kur jos dar išlikusios, reikia palaikyti.

---

[1] Plg. Karl Meyer, Dorfseelsorge 14-15 p.

Jeigu jos nyksta, stengtis jų [illegible] [illegible].
tos bendruomeninio gyvenimo formos yra išnykusios, kai kurių pastoralistų manymu, reiktų atgaivinti arba iš viso pažadinti naujas jėgas į šitų formų atnaujinimą ir grąžinimą.

Kai kuriuose kaimuose dar gali būti išlikusių religinių, dorovinių papročių, kurie turi bendruomeninį charakterį. Nors jie kai kada gali būti susiję su tam tikru prietaringumu, tačiau dėl to nereiktų mažinti jų vertės. "Laiminga tauta, gražiai pastebi Chr. Schulte, kurios gyvenime religiniai papročiai tapo antrąja prigimtimi."

Norint susekti, kurie papročiai yra išlikę, reiktų juos surinkti, sakytume, "suinventorizuoti" ir tai pagal bažnytinius ar civilius metus. Tariant, reiktų susekti, kokie religiniai-doroviniai papročiai, liečia šeimą, namus, tvartus, gatvę, laukus ar žmonių gyvenimą nuo lopšio iki karsto ir kuriuo metu kuriuo metų laiku yra vartojami. Iš to papročių "inventoriaus" ir iš kitų aplinkybių, apie kurias renkant davinius galima patirti, galima spręsti, kas išlaikyta, kas dar galima išlaikyti ir kas verta išlaikyti. Aišku, tie papročiai, kurie gali nebesiderinti su šio laiko kaimo dvasia, jo galvosena ir kurie iš viso gali atrodyti ne labai verti būtų net netikslinga juos palaikyti ar propaguoti. Tačiau šiuo atveju patariama spręsti ir veikti ypač atsargiai.

b. Kaimo imuniteto saugojimas

Kaimo sielovadoje svarbūs ir negatyvūs uždaviniai. Krizė yra tokia banga, kuriai reikia ir gerų užtvarų. Bet čia tenka visų pirma padaryti keletą pastabų. Neatsargumas negatyviniame veikime gali daugiau pakenkti, nei padėti. Bet koks šių dienų kultūrinis kaimo laimėjimas su kuriuo iš dalies eina ir dvasinis kaimo lūžimas, pasmerkimas ar jo ignoravimas gali atimti pasitikėjimą pačia pastoracija ir jos vykdytojais. Tų pačių rezultatų galėtų duoti ir smerkimas viso to, kas miestiška, ar kas ateina iš miesto tikslu apsaugoti kaimą nuo neigiamos miesto įtakos. Pasitikėjimas apskritai pastoracijoje yra didelė vertybė, o juo didesnė ji yra šios sunkios krizės laiku. Jį prarasti - reikštų labai daug, jeigu ne viską prarasti, nes tuo būdu galima užkirsti kelią bet kokiam priėjimui prie tų žmonių. Tai viena. Antra, pastangos izoliuoti kaimą nuo miesto, jeigu tai ir sektųsi, vadinasi, jeigu šitos pastangos galėtų būti vaisingos, tai jos būtų nenaudingos tuo, kad įneštų tautoje susiskaldymą, nutrauktų organiškus, naturalius ryšius, kokia yra ir turi būti tarp įvairių visuomeninių tautos organų

ir vestų tautą prie dekadenso[1].

Štai kodėl šių dienų kaimo pastoracijoje tenka ieškoti tokių formų ir būdų, kurie, būdami sėkmingi sulaikyti krizės procesui, vis dėl to nepereitų į kraštutinumus ir galutinam rezultate neužkirstų tolimesnio kelio į ūkininkų, ypač jų jaunimo, kuris tos krizės labiausiai paliestas, sielas ir nepakenktų visos tautos sąnarių normaliam dvasiniam tarpusaviam santykiavimui, kuris yra reikalingas ir plačiai (visos tautos ribose) paimtai pastoracijai.

Vis dėlto šių dienų kaimo pastoracijoje yra aktualus kaimo apsaugojimo nuo nevykusių įtakų klausimas arba kaimo imuniteto klausimas. Šių dienų pastoralistai, atrodo, daugiau yra linkę siūlyti pozityvias šitam apsaugojimui priemones. Viena iš tokių priemonių yra kaimo pasaulėžiūros pagrindų sustiprinimas arba kaimo religijos padarymas daugiau sąmoningesne. Nes svarbiausia kai dvasinės kaimo krizės priežastis, atrodo, ir glūdi tame, kad ir racionalinėmis galiomis ir tradicija pagrįstas kaimiečio religinis gyvenimas neišlaiko stiprios šių dienų racionalizmų srovės spaudimo. Susvyravęs religijoje arba pasidaręs jai abejingas, jis nebeteko ir savo egzistencijos svarbiausio pagrindo. Kaip tik dėl to jis, kaip atitrūkęs nuo inkaro laivas, ėmė blaškytis, mestis į įvairius kraštutinumus, kompromisus (moralinius ypač) ir gaudyti įvairias naujas, stambias idėjas ir jomis bandyti pagrįsti savo egzistencijos pagrindus.

Kaimo pasaulėžiūros svaikas suracionalinimas (ne suracionalistinimas!) galėtų šiuo atveju duoti kaimo žmogui, be kitko, ir sveiko kritiškumo, su kurio pagalba jis įstengtų vertinti visas naująsias idėjas bei įtakas, kurios savo pasisekimą kaime taip pat juk rėmė to paties kriticizmo žadinimu religijos apskritai, o ypač katalikybės, Bažnyčios ir dvasiškių atžvilgiu.

Antras dalykas, kuris, kaip atrodo, galėtų pozityviai padėti sutvarkyti krizės procesą kaime, tai žadinimas pasitikėjimo savimi, pasitenkinimo savo provincijos ir luomo būtimi ir iš viso kaimo gyvenimo įprasminimas. Kaimo žmogus turi pajusti, kad jo gyvenimo būdas, jo papročiai ir tradicijos yra kažkas giliai prasminga. Kad visuomenėje turi būti pasiskirstymas luomais, tačiau nėra luomo, kuris būtų žemesnis už kitą. Joks darbas žmogaus nežemina,

1 Plg. Chr. Schulte, Die neuzeitliche Landseelsorge, Münster 1935, 15-16.

juoba ūkio darbas. Ypatingai pabrėžtina, kad šventumas, kuris kiekviename luome yra galimas, ypatingai jis yra galimas ūkininkų luome. Ūkininkas, būdamas visą laiką Dievo sukurtos gamtos prieglobstyje, geriau kaip mokslininkai iš knygų, išskaito iš tos naturalios knygos Dievo valią. Pagaliau ta pati gamta jį apdovanoja daugybe žemiškų gerybių, kurių didžiausia sveikata; miestiečiai šiuo atveju ypač jam gali pavydėti. Pagaliau tam tikras primityvumas kaimo gyvenime, nors išoriškai žiūrint ir lyginant su miestišku blizgesiu, daro lyg ir blogą įspūdį, tačiau argi ne paprastume yra išmintis! Juk ir Kristus prastuolius ir vaikus iškėlė aukščiau už išdidusius išminčius.

Šitos mintys turėtų būti dažniau įpinamos į pamokslus, į katekizaciją (vaikams, kurie greit bus jaunimas ir atsidurs krizės sūkuryje), į jaunimo susirinkimų paskaitas. Tačiau antra vertus, reikia propaguoti ir remti kiekvieną kaimo būvio gerinimą ir sveikai suprastos civilizacijos kėlimą, kad žadinamasis pasitenkinimas savo būtimi nebūtų nerealus, bet kad darytųsi vis labiau ir labiau realiai pagrįstas.

c. Naujų kaimo sielovados būdų kūrimas

Nauji laikai, naujai pakitusios ir kintančios kaimo sąlygos, aišku, reikalauja ir naujų kaimo pastoracijos formų bei būdų.

Vienas iš tokių naujų ir šių dienų pastoralistų ypač propaguojamų dalykų yra kaimų ir šeimų dažnesnis lankymas tikslu palaikyti gyvą ryšį su kaimo žmonėmis kontaktą ir pažinti arčiau dabartinę jų galvoseną, vykstančius juose pasikeitimus. Dr. Chr. Schulte net mano, kad šių dienų kaimo pastoracijoje reiktų ne tiek sielotis, kaip kaimą laimėti religijai, kiek, kaip tikrai suprasti dabarties kaimo gyventojus. Tuo jis nori pasakyti, kad šiandien daugiau negu bet kada, reikia, kad kaimo pastoracija atsiremtų į tinkamą dabartinį kaimo psichologijos vibracijų pažinimą ir supratimą. Be to viso, suprantama, bet koks, kad ir gražiausias sielojimasis kaimo laimėjimu gyvajai religijai ir net pastangos gali neduoti jokių vaisių arba labai mažus.

Kai kurie pastoralistai, kalbėdami apie senųjų religinių papročių palaikymą kaime, užsimena ir apie naujų kaimo religinių papročių kūrimą. Šitie nauji papročiai turėtų paliesti naujas ūkinio ir

techninio laimėjimo priemones ir naujas ūkininko gyvenimo formas. Reikia, kad ir tai, kas nauja atsirado dabartiniame kaime būtų persunkta krikščioniškaja dvasia, kaip ja buvo persunkta ir visa tai, kas buvo sena. Tuo atžvilgiu ir visa Bažnyčia yra prisitaikiusi - ir ji laimina bei šventina, sakysime, automobilius, aeroplanus, laivus, sporto aikštes, įrengia koplyčias bei laiko pamaldas net cepelinuose, giliausiose žemės kasyklose; net barus, restoranus, šokių sales, reikalui esant, panaudoja pamaldoms ir t.p. Taigi naujų ūkio įrankių, naujų ūkio darbų, net naujų kaimo gyvenimo tradicijų, jeigu tik jos iš esmės yra geros ar indiferentiškos, laiminimas galėtų sudaryti minėto naujo religinių papročių kūrimo bazę. Be to, šiandien yra propaguojamas įvairių palaiminimų - sakramentalijų vartojimas gimtąja kalba, tuo tikslu net leidžiami ir platinami pačių liaudies žmonių tarpe jų vertimai, kad juos patys žmonės galėtų, reikale, individualiai ar bendrai vartoti. Jau plačiai vartojama ir didelio pasisekimo susilaukusi, kaip nauja kaimo pastoracijos priemonė, yra vadinama šviečiamoji lempa ar net tylioji filma. Prancūzijoj, Vokietijoj, Italijoj, Austrijoj, Šveicarijoj, Olandijoj, Belgijoj yra gaminamos specialios filmos įvairioms religijos šviesoms, Bažnyčios istorijoms ar šv. Istorijos epizodams, šventoms vietomsš šventųjų gyvenimams įvairiems liturginiams veiksmams (šv. mišioms, sakramentams, net bažnyt. metams, jų eigai) pavaizduoti. Tokios filmos puikiai patarnauja kaimo pasaulėžiūrai pagilinti ir apskritai katalikiškam kaimo akiračiui praplėsti. Kaimo žmonės tokias filmas mėgsta žiūrėti ir į jų seansu renkasi gausiai, kartais net gausiau, negu į pamokslus ar konferenciją. (Pas mus filmų ir aparatų reikalu informacijas ir net tarpininkavimą teikia kun.dr.J. Dabrila Vilkaviškyje).

Viena iš antraeilių, tačiau taip pat turinčių didelę reikšmę, ypač kaimo ir kaimo parapijos bendruomeniškumui palaikyti, o be kitko ir religiniam gyvenimui pagyvinti priemonių laikoma geri įspūdingi religiniai vaidinimai iš šventųjų gyvenimų, biblinių epizodų, šių dienų religinės krizės išgyvenimų-tragedijų, šių dienų religinio heroizmo ir kankininkystės - pav., Meksikos, Ispanijos, Rusijc kankinių ir t.p. Parapijos kat. organizacijos, galėtų tokių veikalų parengti ir juos plačiosioms masėms ne tik parapijos centre, bet ir atskiruose kaimuose laiks nuo laiko rodyti. Šalia vaidinimc arba jų vietoje kai kada taip pat gera priemonė galėtų būti proginiai religiniai kaimo vakarai su kitokia gerai parinkta įvairia auklėjančia programa, pav., kurios nors parapijos šventės proga

su tos šventės prasmę iškeliančia kalba, su religiniais eilėraščiais, religinėmis giesmėmis ir t.p.

Iš grynai bažnytinių naujų priemonių kai kas siūlo taip vadinamus religinius kaimo sekmadienius bei religines kaimo savaites. Tai būtų savotiškos vienos dienos ar kelių dienų kaimo misijos. Tokia vienos dienos su eile pamokslų, religinė diena, pav., sekmadienis, sakomų specialiai pakviesto žmogaus, manoma, labai padėtų išjudinti visą parapiją. Jos programa sudaroma tokia: jau šeštadienio vakare vienas pamokslas visiems parapijiečiams bendrai. Sekmadienį prieš pietus trumpesni pamokslai per kiekvienas ar prie kiekvienų šv. mišių; po pietų - pamokslai atskirai jaunimui, vyrams, moterims, pagaliau vakare vėl vienas pamokslas visiems bendrai. Panašiu pagrindu, tik mažiau sugrūstai, organizuojamos ir religinės kaimo savaitės. Tačiau visas tokių religinių dienų ir savaičių pasisekimas glūdi tame, kiek pamokslininkas atsiremia į šių dienų kaimo bendrai ir atskirų jo grupių psichologiją. Be to, labai svarbu, kad patys tokių dienų ir savaičių pamokslai būtų iš viso glaudžiai surišti su praktišku kaimo gyvenimu.

Ypatingai daug reikšmės skiriama šių dienų kaimo pastorizacijoje vienos dienos ir trijų dienų ūkininkų rekolekcijų (vadin. Landeinkehrtagen ir Bauernexerzitien) naujam pritaikymui ir sugyvinimui. Jų pasisekimui reikia gerų sąlygų: pirma, kad jos būtų ne Bažnyčioj, bet kur nors ypatingesnėje aplinkoje (pav. jei kur yra vienuolynas, tai ten); antra, kad jos būtų specializuotos (atskirai vyrams, moterims, jaunimui ir t.t.); trečia, kad šitokioms rekolekcijoms daug užsidegimo rodytų vietos dvasiškija ir jas rekomenduotų žmonėms kaip didelę palaimą jų dvasiniam gyvenimui; ketvirta, kad pats rekolekcijų vedėjas gerai pažintų dabarties ūkininkų psichologinę problematiką bendrai ir toje vietoje ypatingai; o, be to, kad mokėtų pasirinkti reikšmingas temas; iš šių pastarųjų nurodomos tokios: dabarties religiniai-doroviniai pasikeitimai kaime, ūkininkų luomo etika, ūkininkiją liečiantieji valstybiniai įstatymai religiniu-doroviniu atžvilgiu, parapijos Bažnyčia - bendruomenės namai ir p.

Kas liečia pamokslus, tai jie be įprastų katechetinių ir homiletinių temų, kurios siekia daugiau dogmatinio, moralinio-asketinio paruošimo, ypatingai šiandien dar patariami apologetiniai (įvairioms kylančioms abejonėms ir neaiškumams išsklaidyti) liturginiai, ypač liturginių metų, kurių ritmas labiausiai artimas ūkininko sielai,

bazėje ir specialūs ūkininkų profesinei etikai ir kitiems šiandien jų gyvenime opiems klausimams, kaip šeimų, ūkininkų pašaukimo, bendruomeninio gyvenimo, darbo meilės klausimams spręsti.

Ypatingai daug vilčių šiandieninėje kaimo pastoracijoje dedama į gerai suprastą ir gerai organizuotą kaimo katalikiškąją akciją, ypač į kaimo katal. akcijos vadų specializuotą (pagal amžių, lytį, profesiją, išsilavinimą) auklėjimą, bet tai jau daugiau kat. akcijos klausimas, kurį plačiau tektų liesti atskirai.

3. Kunigo vaidmuo kaimo pastoracijoje

Visi minėti kaimo dvasios pakitimai ir sąryšyje su tuo iškilę nauji kaimo pastoracijos uždaviniai šių dienų kaimo sielų vadovui kelia didelių sunkumų, reikalauja tam tikro persiorientavimo ir net specialaus pasiruošimo.

a. Sunkumai kaimo kunigui

Tiesą sakant, kunigas visuomet jų turėjo. Kadangi kaimo žmonių galvojimo ir veikimo tempas daug lėtesnis, o kultūrinis gyvenimas ne toks gilus ir šakotas, tad visa tai sunkino bet kokių didesnių ir reikšmingesnių kunigo planų realizavimą ir iš viso lėtino pastoracinio veikimo skubą. Prie šių sunkumų pastaruoju laiku dar prisidėjo nauji, iš kurių kunigą ypač paliečia ir psichologiškai itin jį slegia šie: su religiniu indiferentizmu atėjęs nepasitikėjimas juo (kunigu) ir tyliai, o kai kada net ir garsiai bei viešai reiškiama jam nesimpatija. Visa tai labai dažnai prislegia jo sielą, veda jį į desperaciją, o kai kada toks jo ir jo pastangų traktavimas išveda jį iš pusiausvyros, ir jis išlieja savo kartumą žmonėms ar ima jais skųstis.

Visa tai sudaro didelių dvasinių pavojų pačiam kunigui asmeniškai ir jo pastoraciniam darbui. Jei kunigas nustoja pasitikėjimo savimi, pasiduoda pesimizmui jis atsiduria pavojuje nutolti nuo savo žmonių, o žmonės taip pat labai dažnai to nesuprasdami, o kai kada net blogai suprasdami, ima dar mažiau rodyti nuoširdumo, mažiau gerbti ir tuo būdu taip pat nutolti nuo jo.

Taigi pirm visko kaimo pastoralistui apskritai, o ypač šiuo pasunkėjusiu laiku, svarbu nenustoti drąsos, nepritrūkti jėgų, nepritrūkti tikėjimo į pasisekimą, nepristigti džiaugsmo ir pasitenkinimo darbu, nepasiduoti kartumui ir pesimizmui, o taip pat neausto

6

ti tame pačiame kelyje. Ypač reikia neužmiršti ir tos psichologinės paslapties, kad geras nusiteikimas, optimizmas žadina naujų jėgų ir pas patį kunigą ir pas jo parapijiečius: skeptikai ir nepasitikintieji to neišlaiko ir ima slaptai ar atvirai rodyti jam simpatiją, o ištikimųjų sielų aukos, kurias jie pakelia, būna persaldintos ir viltys nepalaužtos.

b. Kaimo kunigo pasiruošimas

Be šito, sakytume, pagrindinio šių dienų kaimo pastoralisto pasisekimui reikalavimo, yra dar ir kitas. Tai jo kaimo kunigo pasiruošimas naujoms problemoms spręsti. Jau esame minėję vieną kitą naują šių dienų kaimo pastoracijos uždavinį bei naujus būdus, kuriuos kunigas turėtų gerai pažinti ir išstudijuoti. Suprantama, į seminariją tų dalykų jis studijuoti daugiau nebegrįš, be to, jeigu ir grįžtų, vargiai ji jam beįstengtų nurodyti, ką jis ypatingai konkrečiose savo parapijos sąlygose turėtų daryti. Taigi studijuoti pirmon eilėn jam reikia pačią savo parapiją ir čia savo studijas pritaikyti. Tačiau vis dėlto pabrėžiame studijavimo reikalą. Negalima kad ir labai konkrečių kitų nurodytų priemonių taikyti savo parapijai mechaniškai, neištyrus, kiek jos gali būti reikalingos ir kiek sėkmingos.

Tačiau svarbu ir bendresnės kolektyvinės studijos. Tokiomis studijomis galėtume laikyti labiau pritaikytas dekanatines konferencijas. Jos galėtų būti puiki priemonė šių dienų tam tikro kaimų rajono dvasios stovio diagnozei nustatyti ir naujoms pastoracijos priemonėms įvertinti, bei pasidalinti jau įgyta tuo reikalu patirtimi. Taip pat didelės reikšmės galėtų turėti ir platesniu mąstu (visos vyskupijos ar net viso krašto kunigams) suruošti kursai bei studijų dienos specialiai kaimo pastorizacijos klausimams apsvarstyti.

Dekanatinių konferencijų ir tokių studijų dienų programoje galėtų figūruoti tokios temos bei klausimai: šių dienų kaimo psichologija apskritai, dabartiniai kaimo charakterio pakitimai, dabartinių kaimo šeimų moralės klausimai, kaimo profesinė etika, dabartinio kaimo socialinė struktūra, dabartinią kaimo dvasią formuojančios įtakos, kaimo ir miesto santykiai, pamaldos kaimo parapijoj, kaimo parapijos pamokslai ir katechizacija, religiniai kaimo papročiai, liturginio ir biblinio sąjūdžio pritaikymas kaimo parapijos pastoracijoj, katal. kaimo akcijos apskritai, o ypač vadų ruošimo problemos, kaimo parapijos kunigo idealas.

4

Jeigu kaimo pastoralistai rastų laiko, galėtų ir turėtų aukščiau minėtas bendras studijas pagilinti dar privačia lektūra. Svetimų kalbų mokant, galima rasti itin geros ūkininkų pastoracijos klausimais literatūros, kurios dalį paduodami ir šio straipsnio gale.

Visas šitas naujų kaimo pastoracijos problemų kompleksas rodo, kad be bendro kunigų pasiruošimo dar reikalingas itin specialus pasiruošimas kaimo pastoracijai. Kadangi dabartinės laiko ir amžiaus sąlygos daugeliui jau dirbančių pastoracijos darbą kunigų tokio pasiruošimo, net prie geriausių norų, nebeleidžia susidaryti, tad svarbu, kad šitą pasiruošimą įgytų bent naujos kunigų kartos. Tad šių dienų pastoracijoje iškyla visu aktualumu naujų būsimų kaimo pastoralistų specialaus paruošimo klausimas. Ties šiuo klausimu daugiau bei mažiau sustoja kiekvienas autorius, kuriam tik tenka svarstyti šių dienų ūkininkijos pastoracijos problemos. Jie, kaip jau buvo pabrėžta, pageidauja, kad seminarijos įvestų būsimus kunigus į visą šių dienų kaimo problematiką; toliau, kad paruoštų juos ar iš jų kai kuriuos kaimo misijonieriais bei uždarų rekolekcijų vedėjais ir kaimo katal. akcijos vadų auklėtojais. Toliau ir pats auklėjimas turi būti kiek labiau pritaikytas, tariant, turėtų būti įkvėpta daugiau šv. Jono Vianney dvasios ir išugdyta tos savybės, kurių, kaip jau buvo aukščiau užsiminta, itin reikia kaimo pastoralistui.

VII. PROFESINĖS SIELOVADOS UŽDAVINIAI

1. Naujas požiūris į profesiją

Kaip visame gyvenime ir visose jo srityse, taip ir profesijoje vyksta svarbus požiūrio pasikeitimas. Mechaninis požiūris užleidžia vietą organiškajam. Profesija nebėra tik duonos uždarbio klausimas, tik amatas, bet kaž kas daugiau. Profesija šiandien žmonių sąmonėje iškyla kaip kokia organiška darbo ir reiškimosi padėtis, kurioje dalyvauja visas žmogus visa savo būtybe. Nebegalima tenkintis technišku savo profesinio darbo atlikimu, darbo valandų atstumimu, apskaičiuotu amatininkišku profesinių savo uždavinių įvykdymu. Profesinis darbas - tai kūryba, angažuojanti visas dvasines žmogaus galias, visą žmogų.

Profesija nėra kaž kas šalia žmogaus, bet jame pačiame, jo būtyje. Profesinio darbo metu žmogus negali laikytis vieno reiškimosi mąsto ir būdo,-kitu - kito. Profesija sudaro tam tikrą stilių, kuris virsta viso žmogaus gyvenimo ir galvojimo stilium. Gydytojas yra ne tik kabinete, prie ligonio lovos, bet ir šiaip gyvenime. Rūpestis kitų fizine sveikata jį lydi visur - ir gatvėj, ir svečiuos, ir savo šeimoj. Šis rūpestis nesibaigia atskirais konkrečiais ligoniais, bet siekia visos tautos sveikatingumo, nesibaigia viena kuria siaura medicinos sritim, bet apima viską, kas tik su gydymo sritimi susiliečia. Taip tikras gydytojas išeina iš grynos medicinos ir pereina iki psichologijos ir pedagogikos, kad tik pasiekti tų rezultatų, kurių iš jo reikalauja sąžiningas savo profesijos uždavinių atlikimas.

Naujas stilius, taigi, susidaro ir pačioje profesinėje moralėje. Profesinis sąžiningumas, rūpestingumas, atsakomybės pajautimas, profesinis pažangumas, sekimas naujausių savo srities laimėjimų ir tikslus jų pritaikymas savo darbe - vis tai profesinės etikos problemos, išplaukiančios iš naujo organiško profesijos supratimo.

Kitais motyvais šiandien grindžiamas ir pats profesijos pasirinkimas. Ne daugiau laisvės teikianti ir mažiau aukos reikalaujanti, ne naudos daugiau duodanti, bet labiau įgimtas galias atitinkanti, visuomenei labiau naudinga profesija - štai kaip statomas šiandien

klausimas.

Profesijoje šiandien matoma net antgamtinis žmogiškos būties įprasminimas. Profesija laikoma priemone, paties Dievo norėta, pasiekti skirtai žmogui laimei ir šventumui. Kiekvienas žmogus turi siekti išganymo savo profesijoje ir luome. Galvojimas, kad tam tikrose profesijoše geriau pasiekti šventumo, laikomas neteisingu. Negali būt profesijų ar luomų daugiau ar mažiau šventų. Kiekvienos profesijos pareigos šventos, tik reikia jas šventai atlikti.

Einama net dar toliau. Šventume, sakoma, reikia siekti ne tik savo profesijoje, bet ir su savo profesija. Profesijonalas nėra atskira ir atskirta būtis. Jis surištas su savo profesijos draugais glaudžiais ryšiais ne tik bendro darbo ir bendrų profesinių interesų ryšiais, bet dar gilesniais dvasiniais mistiniais ryšiais. Visi profesijos nariai yra susieti tarpusavy vienos dvasinės jungties, kuria yra pats Kristus. Jis jų visų galva - jis vyriausias Gydytojas, vyriausias Teisėjas, Jis didysis Mokytojas, Kūrėjas... Per Jį jie dalyvauja didžioje tiesoje ir teisėje, gydančiose ir kūriamosiose vertybėse. Jie yra sąnariai to viso organizmo, kurį sudaro jų profesija, sąnariai tos profesinės bendruomenės, kuri palenkta didžiajam gyvybės ir veikimo principui - Kristui.

Einame dar toliau - profesija nėra tik sau jungtis. Atskira profesija - tai atskira funkcija didesniame organizme - visuomenėje, tautoje, žmonijoje. Taip pat ir mistinieme organizme ji yra kaip atskiras sąnarys, vykdąs savo paskirtį. Fizihė sveikata, teisės ir teisingumo saugojimas, grožio ugdymas, ekonominių gėrybių kūrimas - visa tai eina kaip prigimtinis, materialinis ar žmogiškai dvasinis pagrindas visai tai dvasinei kūrybai, kurią vykdo Kristus žmonijoje, tautose ir visuomenėse. Pagrindas malonės karalystei, Dievo karalystei, į kurią pašaukti visi be išimties.

2. Profesinės sielovados uždaviniai

a. Profesinė atranka ir ruoša

Profesijos pasirinkimo ir jau pasiruošimo klausimai, pirmu požiūriu neatrodo priklausą sielovados sričiai. Tai tokie specialūs ir sielovadai tolimi dalykai, kad ir norint ne ką, atrodo, tegalima čia patarti ar padėti.

Bet sielovadai priklauso ir preventyviniai uždaviniai. Kas, jei

žmonės nevykusiai pasirinkę savo profesiją ar netinkamai jai pasiruošę, jausis paskui nelaimingi. Šita nelaimė, tverianti ilgus metus, deformuoja sielas, sugriauna fizinę ir nervinę pusiausvyrą, padaro nebeįmanomą tų žmonių dvasinį gyvenimą. Kaip pastebi prof. Emminegger, daugelis žmonių, per eilę metų gyvendami profesinio nepasitenkinimo dvasioje, paskui pasidaro tikri psichopatai, ir jo manymu, tokių psichopatų po 40-jų metų esama daugiau, negu mes manome. Kiek daug žmonių vis dėlto būtų galima išgelbėti iš šios padėties vien gerai organizuojama pašaukimų atranka ir jų ruoša.

Pozityvinės sielovados atžvilgiu taip pat svarbu, kad būtų tinkamai pasirinkta profesija. Nuo to pareina žemiškųjų žmogaus uždavinių vertė ir antgamtinis žmogaus likimas. Žmogui daug lengviau siekti savo idealo, kai toks visą būtį apimąs dalykas, kaip profesija, derinasi su jo palinkimais, gabumais, visu įgimtu jo nusiteikimu.

Taigi, profesijos pasirinkimo ir jai pasiruošimo klausimai laikomi šiandien svarbūs ir sielovadoje. Apie tai šiandien daug rašima ir kalbama. Steigiami tuo reikalu net specialūs patarimo biurai, ruošiami šiems uždaviniams tėvai ir mokytojai. Kunigams patariama taip pat daugiau dėmesio kreipti į šiuos dalykus, ypač kad jie iškeliami dažnai pačioje klausykloje.

Be abejonės, tinkamo patarimo galimybę pasunkina šiandien didelis profesijų įvairumas ir specialumas. Kunigui ar kitam specialios profesijos ar luomo žmogui nėra įmanoma iš arčiau pažinti visas šių dienų profesijas. Šiaip jau kunigas ar mokytojas geriausiai tiktų duoti patarimus, nes jie geriau pažįsta jaunus žmones ir tą aplinką, iš kurios jie išaugę.

Yra trys požiūriai, kuriais šiandien vykdomas profesinio pasirinkimo uždavinys: politinis ekonominis, pedagoginis ir higieninis biologinis. Valstybėi rūpi daugiau pirmasis - politinis ekonominis profesijų pasirinkimo uždavinys. Dėl to ji steigia patarimų biurus ir žiūri, kad jaunuoliai būtų nukreipti į tas sritis, kur daugiau reikia darbo jėgų. Kai kurioms sritims darbo jėgų paklausa yra tikrai didelė, o savanoriško veržimosi į jas trūksta. Taip patarimo biurų pagalba išlyginami nelygumai profesijų pasirinkime, nelygumai, dėl kurių nukenčia valstybės ūkis.

Bet ir šiuos valstybės interesus atstovaujantieji žmonės sutinka, kad verbavimas į tam tikras profesijas negali nebūti pagrįstas pedagoginiais motyvais. Kitaip žmonės greit nusivils nauja profesija

dirbs be jokio vidaus intereso ir valstybės ūkis iš to ne ką laimės.

Pedagoginį parengimą geriausiai atlieka šeima ir mokykla. Jos pažadina susidomėjimą atskira profesija, ir perteikia reikiamus nusiteikimus. Bet šitas parengimas vis dėlto gana tolimas. Artimiau nuteikia įvairios paskaitos jaunuoliams, baigusiems pradžios mokyklą. Jų uždavinys - supažindinti su įvairiomis profesijomis ir filmų ar ekskursijų pagalba parodyti konkrečias darbo sąlygas ir pobūdį.

Pedagoginių patarimų tikslas - pažadinti vidaus interesą, atitinkantį turimus gabumus. Dėlto nepedagogišku dalyku laikoma kalbėti jaunuoliams apir profesijos pelningumą ir galimus jos uždarbius. Svarbiausia, kad jaunuolis patirtų, jog savo pasirinktoj profesijoj ras ne tik sunkumų, bet ir daug džiaugsmo, o taip pat sąlygas savo kūrybinėms galioms apreikšti.

Renkantis profesiją, svarbus dar fizinis jaunuolio pajėgumas ir šito pajėgumo reikalavimai pačioje profesijoje. Yra profesijų, kur reikalinga daug fizinio pajėgumo, gerų akių, stiprių plaučių ir p. Šitiems reikalavimams jaunuolis gali neatitikti dėl silpnos savo fizinės konstrukcijos arba dėl galimų paveldėjimų, kurie vėliau tepasireikštų. Yra profesijų, kurios reikalauja labai gero maitinimo, kurio jaunuolio gyvenimo sąlygos gali nepatiekti. Nepakankamai ir netinkamai maitinamas darbininkas darosi greit nepajėgus, pakerta savo jėgas ir iš viso savo profesijai darosi visai netinkamas. Visus šituos dalykus gali ištirti ir patikrinti medikai, biologai.

Gerai vedami profesinio patarimo biurai renka davinius apklausimo būdu iš tėvų, mokytojų, kunigų, gydytojų apie fizinius, dvasinius, moralinius jaunuolio savumus ir palinkimus.

Profesinio patarimo reikalas nesibaigia jaunuolį atvedus iki apsisprendimo. Ir apsisprendęs, ir pradėjęs ruoštis,jaunuolis neretai dar susvyruoja. Kartais visai su pagrindu. Šiuo atveju taip pat svarbu padėti pasirinkti kitą profesiją.

Kitas klausimas - <u>profesinio paruošimo, išlavinimo</u>. Šitą uždavinį atlieka įvairios specialios mokyklos, o iš dalies ir organizacijos Mokyklos paprastai perduoda profesinio darbo techniką. Bet ne visuomet jos išugdo profesines dorybes ir sukuria naują idealinį

atsinešimą į patį profesinį darbą. Kartais mokyklos stovi ant visai kitos pasaulėžiūros ir iš jų būna sunku laukti to naujo požiūrio, krikščioniško požiūrio į pačią profesiją, apie kurį pradžioje kalbėjome. Tada šį uždavinį, bent iš dalies, galėtų stengtis atlikti profesinės jaunimo organizacijos. Sakysime, universitetuose paprastai būna technikų, teisininkų, medikų, gamtininkų, menininkų organizacijos, kurios ir turėtų perteikti savo nariams gilesnį savo profesijos ir jos uždavinių supratimą.

Kiek visoj šitoj profesijos pasirinkimo ir pasiruošimo problemoj stovi sielovados uždaviniai? Ar tik tiek, kiek aukščiau minėjome? Ar ji tik netiesiogiai tėra užinteresuota, kad jauni žmonės savo profesiją tinkamai pasirinktų ir gerai jai pasiruoštų?

Be abejonės, visa tai, kas šioje srityje kitų padaroma, gerai tarnauja ir sielovadai. Šiuo atveju jos uždavinys pilnai bus atliktas, jei ji, paskatindama atitinkamus profesinio parinkimo ar paruošimo atstovus ir primindama jiems didįjį jų uždavinį, padės geriau profesiją pasirinkti ir jai pasiruošti. Tiesa, Bažnyčia turi gražios progos ir jaunus būsimus profesionalus bent laiks nuo laiko šia kryptim kreipti. Pamokslai, rekolekcijos, atitinkama lektūra - vis priemonės, kurias tinkamai panaudojus, daug būtų šioj srity padaroma.

b. Sielovados individualizavimas pagal profesijas

Kalbame apie pačių profesijų ir paruoštų profesionalų sielovadą.

Kiekviena profesija turi specialų charakterį, specialias darbo sąlygas ir atmosferą. Būtų nenormalu, jei visų šių skirtingumų sielovada neatsižvelgtų.

Teoriškai šis klausimas šiandien nebediskutuojamas. Visiems aišku, kad profesijos reikalavimams reikia pritaikyti sielovados uždavinius, būdus ir priemones. Praktiškai, tiesa, taip pat netrūksta bandymų šioje srityje. Specialios pamaldos, pamosklai, konferencijos, rekolekcijos - vis šis tas toj srity. Net ir sielovadinėje literatūroje gausėja teoriški ir praktiški profesinės sielovados klausimų svarstymai.

Tiesioginėje pastoracijoje geriausia profesinį momentą pritaikyti tokiose parapijose, kur yra beveik išimtinai ūkininkai, ar darbi-

ninkai. Praktiškai, bent mūsų krašte, taip ir yra. Deja, ligšiolinėj, sakysime, mūsų kaimo parapijų sielovadoj taip maža tesiremta specifišku ūkininko charakteriu ir jo interesais. Visi pamokslai taip bendri, kad gali lygiai gerai tikti ir kiekvienos kitos profesijos žmonėms. Nei žemės meilė, nei metų laikų pasikeitimai, kurie ūkininkui taip ryškiai keičia gyvenimo tvarką ir būdą, nei ryšys su gamta, su darbo draugais, nei pagaliau ta turtinga ūkininko darbo simbolinė kalba, kurią taip mėgo vartoti Kristus, - mūsų kaimo pastoracijoje neranda tinkamos vietos. Taip pat ir miestų parapijos - nors jų mažai turime ir jos labai nevienalytiškos - galėtų rasti didesnį atsirėmimą į specifiškus profesinius žmonių reikalavimus. Čia - mieste šituos reikalavimus gal geriau galėtų patenkinti katalikiškos akcijos specializuoti organai. Tegu ir nedidelės būtų gydytojų, teisininkų, menininkų, akademikų-mokslininkų, mokytojų, biuro tarnautojų, net tokių kiemsargių grupės, bet gerai ir rūpestingai vadovaujamos, paruoštų gerai profesiniu atžvilgiu subrandintos sąmonės ir sąžinės atstovų.

Visa tai, ką mes pradžioje minėjome, būtent - apie naują požiūrį į profesiją apskritai,gali būt specialiai atskiroms profesijoms pritaikyta. Pritaikymas gali eit ne tik pamokslų, konferencijų, paskaitų ir svarstymų forma, bet ir maldų, giesmių, vietovių dekoravimo ir p. Kodėl gydytojai neturėtų turėt maldų į Kristų Gydytoją, teisininkai - į Kristų Teisėją ir p.? Kodėl giesmės ir plastinis religinis menas negalėtų būt pritaikytas profesijos reikalavimams? Taip specialiai išdekoruotos pamaldų vietovės, per pamaldas giedamos specialios giesmės ir kalbamos patiems opiausiems profesijos reikalams ir rūpesčiams pritaikytos maldos geriau nei kas kitas galėtų perteikti tą gilųjį mistinį ryšį, kuris riša profesijos narius tarpusavyje ir juos visus su jų gyvybės pradu Kristumi.

Deja, mūsų kūryba lig šiol dar nebuvo pakrypusi šia kryptim. Bet, ačiū Dievui, kai kur jau einama ir čia geru keliu. Tokioj Belgijoj ir Prancūzijoj katalikiškasis vadinamų žosistų (darbininkų), žosistų (ūkininkų) jaunimas jau turi gražių pritaikytų giesmių ir maldų. Ir iš viso čia yra jau labai daug padaryta profesinei sąmonei, krikščioniška prasme, pagilinti.

3. Kunigų pasiruošimo klausimas

Profesinės sielovados problemos, kaip matom, gana specialios. Joms kunigas negalės pakankamai gerai pasiruošti seminarijoje. Geriau-

sia pasiruošti praktiškai pradėjus su kurios profesijos žmonėmis dirbti. Tik dirbant iškyla visa atskiroje profesijoje susidaranti problematika,profesijos moralės ir kitais atžvilgiais.

Tačiau vienas praktiškas darbas neduos visos tos vadovui reikalaujamos patirties ir problematikos visumos. Reikia ir studijų. Pirmon eilėn, profesinės psichologijos studijų. Taip pat dera apsipažinti bent su bendraisiais tos profesijos reikalais ir žiniom. Kitaip nebus bendros bendravimo su tais žmonėmis bazės.

Visa kita padiktuos kunigui naturalus taktas. Bet viena, kas visuomet ir visur svarbu - autokritika, savo elgesių pervertinimas po to, kai tenka vieną ar kitą atsakingesnį ir reikšmingesnį darbą atlikti. Taip pat savo patirties faktų iš prieitų išvadų registravimas. Ne visuomet gi gautos geros patirtys vėliau beprisimenama. O šiuo atveju - darbo su mums svetimomis profesijomis patirtys būna labai specifiškos. Tik po ilgesnio laiko galima pasikliauti savo atmintimi ir nuojauta.

VIII. T A U T O S S I E L O V A D O S U Ž D A V I N I A I

1. Tautos reikšmės iškilimas šių dienų pastoracijoje

Šių dienų pastoracijoje, be kitko, galima pastebėti didelį susidomėjimą tautos pastoracijos klausimais. To dalyko svarbiausios priežastys bene yra konstatavimas glaudžių religijos ir tautos sijų ir tautos, organinės ir individualios visumos, supratimo išryškėjimas.

a. Konstatavimas glaudžių religijos ir tautos sijų

Tautos pačios niekados nebuvo svetimos katalikų Bažnyčiai. Paskutinioji, pašventindama natūralias tautines bendruomenės formas, pasak K.Zimmermanno, yra net padėjusi susikurti Europos tautoms[1]. Tik pastaruoju laiku, pradėjus įvairiems tautiniams sąjūdžiams eiti į kraštutinumus ir religiją bei Bažnyčią net laikyti tautos ir valstybės priešais, pradėta vėl ir, sakytume, dar ryškesniais bruožais pabrėžti tautos ir religijos santykius ar ryšius tarpusavyje.

Daugelis teologų - moralistų ir pastoralistų - šiandien teigia, kad ne tik religija ir dorovė turi didelės reikšmės tautai ir valstybei, bet net tauta ir valstybė gali turėti ir iš tiesų turi nemenką reikšmę religijai bei dorovei.

Taip, religija sustiprina tautos vienybę. "Tauta, kaip kažkoks vienetas (als Einheit)", pasak dr. Erhardo Drinkwelder'io: "bus jaučiama visai kitaip, jei prie jau esančios tautai priklausymo sąmonės dar prisidės religinio gyvenimo su tauta vieningumo sąmonė. Kilmės bendrumas, bendra kalba, bendri paveldėti gabumai, bendras darbas ir likimas yra jėgos, kurios tautą sutelkia į vieningumą, o kraujo kilmės bendrumas ir gimingumas sukuria dvasios ir sielos bendruomenę. Bet visa tai tik tada sudaro tobulą vienybę, kai prie to dar prisideda religinis bendrumas, suprastas krikščioniškąja prasme, arba kai tauta laikosi Dievo ir Kristaus, vienybės pagrindo (als etwas Einheitliches), ir kai ji visu tuo gi-

---

[1] Die Kirche als Seelsorgerin des Volkes, Wiesbaden 1936, 38.

liai persiima. Tik tuo būdu tauta visiškai išryškina savo nustatytą charakterį, kuris jau gali būti laikomas visai savyje atbaigtu ir iš kitų tautų išsiskiriančiu charakteriu"[2]. Jei tautos meilė turi aukštesnių, amžinų motyvų - Dievą, tai, pasak prof. dr. T. Steinbückel'io, ši meilė krikščioniui tampa šventa sija, kuri ypatingu būdu jungia jį su tauta. Tautos išdavimas jam yra Dievo išdavimas ir tarnavimas tautai yra Dievo tarnystė. Juo gilesnis yra tikėjimas į Dievą, juo didesnis prisirišimas prie savo tautos ir juo jautresnis dalyvavimas jos džiaugsmuose ir varguose. Tuo būdu religija, rišdama žmogų su Dievu ir žmonėmis (artimu), labiau suriša jį ir su jo tauta[3].

Religija, stiprindama tautos vienybę, tuo pačiu stiprina ir tautinį jos jausmą. Tuo būdu religiniu tautos pakėlimu, pasak minėtojo dr. K. Zimmermann'o, katalikų Bažnyčia yra labai pakėlusi ir tautinį gyvenimą[4].

Antra vertus, ir tauta turi nemaža reikšmės religijai ir Bažnyčiai. W. Everhard rašo: "Tauta, kaip ir šeima, luomas ir tėvynė, Bažnyčios akimis žiūrint, priklauso prie didžiausių dorovinių vertybių grupės. Ji, pagal krikščionių mokslą, yra jautriausias sukurtosios žemiškojo gyvenimo tvarkos dalykas ir svarbiausias dieviškojo pasaulio vadovavimo (Weltlenkung) įrankis. Visi kultūros lobiai ir žmonių doroviniai siekiai yra su ja glaudžiai susiję. Tauta yra viena iš tų svarbiausių ir galingiausių gyvenimo formų, kuri tarnauja žemiškosios žmogaus buities uždaviniams. Kadangi tauta ir valstybė, pagal Bažnyčios mintį, yra didžiausios vertybės žemiškoje gyvenimo santvarkoje, tai jas reikia laikyti pagrindinėmis dorovinės žmonių bendruomenės galiomis (sittliche Grundmächte). Tauta ir valstybė turi ne tik dorovinį, bet ir religinį rangą, ir tai net trejopą, būtent: a) tauta ir valstybė yra iš Dievo kilusios dorovinės tvarkos palaikytojos ir vienos iš vykdytojų (Mitvollzieher), b) jų autoritetas ir jėga (Macht) kyla iš Dievo, pirmojo viso ko Davėjo (Allurheber und Allenker), ir c) jos turi liudyti apie Dievą ir į Jį vesti, nes tautos ir valstybės bendruomeninis gyvenimas turi būti kreipiamas į šio gyvenimo šaltinį - Dievą, Tautų Tėvą"[5].

---

2 Vollendung in Christus, Paderborn 1934, 199.

3 Die religiöse Situation der Zeit: "Lebendige Seelsorge", Freiburg i. Br. 1937, 60.

4 T. p., 39.

5 Kirche und Gemeinwohl, Wiesbaden 1935, 12-13, 58-59.

b. Tautos, kaipo organinės ir individualios visumos, supratimo išryškėjimas

Grįžtant visame šių dienų gyvenime prie to, kas organiška, pradėta ir tautoje ieškoti organiškumo elementų. Pasirodo, kad tauta kaip tik ir yra vienas iš reikšmingiausių organiškųjų vienetų. Į tautą, kaip organizmą, imta žiūrėti ne tik natūralinėje, bet ir metafizinėje santvarkoje. Vadinasi, tautą imta laikyti ne tik gamtine bendruomene, kurios narius riša kraujo, kalbos, papročių bendrumas, bet ir antgamtine bendruomene, net Mistinio Kristaus Kūno nariu[6]. E. Drinkwelder sako: "Tauta, kaipo visuma, yra Kristaus kūno narys ir todėl ji turi ypatingus uždavinius ir prasmę, kad, kaipo atskiras organas, bendrai veiktų visumos organizme. Tačiau tam reikia religinės tautos vienybės. Šita religinė kiekvienos tautos vienybė yra labai didelės vertės dvasinė galia, kaip ir fizinė kilmė iš to paties kraujo ir rasės grynumas"[7]. Tautos, kaipo antgamtinės bendruomenės, idėjai pagrįsti randama medžiagos net apreiškimo šaltiniuose, liturgijoje ir Bažnyčios istorijoje[8].

Šalia bendruomeniškumo vis labiau ir labiau pradėta pabrėžti tautos individualumą, ir tai ne tik gamtinėje, bet ir antgamtinėje (religinėje) santvarkoje. Tautotyros mokslai rodo, kad tautos skiriasi nuo kita kitos ne tik savo kalba, būdu, papročiais, mokslu, menu ir t.t., atsieit, natūralinio savo charakterio bruožais, bet ir savo religija, net dorove, doroviniais papročiais. Todėl ir E. Drinkwelder sako: "Kristus kiekvienos tautos kitaip respektuojamas ir pergyvenamas"[9]. Vadinasi, kiekvienos tautos religija turi taip pat specifinį savo charakterį, dvasią.

Tai priežastys, paskatinusios skirti daugiau reikšmės tautiniam pradui pastoracijoje.

Pačiai pastoracijai tiesiog daugiau svarbos turi tautos, kaipo organinės ir individualios bendruomenės, supratimo išryškėjimas[10].

---

[6] Plg. G. Fessard, Mission ēternelle de la patrie dans la chretient("Pax Nostra", Paris 1936, 283-363.

[7] Vollendung in Christus, 199.

[8] Plg. Linus Bopp, Kirchwerdung des Volkes und Volkwerdung der Kirche: "Lebendige Seelsorge", Freiburg i. Br. 1937, 208-215, ir W. Kampe, Die Nation in der Heilsordnung, 1936.

[9] T. p. 199.

[10] Konstatavimas glaudžių tarpusavių sijų tarp religijos ir tautos tiesiog daugiau reikšmės turi moraliniame gyvenime. Iš to labiau

Kadangi tauta yra ne tik natūralinė, bet ir antgamtinio paskyrimo bendruomenė, organizmas, arba yra skirta būti "Kristaus Kūno narys", tai reikia stengtis, kad ji toks narys iš tikrųjų būtų. Antra vertus, kadangi tauta yra individualus organizmas, net turi individualų religinį ir dorinį charakterį, tai, norint įjungti ją į dieviškąjį organizmą arba įsūnyti į Dievo Karalystę, reikia išeiti kaip tik iš šio jos individualumo. Kitaip tariant, reikia pažinti jį ir pagal jį veikti.

Šį dvejopą tautos pastoracijos uždavinį dar tiksliau galima išreikšti palyginimu, paimtu iš auklėjimo srities. Kaip auklėjime auklėtinis turi pakilti prie auklėtojo, o auklėtojas nusileisti prie auklėtinio, taip ir tautos pastoracijoje: 1° tauta turi pakilti prie religijos, Kristaus ir įsijungti į Jo Mistinį Kūną - Bažnyčią, kitais žodžiais tariant, tauta turi pasisavinti religijos turinį ir įsijungti į gyvą religinį gyvenimą, ir 2° religija ir Bažnyčia turi nusileisti prie tautos ir į ją įsikūnyti, kitais žodžiais tariant, religija ir Bažnyčia turi prisitaikyti prie tautos individualybės ir apsipavidalinti tautinėmis lytimis.

2. Tautos įjungimas į Mistinį Kristaus Kūną - Bažnyčią

a. Trys tautos į Mistinį Kristų įjungimo momentai

Dr. Linus Bopp skiria tris tautos į Mistinį Kristaus Kūną - Bažnyčią įjungimo (= krichwerdung'o des Volkes) momentus, būtent: tautos sureliginimo arba tautos pašventinimo per religiją, tautos sukrikščioninimo arba Kristaus įsikūnijimo tautoje ir tautos įsijungimo į Kristaus Kūną - Bažnyčią, arba, kitais žodžiais tariant tautos sukatalikinimo[1].

Plačiau kalbant:

a) Tautos sureliginimo reikalą Linus Bopp grindžia tais pačiais argumentais, kuriais remiasi ir Dr. E. Drinkwelder, būtent, didesnio tautos vienybės sustiprinimu arba tautos vienybės atbaigimu. Jis sako, kad "kame tikėjimas į istorinį tautos paskyrimą susiderina į vienybę su religija, ten pražysta vaisingas gyvenimas.

---

paaiškėja atskirų asmenų ir Bažnyčios priedermės tautai ir tautos bei valstybės priedermės religijai ir Bažnyčiai.

1 Kirchwerdung des Volkes und Volkwerdung der Kirche: "Lebendige Seelsorge", 207-229.

Stipriausia ir iš gelmių kylanti rišamoji jėga glūdi religiniuose žmonių sielų pagrinduose. Jei žmonių sielų gelmės būtų padarytos gyvos, tai jie pasidarytų tarsi vieno vardo ir vienos tautos pašaukti"[2]. Tautos sureliginimo reikalas kyla iš to, kad šiandien komunistinis atejizmas ir neopagonizmas, griaudami ir iškreipdami religiją, tuo pačiu neša didelių pavojų ir tautai.

b) Tautos sukrikščioninimo reikalas, pasak Linaus Bopp'o kyla iš pačios prigimties. Tertuliono posakis "amima naturaliter christiana" tinka ir tautos sieloms. Vadinasi, ne tik atskiros sielos, bet ir tautą sudarančios sielos yra jau savo prigimtimi krikščioniškos. Jose glūdi Dievo Žodis. Reikia tik Jį pažadinti ir leisti Jam prabilti. Tuo būdu esą galima kalbėti apie Kristaus įsikūnijimą tautose ir nuolatinį jo tęsinį. Tam tikra prasme net esą galima kalbėti apie tautos tapimą Kristaus Kūnu ir pavidalu. Tačiau čia iškyla Bažnyčios sąvokos klausimas ir tautos sukatalikinimo reikalas.

c) Kadangi Mistinis Kristaus Kūnas, pagal šv. Povilą (Efez. 1,23), reiškia Bažnyčią, tai tautos, kurios nori dalyvauti Kristaus įsikūnijime ir Jo tęsinyje, turi įsijungti į Bažnyčią (Kirchwerden), tiksliau tariant, turi pasidaryti katalikiškos. Nors Žodis per Šv. Dvasią apšviečia kiekvieną, kurs ateina į pasaulį (Jon. 1,9), bet šis apšvietimas ir sielų atgimdymas pirmiausia vyksta per Bažnyčią. Nors neužtenka formaliai priklausyti prie Bažnyčios - reikia dar dvasinio priklausymo prie Jos - , vis dėlto geriau bent išoriniu būdu priklausyti, negu visai prie Jos nepriklausyti. Taigi, net toks tautos priklausymas prie Bažnyčios yra didelė bijologinės ir dvasinės tautos egzistencijos garantija[3].

b. Trys tautos į Mistinį Kristų įjungimo uždaviniai

Iš tautos į Mistinį Kristų įjungimo reikalo ir trijų to įjungimo momentų kyla ir trys grupės atitinkamų uždavinių: žadinti tautos ištikimumą Dievui ir religijai ir laimėti nuo religijos nutolusiąsias tautos sielas, išlaikyti tautoje konfesinę vienybę arba, esant įvairioms konfesijoms, siekti jų vienybės ir laimėti visų tikinčiųjų nuoširdžius santykius su Bažnyčia ir aktyvų dalyvavimą Jos misijos vykdyme. Taip:

---

2 T. p., 215-216.

3 Plg. Linus Bopp, t. p., 217.

a) Kiekvienoje tautoje yra tam tikras skaičius nuo religijos bei Bažnyčios nutolusių ir net joms priešingų žmonių. Jie sergą Kristaus Kūno nariai, ir dėl to reikia juos pagydyti, taip tariant, juos vėl grąžinti gyvajai Bažnyčiai, gyvam religiniam gyvenimui. Bet čia reikia skirti, ar šis nutolimas nuo religijos ir jai priešingas nusistatymas reiškiasi tik atskiruose tautos nariuose ar yra tapęs kolektyviu reiškiniu ir net organizuota pajėga. Pirmuoju atveju daugiau tektų vartoti individualias sureliginimo, o antruoju - kolektyvines priemones. Apskritai, reiktų žadinti tautos ištikimybę Dievui bei religijai ir kreipti jos dėmesį į svarbų jos pašaukimą, kurį religija kaip tik įprasmina.

b) Nereikia užmiršti, kad kiekvienoje tautoje buvo, yra ir bus žmonių (ypač vad. desintegracijos tipo), kurie savo religinio gyvenimo kūrime pasireiškia šališkai ir dėl to daugiau ar mažiau sudrumsčia ir kai kada net tikrai suskaldo Bažnyčios gyvenimą. Tokių konfesinių susiskaldymų bei skilimų istorijoje yra nemaža ir dėl to beveik kiekvienoje tautoje šiandien yra net po keletą konfesijų. Bet tokiose tautose, kuriose yra išlikusi konfesinė vienybė, reikia pirmiausia stengtis ją išlaikyti, vengti viso to, kas konfesinį susiskaldymą galėtų iššaukti, o kame konfesinis susiskaldymas yra jau įvykęs faktas, ten reikia ieškoti kelių prieiti prie kitų konfesijų žmonių, laimėti jų simpatijų katalikybei, propaguoti Bažnyčių unijos idėją ir siekti pačios konfesijų vienybės[4].

c) Nepaslaptis, kad net šiandien Bažnyčia dar vis tebėra identifikuojama su dvasiškiais, kleru, o Bažnyčios misijos vykdymas laikomas klero reikalu ar net klero tikslų siekimu - klerikalizmu. Ši pažiūra į Bažnyčią ir Jos misiją yra būdinga ne vien nuo Bažnyčios nutolusiųjų ar joms priešingųjų sferoms. Ji gali reikštis (labai dažnai ir reiškiasi) net šiaip gerų ir tikinčiųjų pasaulininkų tarpe. Dėl Bažnyčios reikalų jie nejaučia atsakomybės, tarsi tai būtų tik vienų dvasiškių reikalai, ir dėl to ramia sąžine nesirūpina jais. Kaip tik dėl to šiandieninėje pastoracijoje, ypač siekiant tautos sukatalikinimą, rūpinamasi pažadinti tikinčiuose pasaulininkuose dvasinę savisąmonę (geistige Selbstbewustsein). Tai pasiekti stengiamasi, be kitko, ypač tinkamu nustatymu dvasiškių santykių su pasaulininkais. Šie santykiai neturi būti nustatomi, pabrėžiant skirtumą tarp valdančiosios bei mokomosios ir klausiančiosios Baž-

---

4 Šiuo klausimu ypač reikšmingas yra Bonnos un-to prof. A. Rademacher'io veikalas "Die innere Einheit des Glaubens", Bonn 1937; be to, dėmesio vertas ir O. Bauhofer'io veikalas "Einheit im Glauben", Einsiedeln 1935, ir kard. John Henry Newmann. "Die Ein-

nyčios. Dvasiškių ir pasaulininkų negalima taip pat skirstyti į aktyvią ir pasyvią Bažnyčios dalį arba į teisių ir priedermių depozitorius. Dvasiškių ir pasaulininkų vaidmuo Bažnyčioje, kaipo Kristaus Kūne, yra toks, koks yra atskirų narių organizme, turinčių savas teises ir priedermes, skirtingas tik būdo atžvilgiu. Krikšto ir sutvirtinimo sakramentai, kurių eina visi katalikai, papuošia juos visus kunigiška, profetiška ir karališka vertybe ir įpareigoja atlikti tam tikras iš šios vertybės išplaukiančias pareigas, kurios yra panašios į dvasiškių pareigas. Pasaulininkai, atlikdami šias pareigas, nėra tik dvasiškių padėjėjai, jų Unteroficieriai. Minėtaisiais sakramentais uždėtas pareigas tiesiog ir savarankiai jie vykdo šeimoje ir savo pašaukimo darbuose.

3. <u>Bažnyčios prisitaikymas prie tautos individualybės</u>

Tauta yra materijalinis Bažnyčios misijos objektas. Ją Bažnyčia turi formuoti antgamtiniam gyvenimui. Tačiau tautai, esančiai individualiai iš kitų išsiskiriančiai bendruomenei, visumai (Ganzheit), reikia individualių to formavimo būdų ir priemonių. Vadinasi, Bažnyčia, norėdama tautoje sukurti gyvą religinį gyvenimą, turi laikytis to paties principo, kurio laikosi atskirų asmenų religinio gyvenimo kūrime, būtent, malonės gyvenimą kurti, atsirėmus į individualią prigimtį.

Respektuojant individualią tautos prigimtį pastoracijoje, iškyla uždavinys šią prigimtį pažinti ir prie jos prisitaikyti arba atitinkamai pagal ją veikti.

a. Tautos individualybės pažinimas

Besirūpinant pažinti tautos prigimtį, pradėta daugiau dėmesio kreipti į tautotyrą bendrai ir religinę tautotyrą ypatingai. Tautotyra (Volkskunde), gilindamasi į tautos kalbos ir dainų būdą, dorovės ir papročių pasireiškimą, namų apyvokos ir aplinkos suformavimą, darbo, poilsio ir pasilinksminimo pobūdį, religijos, teisės, mokslo, meno specifinius bruožus, padeda pažinti ir patį tautos charakterį, sakytume, jos sielą (Volksseele). Kaip tik dėl to tautotyra šiandien tampa vienas iš reikšmingųjų padedamųjų pastoracijos mokslų. Ypatingą šių dienų pastoralistų dėmesį kreipia religinė tautotyra. Svarbiausias jos tikslas atpažinti religinį tau-

---

heit der Kriche und die Mannigfalt ihrer Amter" (vok. vertimas), Freiburg i. Br. 1938.

tos charakterį ir dvasią. Religinė tautos dvasia gali reikštis nepriklausomai nuo bažnytinio gyvenimo ir to gyvenimo įtakoje. Pirmuoju atveju religinė tautotyra stengiasi atpažinti bendrąją religinę tautos dvasią, sakytume, bendrąjį jos religinį nusiteikimą ir religinį jos charakterį, o antruoju atveju - bažnytinį jos religijos charakterį, taip tariant, tautos religinius papročius ir darbus, pasireiškiančius glaudžiame sąryšyje su bažnytiniais metais, jų šventėmis ir bendra bažnytinio gyvenimo įtaka.

Religinės tautotyros srityje kai kuriuose kraštuose, ypač Vokietijoje, yra padaryta labai daug. Literatūra tais klausimais (ypač vokiečiuose) yra gana plati[5].

b. Prisitaikymas prie tautos prigimties

Kaip jau ir aukščiau pasakyta, Bažnyčia turi prisitaikyti ir patį religinį gyvenimą pritaikyti prie individualios tautos prigimties, bent į ją atsiremti. Kitaip religija į tautos gyvenimą negali įleisti gilesnių šaknų ir nešti reikiamų vaisių.

Besistengiant prisitaikyti prie tautos individualybės, ypatingai tenka respektuoti religinius tautos papročius ir tradicijas ir jų ne tik nenaikinti, bet dar, kiek galima, palaikyti. Tai tenka daryti ypač dėl to, kad tie religiniai tautos papročiau daugiau ar mažiau yra išaugę iš tautos prigimties. Religiniai tautos papročiai, prof. Bopp'o manymu, gali būti net viena iš liaudies religijos atramos vietų, ypač iškilus įvairiems pasikėsinimams prieš religiją. XVI amž. Vokietijoje ištisos provincijos išlikusios nepaliestos protestantizmo dėl to, kad šis grioveęs religinius liaudies papročius, kurie (pvz., Šv. Sakramento adoracija) liaudyje buvo stipriai įsigalėję. Religinių liaudies papročių išbraukimas vienu plunksnos pabraukimu gali sugriauti net pačius liaudies religingumo pagrindus. Jei būtų reikalas kai kuriuos šiuos papročius modifikuoti ar pakeisti kitais, tai reiktų daryti labai atsargiai ir pamažu.

Religinius tautos papročius palaikyti galima įvairiais būdais. Be kitko, raginama juos priminti per pamokslus ir religijos bei katechizacijos pamokas: bendruosius religijos dalykus patariama sieti

---

5 Žr. L. Bopp, Zwischen Pastoraltheologie uns Seelsorgewissenschaft München 1938, 97.

su religiniais tautos papročiais ir, apskritai, su tautos gyvenimu bei jo specifiškumais.

Prisitaikymas prie tautos individualybės vis dėlto turi ir savo ribas. Reikia neužmiršti, kad, prisitaikant prie tautinės individualybės, turi būti: a) respektuojama ir saugoma pati tiesa ir tai visa, atsieit, čia negali būti vaikomasi širdies afektų arba atsiremiama į dalines tiesas ar kurią tiesų grupę, taip tariant, negali būti vadovaujamasi tiesų "pasirinkimu", kuris įprastai veda į ereziją, ir b) nepažeidžiama Dievo malonės, tiksliau tariant, nemažinama jos reikšmės, nes kai sumažėja malonė, sumažėja tikėjimas ir dorovė, o tuo pačiu įvyksta atsiskyrimas nuo Kristaus Kūno ir tautą ištinka nudžiūvusios vynmedžio šakelės likimas su skaudžiais nevaisingumo ir mirties padariniais, atsieit, vertinant natūraliąsias (tautos) galias, reikia nemažinti ir antgamtinių galių reikšmės arba, pasak šv. Augustino: "Sužieduotinis neturi sužieduotinės žiedo vertinti labiau už pačią sužieduotinę"[6], arba, kaip Kristus prie Jokūbo šulinio pasakė samarietei, negalima daugiau vertinti natūralaus vandens už gyvąją Dievo malonę, kuri teikia amžinąją gyvybę.

Jei kalbėsime apie bažnytinės kalbos vartojimą tautos pastoracijoje, dera vadovautis šiuo principu: ją vartoti tiek, kiek reikia, arba kiek be jos negalima apsieiti, o gimtąją - tiek, kiek tik galima[7]. Vadinasi, bažnytinė lotynų kalba vartotina tik tuose liturginiuose veiksmuose, kur objektyvinei prasmei išreikšti ji reikalinga. O tuose religiniuose veiksmuose, kuriuose gali rasti vietos subjektyvumas, kaipo įvairūs subjektyvūs religiniai veiksmai, arba Bažnyčios pamokymai ir nurodymai, galima vartoti ir gimtąją kalbą.

---

6 In ep. Io. ad. Parth. tract, 2, 11; Migue, P. L. 35. 1935.

7 Plg. L. Bopp, Kirchenwerdung des Volkes und Volkswerdung der Kirche: "Lebendige Seelsorge". 227.

IX. V A L S T Y B Ė S S I E L O V A D O S U Ž D A V I N I U O S

1. Teisinis ir mistinis valstybės suvokimas

Bendruomeninį žmonių gyvenimą Dievas pagrindė teise. Valstybė yra šitos teisės aukščiausias apsipavidalinimas. Dievas nori, kaip sako P.Lippert, kad žmonės būtų organizuoti valstybėje, kad gyventų valstybinio autoriteto vadovaujami, jį pripažintų ir jo klausytų. Kas kovotų su valstybe kaip tokia, ir su jos sąvoka, tas paneigtų teisinius mūsų bendruomeninio gyvenimo pagrindus. Neigti valstybę - reikštų neigti pačią Dievo valią ir Jo sutvarkymą. Kas beliktų žmogui ir žmonių visuomenei, jei nebūtų šitos Dievo norėtos tvarkos, kurioje bendras žmonių sugyvenimas dar yra galimas ir žmogiškai vertas.[1]

Valstybė visais laikais buvo suvokiama kaip Dievo norėtas ir nuo Jo priklausomas dalykas. Per me reges regnant, per me principes imperant (Prž. 8,15,16) - šitas šv.Rašto posakis išreiškia seną rytų tautų sąvoką, kad vyriausias valstybių viešpats yra pats Dievas ir kad valstybių valdovai yra tik Jo įgaliotiniai. Šitos sąvokos laikėsi ne tik išrinktoji tauta, bet ir babiloniečių, asirų, persų ir kt. Gal būt, kad išrinktosios tautos sąmonėje ši sąvoka buvo labiau išryškinta.

Krikščioniškasis valstybės mokslas remiasi ant tų pačių pagrindų. Valstybėje krikščionybė visais laikais matė kažką dieviška. Kokių rankų ji bebūtų vadovaujama, ji vistiek ją pripažino. Dieviškumo pradų ji neneigė net pagoniškai ir krikščionybę persekiojusiai valstybei. Taigi čia neina kalba apie tai ar valstybė maloni pačiai krikščionybei ar ne, ar ji ją remia ar persekioja. Ji gynė valstybę net Nerono ir Deuklicijono laikais. Jei tik valstybė įkūnyja savyje teisinę tvarką - vistiek ar ji bus vienokio jos atžvilgiu nusiteikimo ar kitokio - ją pripažins ir gins. Taigi, ne dėl naudos sumetimo, kaip kartais jai prikišama, ji remia valstybę, prisitaiko prie jos, ne kaip galingesnio veiksnio. Ir ne dėl konservatyvumo ji palaiko valstybinį autoritetą. Ji nežiūri trumpų distancijų požiūrio. Gali valstybė prasilenkti su teise - Bažnyčia vistiek nesiliaus mačiusi pačioje valstybės institucijoje dieviškos kilmės.

Jei valstybę sudaro katalikai, jei civilinė valdžia kyla iš katalikiškos dvasios, tai tokia valstybė yra daugiau kaip paprasta teisinė bendruomenė. "Kai valdovai, šv. B e l a r m i n o žodžiais, yra krikščionys, kai jie skaitosi katalikų Bažnyčios nariais ir sūnumis, tai abi valdžios - bažnytinė ir civilinė - susijungia tokiais ryšiais, kad sudaro vieną respubliką, vieną valstybę, vieną šeimą, net v i e n ą k ū n ą , nes pasak apaštalo (Rom. 12,5), mes daugelis esame vienas kūnas Kristuje, ypačiai gi esame kits kito sąnariai".[1]

Šitaip prieinama prie valstybės, kaip mistinio kūno ir sąnario -organo suvokimo. "Jei jau šeimos tėvas, pasak S. T r o m p , yra mistinio kūno organas, juo labiau katalikiškos valstybės valdžia. Ji ypatingai brangus organas, nes ji rūpinasi visų bendra gerove - prigimtine tiesa - bet tokia, kuri labai daug padeda amžinajam žmonių išganymui".[2]

2. <u>Valstybės sielovados uždaviniai</u>

a. Teisinės sąmonės ir sąžinės ugdymas

Sielovadai rūpi išpildyti Dievo valią, konkrečiai - kurti ir palaikyti Dievo karalystę žemėje paties Dievo norimu ir nurodomu būdu. Kadangi ir valstybė yra Dievo norima, tad tenka rūpintis ją kurti ir palaikyti. Kurti ir palaikyti valstybę, reiškia kurti ir saugoti pačią teisę ir teisinį autoritetą.

Nuo žmonių pažiūrų į teisę ir pačią teisinę santvarką, pareina valstybės egzistencija ir jos gerbūvis. Pažiūros pakeičia pačius teisės pagrindus, sukuria erzacinę teisę ir taip sugriauna pačią teisinę valstybės santvarką. Kartais, tiesa, keičia pažiūras į teisę blogai pasirinkta valstybės valdymo forma. Tačiau apskritai ne valdymo formoje,kaip tokioje,glūdi pavojus valstybei ir jos pagrindams. Vienos valdymo formos vienur valstybei neša palaimos, kitur tos pačios formos - žalą. Iš esmės didelio skirtumo nėra, ar valstybė bus valdoma demokratiškai, ar monarchiškai, ar dar kitaip. Svarbu, kad šitas valdymas būtų pagrįstas pačia teise, o tai pareina, galų gale, nuo žmonių, nuo jų teisinės sąmonės ir sąžinės.

Teisinė sąmonė gali būti įvairiai suprantama. Kartais tuo norima

---

[1] De Translatione Imper. Rom. I,9.

[2] De Actione Catholica in corpere Christi, Roma 1936,47.

išreikšti gerą valstybės konstitucijos ir jos įstatymų pažinimą ir sąžiningą jų vykdymą gyvenime. Bet pastebėtina - pats teisinių paragrafų žinojimas pilnai dar nesukuria pačios teisinės sąmonės. Reikia dar žinoti, kad teisė yra teise, o kada - tik teisės erzacas. Reikia žinoti teisingos ir tikros teisės kriterijus.

Šituos kriterijus nurodo krikščioniškoji moralė. Tas, kas gyvai jaučia, kas gera ir leistina, o kas bloga ir neleistina, - tas žinos, kas teisėje yra teisinga, o kas ne. Šitais pagrindiniais moraliniais principais, įdiegtais žmogaus prigimtyje, remiasi vadinama prigimtinė teisė. Čia mes sustojame ties ta prigimta teisine norma, kurią mums apreiškia sveika sąžinė.

Taigi, teisinė sąmonė glaudžiai rišasi su teisine sąžine. Nepagilinsi teisinės sąmonės žmonėse kartu neugdydamas juose teisinės sąžinės. Jei teisinė sąmonė apsireiškia tautos įstatymuose, tai tautinė sąžinė - tautos papročiuose. Tautos papročiai kyla iš sveikos žmonių prigimties. Tai yra prigimtosios tautos moralės apsipavidalinimas konkrečiomis formomis. Tai, galų gale, Dievo balso ir valios ~~apsireiškimas~~, įdiegtos tautos prigimtyje, pasireiškimas gyvenime.

Tautiniai papročiai, ypač moraliniai, ir yra vienas iš pagrindinių kriterijų teisingai valstybės teisei. Pagal šituos papročius konkrečiai turėtų būti ugdoma pati teisinė moralinė tautos sąžinė ir kartu gilinama teisinė sąmonė.

Pagrindinis teisinės sąžinės dalykas - atsakomybė už savo valstybės reikalus ir likimą. Šita atsakomybė yra visuotinė. Kiekvienas pilietis turi jausti pareigą įnešti savo dalį valstybės gyvenime. Šitas gyvenimas yra mums Dievo duotas kaip svarbus ir garbingas uždavinys. Negalima jo atžvilgiu būti abejutiškam. Jei šito uždavinio nesiims kilnieji ir dorieji piliečiai, tai valstybės reikalai atiteks į netinkamų žmonių rankas ir teisinė santvarka bus sujaukta. Toks apsileidimas būtų tikras moralinis nusikaltimas.

Valstybė nėra sau tikslas, o tik priemonė. Ji yra skirta teisinei ir materialinei žmonių gerovei kelti ir palaikyti. Kai valstybė patenka į netinkamų žmonių rankas, tai greit užmirštamas jos reliatyvumas ir ji padaroma kaip koks žemiškas apsoliutas. Šitoks valstybės sudievinimas yra ne tik neleistinas, bet ir pavojingas. Tokia valstybė sunaikina asmenybes ir ekonominiams reikalams pavergia

dvasinius. Visi žmonės turi pasidaryti darbo ir tradicijos vergai. Net Bažnyčia verčiama darytis valstybės įrankiu, ir dėl to jai tenka daug kęsti.

Sielovados uždaviniai iš esmės nesikeičia, ar valstybė yra tinkamų ar netinkamų valdovų rankose. Teisinės sąmonės gilinimas ir sąžinės ugdymas liks visuomet pagrindinis sielovados uždavinys valstybės atžvilgiu. Keisis gal tik metodas. Normalioj padėty Bažnyčia šį uždavinį galės vykdyti ne tik įprastinėmis bažnytinėmis priemonėmis, bet labai dažnai galės kalbėti per pačias valstybės institucijas ar net jos atstovų lūpomis. Tuo tarpu nenormalioj padėty jos veikimo šia kryptimi diapozonas gerokai susiaurės. Bet dažnai iš apkartusios ir apgailestavimo perimtos širdies kilęs jos balsas gal būt, nemažiau prasiverš ir ne menkiau bus išgirstas plačiųjų valstybės narių tarpe. Gal būt, tuomet, kalbėdama ji kaip koks sąžinės priekaištas, neleis nurimti geros valios ir sveikos galvosenos piliečiams tol, kol teisinė santvarka bus vėl atstatyta.

b. Valstybės įtraukimas į dvasinės kūrybos ir auklybos darbą

Nėra neprasminga vien jau pedagoginiais sumetimais - nekalbant apie moralinę pareigą - traukti valstybę į tokias moralinio, kultūrinio ir pedagoginio darbo sritis, kurios tiesiogiai interesuoja Bažnyčią ar privačias institucijas. "Jei Bažnyčia, kaip pastebi minėtas S.Tromp, kviečia į pagalbą privačius pasaulininkus ir daro juos dieviškos savo misijos dalyviais, tai būtų netikslu nepanaudoti katalikų valdovų (respekt. valdžios), kaip Bažnyčios įgaliotinių ir nelaukti jų bendradarbiavimo su Bažnyčios atstovais kad ir tokiose srityse, kaip moralinis jaunimo ugdymas ir pan."[1]

Minime čia pedagoginius sumetimus. Valstybė bendradarbiaudama su Bažnyčia dvasinės ir moralinės gerovės srityse, bus apsaugota nuo pavojingiausio kraštutinumo - sumaterializėjimo. Šitą pavojų valstybė, kuriai pirmon eilėn tenka rūpintis medžiaginiais žmonių reikalais, turi turėti prieš akis. Dvasinių reikalų kedenimas, jų tyrinėjimas, domėjimasis jais savaime neleis valdantiems žmonėms prarasti sąžinės jautrumą. Kalbėdami apie šiuos reikalus iš pedagoginės pusės, mes anaiptol nenorime nutylėti tos pareigos, kurią šių reikalų atžvilgiu valstybė turi. Valstybė yra žmonėms, o šių reikalai nėra tik medžiaginiai. "Valstybė, pasak W. K a m p e , turi pareigą paruošti išorines sąlygas kultūrinėms vertybėms realizuoti. Ji turi sukurti tokią padėtį, kurioje jos piliečiams būtų

[1] Op. cit. 47.

pasiekiamas dvasinių gėrybių pasaulis".[1] Jei valstybės piliečiai daro paslaugų valstybei - pakelia jos labui įvairias aukas, kuria įvairias ne tik medžiagines, bet ir dvasines vertybes, tai tuo pačiu turi rūpintis ir valstybe. Iš šito rūpesčio valstybė turi ir naudos. Kai jos nariai nėra tik žemėknisiai, tik paprasti medžiaginių gėrybių produktoriai, o sugeba pakelti galvas aukščiau ir bręsta pilnutinėmis asmenybėmis, tai tokiais piliečiais ji gali ne tik vertai didžiuotis, bet į jų rankas pavesti savo likimą net didžių bandymų metu. Štai kodėl ji negali būti neužinteresuota ir dvasinių savo piliečių ugdymu.

Ypatinguose valstybės interesuose turėtų būti moralinis jaunimo ugdymas. Jaunos kartos yra jos ateitis. Kokia jaunimo moralė, tokia ateities valstybė. Prarasti jaunų žmonių moralinius nusiteikimus valstybei jokiu būdu neapsimoka. Bet būtų per maža savo rūpestį ateitimi grįsti tik naudos motyvais. Argi tėvas nesirūpina savo vaikais vien iš moralinės pareigos? Valstybė šiuo atveju yra tarsi savo jaunųjų kartų tėvas. Ji turi ne tik prievolę rūpintis jomis, bet ir galią savo rūpestį padaryti vaisingą, net grasme jį vykdyti. Tėvo pareigose juk ir tai yra numatyta.

Valstybę tenka kviesti į pagalbą ir religinėms vertybėms palaikyti "Religijos palaikymas, pasak W.Kampe, priklauso prie svarbių valstybės uždavinių. Kaip atskiras pilietis, taip ir valstybė, turi pripažinti Dievą savo vyriausiu autoritetu".[1] Tautos ir valstybės šventųjų kultas, tautos šventovių ir religinių tautos papročių palaikymas ir parėmimas valstybei sudaro garbingą pareigą. Kalbame apie palaikymą ir parėmimą, o ne organizavimą dėl to, kad šis pastarasis priklauso išimtinai Bažnyčiai. Bet valstybė padaro labai daug, paremdama savo autoritetu religinį tautos gyvenimą. Tai yra ne be reikšmės ir jai pačiai. Jos autoritetas tuo būdu tik dar labiau iškyla tautos sąmonėje, ir Dievo palaima tuo būdu labiau nužengia ant tų asmenų, kuriems su valstybiniu autoritetu yra uždėtos ir tokios atsakingos ir žmogiškomis jėgomis taip nelengvai įvykdomos pareigos.

Įtraukti į kūrybinį dvasinės kultūros darbą tenka ne tik vykdomąją, bet ir legislatyvinę valstybės valdžią. Įstatymai kuria tautos papročius, duoda toną visam tautos ir valstybės gyvenimui. Valstybės vyrams turi būti primenama pareiga įstatymų leidime nepažeisti sveikos tautos sąžinės. Kaip Bažnyčios nariai, kaip mistinio Kūno

Die Nation in der Heilsordnung, Mainz 1936, 70.

---

1 Doe Matio

gyvi ir veiklūs sąnariai turi daryti viską, kad teisinis valstybė gyvenimo pagrindas neįneštų disharmonijos organizminiame mistinio kūno gyvenime, kūno, kurio dalis yra ir pati valstybė. Priešingai, jų pareiga prisidėti prie mistinio kūno kūrybos ir darnaus jo funkcijonavimo. Ideali valstybės legislatūra padeda pagrindus idealiai valstybei, o ideali valstybė yra gražiausias įvykdymas tos idėjos, kurią Dievas bendruomeniniam žmonių gyvenimui yra numatęs.

c. Valstybės dalyvavimas Dievo karalystės kūrime ir plėtime

Dievo karalystės yra dažnas evangelijų posakis. Dievo karalystės kūrimas žemėje buvo pagrindinis Kristaus, o dabar Bažnyčios misijos uždavinys. Kristus yra sakęs - Dievo karalystė yra jumyse. Tai reiškia, ne tik atskirame asmenyje, bet ir žmonių bendruomenėje. Ir valstybė nėra išskirta iš šito Kristaus plano.

Kas gi yra Dievo karalystė? Tai Dievo valios įvykdymas žmonėse ir žmonių bendruomenėse, tai, sakytume, Dievo įsiviešpatavimas žemėje. Įsiviešpatavimas ne despotiškas, ne primestas, bet iš pačios žemės iš pačių žmonių laisvos valios ir sąmoningų pastangų išėjęs. Dievo karalystės kūrimo darbas yra abipusis darbas - Dievo ir žmonių kartu. Dievas sukūrė žmogų be žmogaus valios, bet Jis neišgano jo be jojo sutikimo ir pritarimo. Taip pat ir išganomasis žmonių bendruomenės darbas turi turėti pritarimą iš jos pačios pusės. Štai kodėl ir valstybė, jei ji nori būti pašvęsta, jei nori dalyvauti išganomajame Dievo darbe, turi pati aktyviomis pastangomis prie to prisidėti.

Aukščiau mes minėjome valstybės pagalbą religinio gyvenimo organizavime. Šita pareiga yra kiekvienos valstybės, kokia ji bebūtų. Tačiau valstybė, kuri save skaito krikščioniška, negali tenkintis paprasta formalia religiniam gyvenimui parama. Jau pačiu krikštu, tautos oficialiu krikštu, ji įsipareigoja, kaip krikšto apeigose pabrėžiama, atsižadėti piktojo ir visų jo darbų, išpažinti tikėjimą į šv. Trejybę. Krikštas padaro ne tik tautą krikščioniška, bet ir pačią valstybę. Būdama krikščioniška, valstybė negali stovėti nuošaliai tarsi kokia stebėtoja. Ji yra aktyvi dalyvė Dievo karalystės kūrime. Ji turi tokia būti.

Ir sutvirtinimo malonė nėra tik asmeniška malonė, bet tarnybos malonė, kaip sako Kampe. Ji yra duota krikščionims kaip šv. Dvasios galia išpildyti savo pareigas viešajame gyvenime. Aukščiausioji ir suvereninė pareiga, kurią tauta išpildo, yra savo bendruomeni-

nių savo funkcijų pašventinimas. Tai pareiga savo valstybei, būtent krikščioniško jos charakterio kūrimas, jos valdžios palenkimas dieviškajai Kristaus valdovo valdžiai.[1]

Praktiškai Kristui valdovui palenkiamos valstybės tuomet, kai jų konstitucijos yra ne tik pradedamos Trejybės vardu, bet ir visu savo turiniu atitinka jos valiai. Dar daugiau - kai patys valstybių valdovai, savo viešąsias funkcijas perimdami, Dievo vardu prisiekia nedaryti nieko, kas būtų priešinga Jo valiai, išreikštai konstitucijoje. Viduramžiais valdovai buvo, sakytume, pašvenčiami. Tai buvo lyg ir karališko sakramento perteikimas žemiškajam valdovui. Šitų apeigų prasmė nuostabiai gražiai išreikšta karalių vainikavimo liturgijoje. Šitos visos apeigos primindavo ne tik valdovui, bet ir visai jo karalystei kunigiškas karaliaus funkcijas, būtent tautos mokymą, pašventinimą, jos vadovavimą ir valdymą[2].

Viešas valstybės palenkimas Kristui Valdovui įvyksta tuomet, kai visa valstybė oficialiu aktu paukojama Dieviškai Širdžiai. Daugelis Valstybių - krikščioniškų valstybių šitai yra atlikę su dideliu dvasios pakilimu.

Vis tai vieši aktai, kuriais išreiškiamas valstybės pašaukimas ir pareiga dalyvauti Dievo karalystės kūrime ir palaikyme. Jei jie ne visuomet beišreiškia tikrosios valstybių valios, jei praktiškai jos daug kur prasilenkia su ta pačia Dievo valia, tai čia kalta ta aplinkybė, kad ne visų sąmonėje - ne visų valstybės tarnyboje esančių žmonių - besireiškia gyvas krikščioniškas mintijimas.

Tais atvejais, kai valstybė užsimiršta savo didžiąją ir garbingą pareigą, Bažnyčiai tenka ją įvairiomis progomis priminti. Bažnyčia turi priminti esamiems atsakingiems valstybės vadovams ir būsimiems tuos ryšius, kurie sieja krikščioniškąją valstybę su jos vyriausiuoju Valdovu Kristumi.

Valstybė dalyvauja Kristaus karalystės kūrime ir plėtime, jeigu ji leidžia veikti katalikiškosios akcijos organizacijoms ir jas paremia. Katalikiškosios akcijos vyriausias tikslas kaip tiktai ir yra socialinio Kristaus viešpatavimo patikrinimas, visą atnaujinimas Kristuje. Katalikiškoji akcija yra šalia ir virš politikos. Į grynai politinius dalykus ji nesikiša, tačiau ji labai daug padaro

---

1 Plg.Op.cit.178.

2 Plg. E.Eichmann, Die Kaiserkrönung im Abendland Würzburg 1942.

pačiai valstybės politikai sukrikščioninti. Ji būsimus atsakingus valstybės narius auklėja krikščioniškoj dvasioj, išugdo juose atsakomybę socialiniams ir valstybiniams reikalams, pratina savo atsakomybe lemti bent savo aplinkos likimą idealesne kryptimi. Tokių asmenybių ypač reikalinga krikščioniškoji valstybė. Bet be šito individualaus patarnavimo katalikiškoji akcija labai daug padaro visuomeninės opinijos formavime ir iš viso visuomeninės krikščioniškos sąmonės ugdyme. Ji duoda toną šeimų gyvenimui, koreguoja tautos papročius, jaunimo dinamizmą pakreipia idealinių vertybių kūrimo kryptim. Katalikiškoji akcija vykdo tam tikra prasme vidaus misijas. Išganingąjį Bažnyčios veikimą ji nepaprastai sustiprina. Ji savo pasaulininkais apaštalais apima visas sritis, kurių Bažnyčia pati viena gal ir nepajėgtų apimti.

Kristaus karalystė prašoksta tautos ribas, bet ji turi būti plečiama iki tolimiausių pasaulio ribų. Ir šitos problemos, tolimųjų misijų kraštų problemos, negali visai nerūpėti valstybei. Valstybė kuri remia Kristaus karalystės kūrimą kituose kraštuose, remia žmonėmis ir materialiniais ištekliais, išeina iš savo siauro užsisklendimo - pasidaro tam tikra prasme mesijaninė valstybė. Yra valstybių, kurių mesijanizmas reiškiasi militariniu, kultūriniu ar ekonominiu ekspansyvumu. Šitoks mesijanizmas visuomet yra grąsus. Jis pavojingas pačiai šitokio ekspansyvumo vykdytojai ir dar pavojingesnis tiems, į kuriuos jis nukreipiamas. Tai, kas tautas gali jungti, joms simpatiją laimėti, tai nieko neužgaunančios ir nepažeminančios, priešingai - viską išlaisvinančios, išganančios Kristaus tiesos ir malonės nešimas vieni kitiems. Yra valstybių šiuo atžvilgiu stovinčių nepaprastoj aukštumoje. Tokia maža Olandija proporcingai turi daugiausia savo žmonių įvairiose misijų šalyse. Tai, ką jie atiduoda kasmet pinigais ir gyvomis pajėgomis savo kraštui, atrodo, tik skriaudą teneša. O vis dėlto tai grįžta tai pačiai valstybei šimteriopu pelnu. Tautos pasišventimas praturtinamas didžiai misijonorių darbais ir aukomis. Jaunosios tautos kartos turi gražiausių pavyzdžių, kurie jų idealizmą kursto. Išvykę paprastais žmonėmis tokie misijonoriai paskui grįžta didžiais šventaisiais ir kuriamos apie juos tautoje istorijos ir net legendos. Toks belgų Petras Damijonas raupsuotųjų slaugytojas ne per seniai grįžo į savo tėvynę kaip šventasis ir savo tautos herojus.

Štai kodėl valstybei apsimoka remti ne tik vidaus, bet ir užsienio misijas. Tokios mažos valstybės kaip Olandija ir Belgija kažin ar be kitko ne dėlto yra tapusios aukštos kultūros ir plataus tarptautinio mąsto pajėgos.

3. Kunigų vaidmuo valstybės sielovadoje

Nesikišdami tiesiogiai į politinį darbą - jis šiandien teisingai draudžiamas - kunigai vis dėlto valstybės likimą gali labai daug lemti. Daugiausiai juk nuo jų pareina teisinės sąmonės formavimas ir teisinės sąžinės ugdymas plačiuose tautos sluogsniuose ir ypač priaugančiose kartose. Nuo jų plataus mąsto, valstybinių problemų gilaus pažinimo, gero takto pareis, ar išganomoji Bažynčios įtaka valstybės gyvenime bus stipri ar ne. Pavojinga pasidaryti vienpusiškais valstybės gyvenimo kritikais, opozicijonieriais, pasiduoti per daug jausmams ir kitų nekritiškoms sugestijoms. Šituo būdu kunigai išskiria save iš kūrybinio valstybės darbo, užsitraukia bereikalingą neapykantą iš valdžios sluogsnių ir užkerta sau kelią daryti būtiną ir aukščiau minėtą įtaką. Tuo tarpu valstybei labai svarbu turėti teisingus objektyvius vertintojus viso jos gyvenimo, vertintojus stovinčius orumo aukštumoje. Kunigas, kurs turi ugdyti sveiką valstybinę sąžinę kituose, pats turi viską vertinti sveikos sąžinės mąstu. Jis turi mokėti išskirti kas valstybiniame gyvenime yra gera ir kas bloga. Taip pat jis turi turėti teisingą nuomonę ir sveiką sprendimą, nepriklausomą nuo pašalinių, kartais tendencingų sugestijų įvairiais konkrečiais valstybinio gyvenimo klausimais.

Jei pirmas uždavinys - teisinės sąmonės formavimas ir sąžinės ugdymas ~~priklauso yra~~ išreiškia daugiau Bažnyčios pareigą valstybės atžvilgiu, tai tretysis - valstybės dalyvavimas Dievo karalystės kūrime ir plėtime kalba apie valstybės uždavinius Bažnyčios atžvilgiu. Šiuo pastaruoju atveju kunigams tenka visų pirma įvertinti - objektyviai įvertinti ~~kaix~~ kiekvieną valstybės gestą prielankų ir pozityviai vertingą Bažnyčios atžvilgiu. Kartais su nepasitikėjimu priimamas valstybės prielankumas - deja, šiam nepasitikėjimui iš valstybių pusės kartais duodama pagrindo, kartais iš tikrųjų Bažnyčiai tenka paisyti priežodžio: timeo danaos et dona ferrentes - gali užgauti valstybės vyrų ambiciją ir bereikalingai sumažinti jų norą atlikti savo pareigas Bažnyčiai. Šiuo atžvilgiu tektų kunigams pasimokyti iš prancūzų dvasininkijos. Ši sugebėjo laimėti tiek daug simpatijų iš valstybės pusės, kad ši,net formalių Bažnyčios priešų vadovaujama, padarydavo labai daug gražių paslaugų Bažnyčios atžvilgiu.

Valstybės pareigas Dievo karalystės atžvilgiu kunigai turi priminti per pamokslus, tikybos pamokas ir iš viso įprastiniame Bažnyčios mokyme. Penktas Bažnyčios įsakymas "savo Bažnyčią laikyti padėk"

kuris pas mus yra pasidaręs lyg ir be turinio, arba suprantamas tik kaip materialinė parama, turi būt imamas kaip bazė socialinės ir valstybinės Bažnyčios paramos aiškinimui. Šituo penktuoju įsakymu yra įpareigojami žmonės dalyvauti katalikiškoje akcijoje kaip vidaus misijose, ir šitai kunigai turi vis dažniai ir dažniau priminti.

Pagaliau vykdydami antrą uždavinį, kuris sudaro Bažnyčios ir valstybės bendradarbiavimo bazą, kunigai turi parodyti kūrybinės iniciatyvos ir kartu didelio takto. Reikia mokėti rasti bendrą kalbą su kitais. Visuomet galima prieiti prie svetimų dalykų ir padaryti juos savais, jei tik sugebama rasti bendrą kalbą. Bet tie dalykai, kuriuos mes minėjome - kultūriniai, moraliniai, religiniai - nėra svetimi valstybei. Jei tik sugebėti tinkama forma šituos dalykus parodyti valstybei kaip jos pačios reikalą, tai iš jos pusės nesunku būtų laimėti reikiamo pritarimo ir paramos. Svarbiausias dalykas - neužmiršti dvasinės pačios valstybės gerovės, kuri kyla iš gražiai pasiekto valstybės ir Bažnyčios bendradarbiavimo. Bet koks asmeninis kontaktas,mezgamas šio bendradarbiavimo tikslu, turi vesti tik į aukščiau minėtą gerovę. Šitai pabrėžiame dėl to, kad kartais toks asmenų bendradarbiavimas - valstybės ir Bažnyčios asmenų - išsigimsta į grynai asmeninio pobūdžio ir asmeniniam malonumui arba naudai bendradarbiavimą. Pirm visko bendra gerovė!

X. ŽMONIJOS SIELOVADOS UŽDAVINIAI

1. Bendruomeninis žmonijos karakteris

Žmonija savo struktūroje labai sudėtinga. Tautos, rasės, kultūros - vis tai atskiros žmonijos dalys, turinčios savo veidą. Jei žiūrėt dar skirtumų, kuriuos įneša kontinentiniai savumai, nevienodas turtingumas, religinis pasiskirstymas, tai turėtume tikrai genio margumą. Genys margas - pasaulis dar margesnis.

Bet yra ir tai, kas žmoniją jungia. Visų tautų, kultūrų, rasių, religijų žmonės yra vis dėlto žmonės. Jiems visiems bedra žmogiška būtis. Jų interesai, bendrieji, labai panašūs visur - kokį kontinentą nepaimsi. Panašiai tvarko savo tarpūsavius santykius, panašūs bendrumoje šeimyniai, luominiai, tautiniai nusiteikimai ir tvarkymasis. Visi kūrinį dirba, galvoja, jaučia gėrį ir piktą, pajaučia grožį beveik visai ar bent labai panašiu būdu. Palyginus skirtumus ir panašumus kažin ar taip jau persvertų pirmieji antruosius.

Šis faktinis bendrumas, kokį mūsų paprastos akys ar žmogiška patirtis pastebi, dar nesudaro pilnos bazės tam bendruomeniškumui, apie kurį mes čia norime kalbėti. Žmonija, kaip vienas vienetas, kaip visuma - žmonija su visom tautom, ir rasėm, ir kultūrom - iškilo su krikščionybe. Nėra nei graiko, nei žydo - štai ką krikščionybė skelbia jau pačioje pradžioje. Yra tik broliai, vieno Tėvo vaikai. Ar gi ne ant jūsų visų lyja tas pats palaimingas lietus ir ar ne ta pačia Tėvo ~~duona~~ duona jūs maitinatės?

Kristus skelbia: Man duota visa valdžia danguje ir žemėje. Eikite tat ir mokykite v i s a s t a u t a s /Mt.28,18/. Eidami į pasaulį, skelbkite Evangeliją v i s a m s u t v ė r i m u i /Mr.16,15/. Skelbkite atgailą ir nuodėmių atleidimą v i s o s e t a u t o s e (Lk.24,47/. Visos tautos Kristui lygios, visoms Jis neša ir liepia nešti išganomuosius vaisius.

Tautų išskirties, kaip Sename Testamente dabar nėra. Nėra nei graiko, nei žydo, nei romėno. Nėra ir negali būt, kas galėtų save aukščiau statyt už kitus. Gojim - žydų vartotas kitų tautų paniekinimui žodis, šv. Povilo lūpose virsta gens, gentes- pagonių tautos, kurias jis su meile lenkia Kristaus tiesai. Ir Bažnyčia pasidaro Ecclesia

gentium - tautų,pagonių tautų Bažnyčia.

Bene gražiausia šitos tautų vienybės bazė - tai Dievo karalystė. Dievas visų Tėvas,Jo valia - visų elgesio norma.Šitos karalystės ribos - visa žemė,visas pasaulis.Kristus - tos valios apreiškėjas ir vykdytojas.[1]

Dievo karalystės idėją - šitą pagrindinę Kristaus pamokslų giją,kitais žodžiais išreiškė Povilas.Karalystė lyg per daug primintų žemiškas žmogiškas karalystes.Lyg per maža šioje sąvokoje būtų gyvybės.Jis ima gyvybinę,organinę idėją - mistinio Kristaus kūno mintį."Jūs esate Kristaus kūnas ir sąnariai vienas prie kito"/1Kr.12,2./.Kristaus kūnas yra v i s i ž m o n ė s . Visus apima dvasinė Kristaus būtis. Jis visus suriša į vieną tarsi vienas kūnas visus sąnarius.Viena valia,viena gyvybė,vienas tikslas,viena bendra visų gerovė- štai kas būdinga organizmui.

Teologai šitą Povilo idėją taiko daugiau Bažnyčiai.Bažnyčia yra tas mistinis kūnas,tas dvasiniu būdu pratęstas Kristus.Jis visus jungia ir lenkia vienam gyvybiniam principui,vienai bendrai dvasinei gerovei. Tačiau daug kas iš tų pačių teologų tas pačias mintis skiria ir visai žmonijai.Ribų atžvilgių čia skirtumo didelio nėra.Bažnyčia,kaip sakėm,yra tautų Bažnyčia.Ji - tautų paveldėtoja.

Bendruomeninis žmonijos karakteris,kaip matom,krikščioniška prasme turi gilius mistinius pagrindus.Jis atremtas į didžiąją idėją - Dievo,kaip visų žmonių ir visos žmonijos Tėvą,ir į Kristų,kaip dvasinės ir kartu organinės visų Jungties.

Šitaip suprasta žmonijos vienybė ir bendrumas,anaiptol,nemažina esamų prigimtinių žmonijos vienetų reišmės.Ir tautos,ir kultūros,ir rasės yra kaip skirtingi didieji organizmo sąnariai,kurie nebe prasmės ir reikšmės."Kaip viename kūne turime daug sąnarių,visi gi sąnariai turi ne tą patį veikimą,taip mes daugelis esame vienas kūnas Kristuje" (Rom.12,4-5).

Vienybė daugybėje,kaip visur taip ir čia vykdoma meilės,bendro jautimo,galvojimo pažadinimu.Ir suskaldoma šita žmonijos vienybė žadinant neapykantą,skaldant galvojimą,norėjimą ir jautimą.

---

[1] Cerfaux,L'église et le regne de Dieu : Eph.theol.Lovanensis II,1925, 181 - 198;F r i c k R.,Die Geschichte des Reich Gottes Gedankens in der alten Kirche,Giessen 1928; M i c h a e l i s W.,Reich Gottes und Geist Gottes nach dem NT,Basel 1931.

Gyvenimo tikrovė vis dėlto mums kalba daugiau apie žmonijos susikaldymą nei vienybę. Dąžni karai rodo, kaip toli yra nueita neapykantos kaliu, kaip stipriai įsigalėjęs tautose indiviualizmas. Krikščionybė pati yra suskilusi į daugybę vienetų, kurie tarp savęs neranda bendros kalbos. Pagaliau kas riša krikščioniško pasaulio galvojimą su pagoniškuoju?

Pasaulyje veikia dar daug skaldančių veiksnių. Ir jie veiks ilgai. Gal net iš viso kol pasaulis bus pasauliu šitų veiksnių veikimas nesiliaus. Tačiau ši tikrovė - kad ir kaip nuoga - neturi kliudyti matyt ir didžiojo žmonijos idealo. Kristus jį paskelbė ne tik taip sau.

Mūsų Čiurlionis Žvaigždžių Sonatos paveiksluose vaizduoja pasaulį - visą kosmosą chaoso padėtyje. Rodos, nieko nebėra, kas dar iš šios padėties išvestų. Viskas sujaukta, viskas sumišę - šviesa ir tamsa, pragiedruliai ir migla. Žmonių pasaulyje tikra panika - skausmo slegiami žmonės kelia rankas į aukštybę, į piramydžių aukštumas. Jų tikėjimas dar vis nepalaužiamas. Jie regi tuos pastovumo ženklus pasaulyje - tas lyg piramydes. Tampąšiųe kontūrus gerai įsižiūrėjęs gali pastebėt ir visoje gamtoje, visame kosme. Ir ne tik piramydžių - patovumo, bet ir rėmų - tvarkos komtū bruožus.

Kitame paveiksle tas pats dailininkas vaizduoja į tvarką grįžusį kosmą. Šviesa ir tamsa yra aiškios - pirmoji persveria. Planetų ir žvaigždžių nedengia jokia migla ir joks jaukinys. Tik Žemę juosia tamsi gyvatė, bet jos valdžia labai aprėšta. Virš viso kosmo - šviesus trikampis, Dievo Trejybėje simbolis. Dievas valdo viską ir tvarko, Jis gražina pasaulį į tuos rėmus, kurie chaoso metu tik neaiškiai tebuvo matyt. Jis atremia viską tarsi į tvirtąs piramydęs, kuries čia visai aiškiai matyt ir kurios viršuje stovi gerasis angelas. Viršuje dar lyg koks tamsus debesis dengia saulę, bet jos spinduliai, prasiveržę, pasitinka į ją einančius žmones.

Šitas tikėjimas - tikėjimas į idealą, pagrįsta dieviška tvarka, negal mažėti ir žmonijos atžvilgiu. Žmonija, kad ir per chaotinį visko susijaukimą, vis dėlto eina, Dievo padedama ir vedama, į tvarkos ir rimti idealą. Šitas tikėjimas ir skatina žmonių pastangas dirbti žmonijos vienyjimo ir jos Dievop vedimo darbą. Šitas tikėjimas ir sielovadai leidžia kalbėti apie žmonijos vienyjimo ir jos vadovavimo uždavin

2.Žmonijos vienyjimo ir vadovavimo uždaviniai

a.Politinis žmonijos vienyjimas

Būta įvairių žmonijos vienyjimo pastangų.Didieji užkariautojai -makedoniečiai,paskui ~~graikai~~ romėnai,naujaisiais laikais prancūzai ir anglai siekė palenkti savo valdžiai didžiuosius pasaulio plotus ir juos suvienyti.Tai buvo priverstino žmonijos vienyjimo pastangos. Pastangos,unifikuojančios tautų,kultūrų ir rasių įvairumą.

Žinomos dar tokios politinio pasaulio vienyjimo pastangos,kaip liberalizmo ir komunizmo.~~Šie~~ politiniai sąjūdžiai siekė palenkti pasaulį vienai politinei valiai savo idėjomis ir politinėmie organizacijomis.Liberalistinis sąjūdis buvo vadovaujamas pasaulinės masonų organizacijos,komunistinis - ~~taippat~~ tarptautinės partijos.Vienas ėjo į visas tautas šūkiu "lygybė,brolybė,laisvė",kitas - "visų šalių proletarai vienykitės!"Vienas ir antras neneigė teoretiškai atskirų individualinių tautų ir kraštų net kultūrų skirtumų,tik stengėsi kad visur praeitų tie patys principai; tačiau viena organizacija palaikė vieningą liniją,kūrė maždaug visur vienodus politinio tvarkymosi būdus.Tiesa,pastaruoju laiku būta bandymų sukurti net išorinį tautų vienyjimo- politinio vienyjimo branduolį.Liberalizmas sukūrė Tautų Sąjungą, komunizmas - Komunistinio Internacionalo politinį židinį ir centrą - SSSR valstybę.Apie vieną ir antrą sukosi visas pasaulio vienyjimo aparatas ir iš vieno bei antro vyko visas šio vienyjimo darnbas.

Šalia šių,yra dar žydiškasis Sionizmas.Žydai ir dabar neatsisako mesianistinių pretenzijų.Jie tariasi esą pašaukti valdyti pasaulį . Anksčiau jie laikė ~~xxxx~~ finansinę pasaulio valdžią savo rankose ir taip lėmė politinius pasaulio interesus.Tačiau šito atrodė lyg per maža,ir jie prisidėjo prie naujųjų politinių tarptautinių sąjūdžių - liberalistinės masonijos ir socializmo - komunizmo.Per šiuos sąjūdžius jie siekė,atrodo,galutinai savo tautos įsiviešpatavimo pasaulyje.

Šių įvairių politinių sąjūdžių interesai dažnai susikerta,ir pasaulyje iš to kyla tik naujos painiavos - naujų nesutarimų,naujų intrygų,naujos kovos,kuri kartais gali vesti žmoniją į karąą nemažiau, negu atskirų tautų individualiniai,egoistiniai interesai.Pasaulinis I karas baigėsi vis dėlto aiškiu liberalistinio pasaulio fronto laimėjimu.Ar šis laimėjimas buvo iš anksto pramatytas ir paruoštas,nežinom.

Mums atrodo,tikra,kad tokių sąjūdžių interesuose kartais yra ir karo ruošimas.Bent komunistinis sąjūdis,kiek jis nekalbėjo apie taiką ir prieš karą,vis dėlto,pasirodo,ruošė karą ir ruošė negirdėtu kruopštumu.Liberalizmas taip pat neišskiria,atrodo,karo galimumo,ir jame nestinga noro jį lemti vienon ar kiton pusėn,aktyviai lemti.

Tuo būdu žmonijos vienyjimas iš minėtų sąjūdžių pusės labai problematiškas.Bevienydami,jie dažnai daugiau tik įneša nedarnumo.

Politiniu žmonijos vienyjimu domisi ir Bažnyčia.Labiausiai jai rūpi teisinga pasaulio taiką ir pastovi rimtis.Politinės pasaulio kryptis kaip tokios, ji nenustato.Jai svarbu viena,kad ši būtų atremta į meilę ir teisingumą - tuos prigimtuosius ir kartu krikščioniškus dorovės principus.Teisingumas yra pirmoji - kad ir daugiau negatyvi - moralinės tautų tvarkos sąlyga.Suum cuique - atiduok,kas kam teisingai priklauso! - štai ~~teisingu~~ auksinė šito teisingumo formulė.Tai reiškia, kad tautos turi tarpūsavy vykdyti proporcingos lygybės ir išlyginamojo teisingumo reikalavimus,ištikimai laikytis laisvai padarytų pasižadėjimų ir sutarčių.Negatyviai kalbant,tautos neprivalo viena kitoms vartoti prievartos,nesinaudoti jėgos teise.

Kita daugiau pozityvi pasauliotaikos sąlyga - meilė.Tautos privalo viena kitoms reikšti gerą valią,atjausti,linkėti viso gera.Šitos prievolės kyla iš principo:"Mylėk savo artimą,kaip pats save!" Negatyviai - tautos ~~neprivalo~~ negali nepaisyti kitų tautų reikalų ir rūpintis tik savimi vienomis.

Nuo šitų principų negali būt laisva jokia tauta,ar ji bus krikščioniška ar pagoniška.Teisingumas ir meilė yra prigintinės dorovės principai privalomi visiems.

Žmonijos vienyjimo sąlygas,kaip taikingo sugyvenimo tautų sąlygas, yra formulavęs dabartinis popiežius Pijus XI.Pirmoji pagrindinė sąlyga - tai garantavimas gyvybinių teisių ir nepriklausomybės visoms - didelėms ir mažoms,galingoms ir silpnoms tautoms. Ši garantija plaukia iš tautų teisių lygybės,ypač iš tautų egzistavimo teisės."Vienos tautos noras gyventi,niekados neturi reikšti mirties sprendimo kitai tautai".Jeigu šita teisių lygybė yra sugriauta,pažeista ar įstatyta į pavojų,tai ją atitaisyti ir šito atitaisymo kiekį ir plotį nustatyti turi ne kardas ir egoistinis sprendimas,bet susitarima pagal teisingumo ir abišalio lygumo normas.

Antra sąlyga – tautos turi išsivaduoti iš ja spaudžiančios ginkavimosi lenktiniavimo vergijos ir iš pavojaus,kad materialinė jėga,užuot saugojusi teisę,nevirstų tironiška teisės laužytoja.Popiežius netiki tvirtumu ir gyvenimiškumu tokių taikos sutarčių,kurios neteikia pagrindinės reikšmės abišaliam nusiginklavimui,nusiginklavimui,kuris apimtų ne tik materialinę,bet ir dvasinę sritį ir kuris būtų organiškas ir progresyvus.

Trečia teisingai ir garbingai taikai sudaryti ir išlaikyti sąlyga – įkūrymas tokių tarptautinių juridinių institucijų,kurios užtikrintų bešališką ir ištikimą susitarimų vykdymą,o reikalui esant peržiūrėtų ir pataisytų pačius susitarimus.Toks susitarimų peržiūrėjimas gali būt reikalingas,nes taikos derybų metu sunku viską pramatyti,juoba sunku išvengti klaidų,padiktuojamų aistros ir kartėlio.Tokios institucijos ypač lemiamos reikšmės turėtų taikos sąlygas priimant ir derybų metu žiūrint,kad jos nebūtų arbitrariškai ir vienšališkai laužomos ar aiškinamos.Tik,žinoma,tokias institucijas sudarant ar atstatant institucijas,turinčias tokią aukštą ir kartu sunkią,pilną didžios atsakomybės paskirtį,– reiktų prisiminti tie patarimai,kurių turėta dėl tolygių ankstybesnių institucijų netinkamumo ir blogo veikimo.

Ketvirta sąlyga – peržiūrėti valstybių ir tautų,o taip pat tautinių mažumų tikruosius reikalus bei teisingus reikalavimus ir juos taikingu būdu patenkinti.Jei būtų reikalinga,tai Popiežius siūlo peržiūrėti net pačias sutartis.Žinoma,tai turi būt padaryta teisingai,išmintingai ir sutartinai. Taip atstačius tautų tarpe pusiausvyrą ir davus pagrindą savitarpiniam tautų pasitikėjimui,būtų pašalinta daugybė priežasčių jėgai panaudoti.

Penkta ir paskutinė taikos sąlyga – įkvėpti vidujinę dvasią mirusiai tarptautinių sisitarimų raidei,– dvasią,kuri tai raidei duotų gyvumo,orumo ir įpareigojimo.Toji dvasia – tai vidujinis ir didis atsakomybės jausmas,kuris žmonių įstatymus matuoja ir sveria šventu ir nepaliečiamu dieviškos teisės normų masteliu.

Jeigu tautos ir tie,kurie vadovauja tautų likimui nebus vis labiau persiėmę ta dvasia ,jei nejaus to teisingumo alkio nei troškulio,k kuris paskelbtas Kalno pamoksle,tai geriausias ir tobuliausias sutvarkymas nebus tobulas,priešingai - visas pasmerktas nepasisekti.

Išdėstęs šias taikos sąlygas Pijus XI pabrėžia,kad tokia Dievo valia - kurti šitaip suprastai taikai pasaulyje."Dievas to nori!" - šaukia jis .Dievas nori,kad "tautos būtų atvestos nuo tamsių medžiaginių ir egoistinių tikslų bedugnių atgal prie gyvo dieviškos teisės šaltinio".

Tokia yra Bažnyčios programa tautoms vienyti ir taikai jų tarpe sukurti.

b.Religinis žmonijos vienyjimas

Religinės vienybės ilgesys yra senas,kaip sena pati religija.Kiekviena religija nori būti visų primta,kiekviena siekia būti visuoti nė.Iš to - misijos,apaštalavimas kitų tarpe,net politinės įtakos ir jėgos panaudojimas.Kitados vladovai nemažiau rūpinosi religinę pasaulio vienybę,kaip ir politine.Cujus regio,ejus et religio - buvo religinės valdovų politikos programa.Savu laiku ginklas tarnavo dorybei ir religijai ginti ir jai plėsti.Islamas kardu nešė savo religiją į Vakarus,krikščionybė kardu savąją religiją gynė.

Religinės vienybės problemoje yra svarbūs du dalykai: pagonių laimėjimas krikščionybei,antra - pačios krikščionybės suvienyjimas. Kuri svarbesnė ir pirmon eilėn reikalinga,sunku pasakyti.Misijas veda visos krikščionybės šakos.Bet kaip tik dėlto,kad jos jas veda nevieningai,dažnai net viena prieš kitas nukreiptu tonu,lenktyniuodamos ir konkuruodamos vieną kitą, - pačias misijas daro labai nesėkmingas.Teik jau laiko kaip skelbiamas Kristus pagonių šalims , o rezultatas toks mažas.Tokių reiškinių,kokių turėta pirmaisiais amžiais ar ankstybaisiais viduramžiais Europoje ar šiaurės Afrikoje ar Mažoje Azijoje,šiandien nepastebėsi.Tautos ištisai negrįžta prie Kristaus.Ar viso šito priežastis nėra ta,kad krikščionybė nėra vieninga,kad jos įtaka kaip tik dėl susiskaldymo labai ir labai sumažėjas?

Atrodo,taigi,kad pirmon eilėn svarbu sujungti pačią krikščionybę, kad tai galų gale yra svarbiausia visoje šitoje religinio pasaulio suvienyjimo problemoje.

Krikščionybės suvienyjimu rūpinasi ne tik Katalikų Bažnyčia. Ir įvairios kitos krikščioniškos religijos jaučia vienybės reikalą ir daro ta kryptim pastangų. Netūksta kartais geros valios, bet esama ir daug klystkelių. Vienos jų kėlė klausimą, kaip patikrinti a b i p u s ę konfesijų t o l e r a n c i j ą. Tai daugiau meile pagrįsta vieni kitų pagarba, bet ne išpažinimo turinio derinimas, išlyginimas. Bet šitoks išlyginimas dažnai nebūtų nei galimas. Juk tiek įvairumo daugelyje tų visų protestantiškų religijų turinyje! Kitos siūlė tokią konfesijų vienybę, kuri būtų tarsi Bažnyčių Sąjunga su Katalikų Bažnyčios garbės primatu. Tokios minties buvo Febrionizmas, juozefinizmas, Pistojos sinodas, Wessenburgo "Vokiečių Bažnyčia" arba Rongeno "Deutschkatholizismus" Anglų Bažnyčia jau iš seniau ieško būdų susrtėti su ortodoksų Bažnyčia ir protestantizmu, o taip pat tarpūsavy rasti bedrą kalbą. 1934 metais po vienos konferencijos buvo išdirbtas lyg ir statutas, savotiškas pro memoria, kuriame kalbama apie episkopalų, presbiterijonų ir kongregacionalistųsusivienyjimą vienoje Bažnyčios sistemoje. Bet ir čia daugiau turėta galvoje organizacinė vienybė, o ne viduųinė. – Dar kai kam rodėsi, kad religijų vienybės bus galima pasiekti virškonfesine Bažnyčių vienybe, sukuriant B a ž n y č i ų S ą j u n g ą. Tai būtų kaip ir senoji prūsų Valstybė Bažnyčia, savotiškas valstybinės Bažnyčios techninis, organizacinis organas.

Buvo dar bandymų arba bent siūlymų, siekiančių išlyginti Tikėjimo išpažinimą, doktrininę religijų pusę. Melanchtonas jau skelbė, kad Bažnyčių vienybės būtų galima pasiekti su teologinių formulavimų minimumu. Leibniz taip pat buvo nuomonės, kad reikia dogminius dalykus suderinti ir rasti vieną bendrą visiems priimtiną bazę. Ortodoksų teologas Sergius Bulgakoff šį minimumą laiko apaštališkąjį tikėjimo išpažinimą, šv. Rašto kanoną, septynių visuotinų susirinkimų nutarimus ir dogmatinius faktus, iš kurių svarbiausias vienybės dogma[1].

Kai kam rodėsi, kad religinį sisivienyjimą iš viso kliudo racionalinis ir apskritai tikėjimiškasis – išpažįstamasis pradas Bažnyčiose. Dėlto daugiau pradėta pabrėšti jausminė pusė, mistinė. Šitai ypač buvo pradėjęs puoselėti itališkasis, prancūziškasis, angliškasis modernizmas. Panašiai apie "dvasinę krikščionybę" šiandien kalba vokiečių nacionalinės bažnyčios šalininkai, be kitko Artur Dinter.

---

[1] Das Dogma in der oestlichen ortodoxen Kirche" "Eine heilige Kirche " 1935,125.

Pastaruoju laiku ir vėl pradėta ieškoti būdų suvienodinti religinį mokslą protestantiškose ir otodoksinėje religijose.Visi mat,pasigenda autentiškos mokymo,kurios šalia Romos katalikybės kaip tik nerandama.Be privačių ir dalinių pastangų šia kryptimi,buvo ir gana plataus mąsto.Sakysime,1925 metais buvo sušaukta Stockholme pasaulinė konferencija"praktiškos krikščionybės"klausimui svarstyti. Šioje konferencijoje dalyvavo beveik visų reformuotų ir Rytų bažnyčių atstovai.Tokia konferencija 1927 metais buvo sušaukta Lausannoje"tikėjimo ir bažnyčios esmei"svarstyti ir 1937m. Oxforde - "Bažnyčios, valstybės ir tautos"santykiams spręsti.

Pas katalikus vienybės propogatorių visuomet nestigo.Plataus tačiau mąsto ekumeniškų idėjų skelbė katalonečių filosofas ir mistikas Raimundas Lull[1]/13 š./,vėliau mokslininkas Nikolaus Cues,17 šimtmetyje pranciškonas Christoph Royas iš Spindola,paskui vokiečių filosofas Leibniz,belgų kardinolas Mercier,pagaliau vokiečių kunigas prof.A.Rademacher.Pirmasis Bažnyčių vienybės neskyrė nuo pasaulio vienybės ir bendrosios taikos klausimų;jis tikėjo,kad po vieno kryžiausi žygio bus pasiekta naujos pasaulio santvarkos ir tautų vienybės; jis kalbėjo apie vieną tautų kalbą ir teisę,tautų, vadovaujamų vieno ganytojo. Pastarasis - Rademacheris mano,kad pirmiausia reikia n a u j o s d v a s i o s .Religinis gyvenimas esąs per daug supasaulintas,suformalintas.Reikia naujos meilės jėgos, naujo religinio entuziazmo.Taip pat daugiau b a z u o t i s p r i g i m t i m; kaip Platonas ir Aristotelis yra laikomi "krikščionybės filosofais",taip visa yra krikščioniška,kas natūraliai gera ir sveika.Šiandien besireiškiąs linkimas prie p a p r a s t u m o ir e s m i š k u m o galės taip pat daug padaryti vienybės idėjai ir pačiai vienybei pagilinti,jei tik ji lydės nauja dvasia.[2]

Toliau tas pats Rademacheris kalba apie išėjimą iš siaurumos į nerybotus plotus.Visa,kas kur nors yra gera,turi rastis katalikybėje Tada neteks bijotis kitų religijų žmonėms prarasti savų brangių vertybių susijungus su katalikybe.Pati krikščionybė,pasak jį,turi apsivalyti per atgailą.Turi padaryti sąžinės sąskaitą ganytojai ir kaimenė.Ne kultūriniai Bažnyčios laimėjimai daro jai garbės ir rodo jos vertę,bet tai,kas gyvybiška,kas gyvenimą padaro vertą ir vaisingą.Toliau vystydamas savo mintis.Rademacheris pastebi:krikščionys turi gyventi iš evangelijos dvasios,iš visumos ir jų gyvenimo stilius turi būt vieningesnis - žmogus ir krikščionis turi sudaryt vienybę.

---
1 Cramer von Basel,Zum 700.Geburtsjahr R.Lull:Wiss.u.Weisheit,1936, nr.2.
2 Die Wiedervereinigung der christlichen Kirchen,Bonn 1937,85-108

Be vedamųjų minčių iš įvairių Bažnyčių vienyjimosi propogatorių pusės yra ir konkrečių pastangų. Katalikų Bažnyčios atstovai atsargiai žiūrėdavo į visas viešas unijų koferencijas, kuriose rinkosi įvairių konfesijų atstovai, tačiau ir dalykiškų pasikalbėjimų jie nevengia.[1] Vis dėlto visos ligšiolinės pastangos tėra kol kas paruošiamojo pobūdžio.

Viena yra nepaprastai reikšminga, kad šiandien visų vienas troškimas - katalikų, protestantų, ortodoksų - rasti būdų religinei vienybei pasiekti. Stačiai visuose jausti šitos vienybės ilgesys. Yra net balsų, kad šita vienybė kaip tiktai geriausia vestų pasaulį ir į politinę vienybę - patikrintų labiau pasauliui taiką. Šitokiu šūkiu kalbėta vienoje tarptautinėje studentų konferencijoje, įvykusioje Yorke 1935 metias.[2]

Misijų - pagoniškųjų religijų laimėjimo krikščionybei prolema yra iš vienos pusės organizacijos, iš antros Bažnyčios krypties. Ligšiolinėje misijų akcijoje nedalyvavo arba per mažai tedalyvavo atskiri kraštai. I misijas buvo žiūrima, kaip į svetimą reikalą. Be to, nebūta gal atskiriems kraštams ir didelio intereso. Savo žmones ji atiduodavo tarptautinėms kongregacijoms ir vienuolynams, kurie juos disponuoja visur - juos išblaško per daug. Galėtų atskiri kraštai, atskiros bažnytinės provincijos - ne tik vienuolynai imtis tam tikrų sričių, bent arčiau savęs esančių ar politiškai su tuo kraštu labiau susyjusių, ar kultūriškai Ailmiškai labiau artimų. Tada atskirų kraštų vyriausybėms bent psichologiškai būtų suprantamesnis reikalas paremti misijų pastangas. Dabar gi šis dalykas padaromas tik bažnytinės organizacijos - ir tik centrinės reikalu.

Krikščionybei reikia pasiruošti laimėti atskiras tautas - pagonių tautas. Jos turi būt gerai pažintos, ir visa, kas jose natūraliai yra gera turi būt kaip parengėjai į krikščionybę. Reikia gi atrasti tose tautose tai, kas juos giliausiu būdu rištu su pačia krikščionybe ir jos esme. Platonas ir Aristotelis pasidarė tikri "krikščionybės filosofai", o Vergilijus - pranašas, skelbiąs ateinantį Mesiją. Jei šitaip būtų suprastas kinų Laotse, jei jie, kaip sako Teodor Haecker, būtų atpažintas kaip prigimtinis krikščionybės pirmatakas,[3] tai gal kitaip kinai imtų žiūrėti į pačią krikščionybę, kinai, kaip tauta. Dabar gi misijos tokios sporadiškos, taip tik atskirus žmones telaiminčios ar laimėtųjų tikėjimą tepalaikančios.

1 Žr. P. Simon, K.A. Meissinger, O. Urbach, Zum Gespräch zwischen den Konfessionen, München 1938.
2 Žr. žurnale "Eine heilige Kirche" 1936, 66.
3 Vergil, Vater des Abendlandes, Leipzig [2]1933.

Bažnyčia ,pasak J.P i n s k,ne tik duoda tautoms,bet ir iš jų gauna. Pirmaisiais amžiais ji didžiavosi titulu - heres gentium,tautų pavel dėtoja,tai reiškia - pagonių tautų.Su šiomis tautomis ji buvo suėjusi į glaudų kontaktą.Ji jas iš vidaus pažino taip gerai,kad staiga galėjo pakeisti jų veidą.Tiesa,ji nevengė visa,kas gera iš jų priimt ir kalbėjo ji jų kalba.Bažnyčiai nėra ko ir šiandien bijotis sinkretizmo pavojaus,apie kurį kalbėjo Harnackas ar kalba kai kurie religijų istorikai.Savo turiniu Bažnyčia nauja ir originali.Bet formas - aukos,maldos,sakramentinių šventinimų formas jei nereikėjo kurti. Jos buvo Senajame Testamente ir kitose tautose.Išganymo darbe yra kontinuitetas.Negalima atmesti ar panaikinti viską,kas lig šiol buvo.[1]

Šitai Bažnyčia iš dalies jau yra supratus.Pagonių misijoms vesti ir toms tautoms laimėti krikščionybei ji renkasi žmones iš tų pačių tautų.Šie žmonės geriausia gali suprasti savo tautos karakterį ir religijos - savos religijos geruosius pradus,į kuriuos būtų galima a sirmti,siekiant laimėti visą tautą.Bet gal reiktų šia kryptim daugiau orientuoti visus misijų vadovus ir pačių misijonorių rengėjus. Šv.Povilo žodžiai "viename kūne turime daug sąnarių,visi gi sąnariai turi ne tą patį veikimą"taip pat skatina atsižvelgt į kiekvieno žmonijos organizmo sąnario veikimą ir veikimo būdą.Negalima neleisti formalinių skirtingumų - daugiau mažiau - negalima šiuo atžvilgiu unifikuoti,jei pati Bažnyčios organizmo prigimtis reikalauja įvairumo.Juk šitą įvairumą Bažnyčia gražiai suderiną vienuolynų /taip pat kolektyvinių organų/ apsireiškimuose. Kodėl ji negalėtų padaryti tautų atžvilgiu?Juk vienuolyniniai indidvidualizavimai atsiremia žmonių palinkimų ir dvasios konstrukcijos įvairumu ir skirtingumu.O tautos savo dvasia ir palinkimais būna labai skirtingos ir įvairios.

3.Vienuolynų vaidmuo žmonijos sielovadoje

Vienuolynai,ypač tarptautiniai,sakytume,jau savo prigimtimi yra skatinami tarnauti bendriesiems visos žmonijos reikalams.Buvo laikas, kada bendri Europos krikščionybės pavojai / protestantizmo iškilimas sukūrė specialų Jėzuitų ordeną.Taip pat miestų nusigręžimas nuo krikščioniškos dvasios pagimdė pranciškonus.Šiandien žmonijos laiko uždaviniai bendroje plotmėje lieka tie patys.Ir ilgai jie liks tokie. Turėtų būt vienuolynų,kurie labiau pasišvęstų - taikos propagavimui ir ugdymui,bažnyčių vienybės ir atskirų kraštų - pagonių kraštų laimėjimui.Beje,jau esamieji vienuolynai iš dalies šiuos uždavinius atlieka.Bent misijosmis ir iš dalies Bažnyčių vienybe sielojasi beveik visi.

Bet,žiūrint,iš aukščiau ir iš šalies,atrodo,kad kiekvienas vienuolynas labai savaip ir visiškai atskirai,be ryšio su kitais vienuolynais veikia minėtų uždavinių plotmėje.Nejausti vienuolynų darbo specifikacijos,bent griežtesnės,ir kartu visų vienuolynų darbo koordinacijo Atrodo,kad daug kas paskęsta organizaciniuose reikaluose.O beto,kiekvieno vienuolyno,matyt,noras - kiek galima daugiau sričių apimti ir tuo būdu savo vienuolyno bendrąją įtaką išplėsti.Savyje šis tikslas nėra blogas,bet dėl to nukenčia bendrieji žmonijos uždaviniai.Gal truputį per daug žiūrima konkrečių savo židinių sukūrimo,net per nelyg kartais puikaus,o per mažai bendrųjų atskirokrašto ar visos žm žmonijos reikalų.

Tokių specialių ir dalinių tikslų,kaip atskirų mokyklų laikymas tokio tipo ordenams,kaip jėzuitams,ar dominikonams,net pranciškonams,atrodo,būtų tik savo didžios misijos susiaurinimas.Tiesą,reikia ir vienu lynui prieguglio,kuris - kaip manoma - per savas mokyklas labiau suverbuojamas.Bet ,kaip kai kurių kraštų praktika parodė,pašaukimų gaunama proporcingai nemažiau iš visai svetimų mokyklų.O tokios mokyklos,vienuolių vedamos,suėda tiek pačios geriausios energijos ir laiko pririšę dažnai labai daug žmonių.

Tiesa,per vaikus laimima tėvai.Taip gali būt sėkmingiau vystomas, sakysime, inteligentų laimėjimas.Bet ir tai labai reliatyvus ir laba dalinis dalykas.Kartais misijomis rekolekcijomis ir raštais,net asmenišku kontaktu laimima daugiau,nei per bendrą interesą,kurs susidaro besirūpinant bendrais vaikų reikalais.

Šituos dalykus mes čia nenorim laikyt labai svarbiais.Tik tuo iškeliame reikalą pervertinti ligšiolinį vienuolynų reiškimąsi ir būtent tuo tikslu,kad jų tarptaurinį veikimą ir apskritai bendrųjų reikalų sargybije būdėjimą padaryti vaisingesnį.

Yra kartais ir atskiruose kraštuose esantiems vienuolynams svarbių bendrųjų reikalų.Yra atskirose tautose išveivių aptarnavimo uždaviniai.Juos vienuolynas aptarnaudamas ras paramos dvasinės ir medžiaginės iš kitame krašte esančio savo vienuolyno.Arba tokie minėti rekolekcijų,misijų reikalai.Be šių,yra tam tikra sargyba - sekti ir studi juoti atskirų kraštų dvasios gyvenimo kryptį ir laiku ir vietoje sulaikyti galimus pavojingus pasireiškimus arba pozityvius veiksnius, pasireiškiančius spontaniškai paremti,sustiprinti.Juk kiek kartais gražios iniciatyvos ir didžių pastangų rodo atskiri kunigai ar atskit pasaulininkų grupės,ir vienuoylnai ne visuomet sugeba juos suprasti i

jų pastangas paremti.

Grįštant prie tarptautinių uždavinių,galima pasigęsti literatūros, rašytos žmonių,kurie vienuolynuose būdami,turi gražiausios progos [illegible] tarptautines problemas - misijų,taikos,Bažnyčių vienybės [illegible] - pažinti.Vienuolynai turėtų leisti specializuotis eilei žmonių ir duoti tokių pagrindinių veikalų,kurie būtų išverčiami į įvairias kalbas ir formuotų visos krikščioniškos visumos mentalitetą.

Yra atskirų vienuolynų misijų mokyklos,bet nėra visų vienuolynų misijų akademijos,kuioje visų turimos geriausios jėgos ruoštų plataus masto misijų vadovus ir iš viso duotų pagrindinių naujau ir dinamiškiau formuluotų principų,minčių,idėjų,šūkių.

Šitai minėdami,mes nesidedame geriau už pačius vienuolynus suprantą didžiąsias žmonijos sielovados uždavinius.Nauja dvasia,didnamiškesnė,dvasios atsinaujinimo sąjūdžių forma besiskleidžianti Bažnyčioje, gaivina visų protus ir žadina naują valios ryžtą.Tikėsimės,kad šiam karui praėjus naujau sušvis pačiai Bažnyčiai jos uždaviniai žmonijos atžvilgiu ir pati žmonija noriau lauks gydančios ir pakeliančios Bažnyčios paslaugos.

B I B L I O G R A F I J A

1. Š e i m o s s i e l o v a d a i :

Beching J. Die Grundlage von Ehe und Familie, Salzburg 1937

Dringwelder E. Liturgische Lebensweihe der katholischen Familie, München, 1927;

Bergmann B. Unsere Elternabende, Düsseldorf, 1933;

Engelharrdt V. Erhiehung zur Elternschaft, Hildesheim, 1936 (su plačiu literatūros sąrašu);

Gfahle H. Die Christliche Familie in der Pfarrgemeinschaft Innsbruck, 1937;

Heinen H. Mütterlichkeit, M. Gladbach, 1917;

Henn A. Väter und Mütter als Erzieher, Dülmen, 1936;

Muckermann H. Der Sinne der Ehe - Biologische, ethische, übernatürlich, Bonn, 1938;

Reische E. Wiedergeburt des Familienssinns, 1937;

Riche R. Pour la paix chretienne au foyer, Liege-Paris, 1936;

Rochol R. Das Priestertum der Ehe: knygoje vom Laien=Priestertum, Padeborn, 1939;

Schneider Fr. Katholische Familienerziehung, 1935;

Schröteler J. Elternerziehungswochen, knygoje Elternsendung und Priesteraufgabe, Düsseldorf, 1937;

Schmitz P. Der Vater in der Familie, Wien, 1937;

Streng F. Das Geheimnis der Ehe, Köln, 1937 (su liter. sąrašu);

Sehnmacherkögl M. Die Religiose Mutterschule, Kefelaer, 1937;

Urragg J. Der Lebensweg - Ehebüchlein für christliche Volk in Stadt und Land, Wien, 1936;

Vandeur E. Die Erneuerung der christlichen Familie, 1932.

2. M o k y k l o s s i e l o v a d a i :

Stückelberger A. Der Erzieher als Seelsorger, Zürich-Leipzig 1939

Trimmel F. Die Sendung des katholischen Lehrers; Leidinys - Pfarrer u. Lehrer im Dorfe, Wien 1935, 46-56 p

Doležal A. Religiöse Bildung und Fortbildung des Lehrers, Ten pat 99-106 p.

Hink F.-Schindler A. Das Zusammenwirken von Lehrer und Pfarrer in der Schule, Ten pat, 56-69 p.

Metzger K. Wesen und Ziel der Erziehung, leidiny: Bildung zum Christen, Wien 1937, 143-164;

Minichtaler J.- Paukert G. Das Zusammenwirken von Lehrer und Pfarrer in Kriche und Pfarrgemeinde, leidiny: Pfarrer und Lehrer... 69-81

Russmann J. Wesen und Ziel christlicher Erziehung, žurnale der Seelsorger 193 , Nr. 9, 257-263; Nr. 10-11, 313-321; Nr. 12, 352-358.

Soiron T. Das Geheimnis der christlichen Schule, Warendorf 1935;

Staribacher M. Das Zusammenwirken von Lehrer und Pfarrer im öffentlichen Leben, leidiny: Pfarrer und Lehrer, 81-89;

3. P a r a p i j o s s i e l o v a d a i :

Christian J. Volk und Pfarrei im Leben der Kirche, 1936;

Jakobs K. Die Pfarrei als geistige und organisatorische Einheit der Seelsorge, leidiny: Zeitgemässe Aufgaben der Pfarrseelsorge, Freiburg i.Br.1931;

Metzger K. Pfarrei und Mysterium, žurnalee der Seelsorger 1933, Nr. 1,5-12;

Noppel C. Redificatio corporis Christi, Freiburg i.Br.1937

Noppel C. Wesenschau und innere Struktur der Pfarrei, knygoje: Die Neue Pfarrei, Freiburg i.Br. 1939, 55-176;

– – – Das Pfarrideal, leidiny: Sal Terrae, Schönstatt 1936, 3-90;

– – – Paroisse, leidiny: Cours et Conferences des Semaines Liturgiques, IV t., Louvain 1926.

Parsche P. Die Pfarrei, knygoje: Volksliturgie, Klosterneuburg - Wien 1940, 263-347.

Rudolf K. (Red.) Die Lebendige Pfarrgemeinde, Wien 1934.

Schmieder K. Die Pfarrei als Zelle des Corpus Christi mysticum, žurnale: der Seelsorger 1935, Nr.8,233-240; nr.9, 267-275;

Schreiber P. Pfarrei und Pfarrseelsorge im Lichte des Dogmas, žurnale: der Seelsorger 1935, nr.5,149-159; nr. 6, 186-196.

Schurr M. Die übernaturliche Wirklichkeit der Pfarrei, žurnale: Benediktinische Monatschrift 1937, Nr.19, 81-106.

Stonner A. Zur Wiederentdeckung von Pfarre und Pfarrer, žurnale: Das Wort in der Zeit, 1934, Nr.4.

4. <u>Organizacijos sielovadai</u>:

Behm, Der Begriff des allgemeinen Priestertum, 1910;

Cardyn, Manuel de la JOC, Bruxelles, 1931;

Chardon D. Katholische Aktion und katholische Jugend, žurnale: Paster bonus 1931, Nr.5,332-344;

Civardi L. Manuale di Acione cattolice, 2 t. Roma 1935;

Dobin P. 2L'action catholique - Essai de synthese, Paris 1932.

" La teoria del misterio de la Iglesia y la de la A.C.; Žurnale: Bolletin Oficial de la A.C., Argentina 1934, 5-6 nr. 112-114.

Fultum J. Sheen The mystical body of Christ, London 1935 (paskutinis skyrius apie mįstinį Kristų ir katalikišką akciją).

Keller M. Katolische Aktion - eine synth. Darstellung ihrer Ideal, Osnabrück 1934.

Rahner K. Weihe des Leien zur Seelsorge, Žurnale: Zeitschrift für Assese und Mystik, 1936, nr. 11, 21-34.

Reinahrd W. Der Leie über nat. Organismus der Kriche, Freiburg i. Br. 1932.

Rump V. Das allgemeine Priestertum der Christen, München 1860.

Tromp S. De Corpore Christi Mystico et Actione Catholica ad mentem S. Joan. Chrysostomi, Roma 1932.

" De Actione Catholica in Corpore Christi, Roma 1936.

Vogels H. Leienhilfe im Urchristentum, Žurnale: Hochland 1935, nr.4.

5. M i e s t o s i e l o v a d a i :

Briess G. Das gewerbliche Proletariat, 1926.

Dubowy L. Aus der inneren Mission einer Grosstadgem-de, Linz 1925.

— — — Duszpasterstwo Miejskie (Varšuvos pastoracijos kursų referatai), Warszawa, 1930.

Engelhart L. Neue Wege der Seelsorge im Ringen um die Grossstad, Innsbruck 1928.

Heitmann L. Grossstadt und Religion 3 tt., Hamburg 1921.

Jüngst H. Die jugendliche Fabrikarbeiterin, 1929.

Krajewski F. Die Seelsorge in den Stadtrandsiedlungen Berlins, "Die Seelsorge" 1936/37 nr. 14.

Kaller M. Aus einer Grossstadtpfarrei, Freiburg i.Br. 1923.

Lhande P. Christus in der Bannmeile (iš Paryžiaus priemiesčio), Strassburg 1927.

Kautz H. Industrie formt Menschen, Einsiedeln 1929.

" Die Welt des armen Mannes, 1932.

Maresch E. Arbeiterfrage - Arbeiterseelsorge, žurnale "der Seelsorger" 1925, nr.21, 19-24.

Pfliegler M. Seelsorge und Proletariat, ten pat 110-115.

Poppe Ed. Manuel Pour les Catechistes, Averbode 1934.

Platz H. Grossstadt und Menschtum, 1924.

Piechowski P. Proletarischer Glaube, 1927

Roters P. Gehilfen der Priester, Leutesdorf 1935.

Ruckmick M. Die Helferin in der Seelsorge, Freiburg i.Br.1936

Rudolf K. (Red.) Zur Seelsorge im Bürgertum und seiner Jugend (visas sąsiuvinys): Der Seelsorger 1937, nr.10-11
Sauerland H. Die Seele des Industriearbeiters, Hildesheim (be metų).
Schwer W. Die Alte Pfarrei in der neuen Stadt, "Bonner Zeitschrift f.Th. und Seelsorge" 1924 m. 1 nr. 60-77.
" Die kirchliche Entfremdung des neutzeitlichen Bürgertums, ten pat 307-321.
Steffes I.P. Industriearbeiter und Seelsorge, "Zeitfragen" 1926, nr.3.
Swoboda H. Grossstadtseelsorge, Regensburg 1911.
Wiesen W. Seelsorge und Seelsorgehilfe, Freiburg i.Br.1924.
" Die berufliche Mitarbeit der Frau in der Seelsorge, Freiburg i.Br. 1935.

6. K a i m o s i e l o v a d a i :

Bettencourth V. L'Apostolat rural. Programme d'Action catholique, Paris 1937.
Ganay M. Problemes Paysans et Apostolat Specialise, Paris 1935.
Jacques Chr. Un mouvement de la Jeunesse Paysanne, Paris 1934
——— Manuel de la JAC, Paris 1935.
——— Jeunes Paysans, Paris 1935.
Yole J. Le malaise Paysan, Paris 1934.
Keller Fr. Grundzüge der Dorfcaritas, Freiburg i.Br. 1924.
" Dorfcaritas an der Arbeit, ten pat, 1924.
Koch G. Die bäuerliche Seele, 1935.
L'Houet A. Psichologie des Bauertums, Tübingen, 1935.
Maier K. Dorfseelsorge, Freiburg i.Br. 1937.
Rudolf K.(Red)das Dorf in der Seelsorge, Wien 1932.
" Landjugend und Seelsorge, Wien 1935.
Robinot-Marcy Aux prises avec l'apostasie des masses, Paris, 1934.
Schulte Chr. Die neuzeitliche Landseelsorge, Münster 1935.
Schreiber G. Bauernfrömmigkeit, 1937.
Straubinger J.Auswandererfrage und Auswandererfürsorge auf dem Lande, Freiburg i.Br. 1924.
Weigert J. Über die Landseelsorge, "Theologie und Glaube" 1924, nr.16, 152-159.
" Das Dorf entlang, Freiburg i.Br. 1923.
Weis H. Pfarrgemeinde auf dem Lande, Werkhefte f.d. kathol. Pfarrgemeinde, 1936,nr.9.
Teufelsbauer Die Seelenlange der männlichen und weiblichen Landjugend, leidinyje: Landjugend und Seelsorge 1935, 9-22.

7. P r o f e s i j o s s i e l o v a d a i :

Bayart P. L'Action Catholique Specialisee, Paris 1935.

Beck J. Über Arbeiter=Seelsorge 1 ir 2 dalis, Friburg Šv. 1909.

Dumesnil R. L'Ame du Medecin, Paris 1938.

Fischer M. Seelsorger und Arzt, Freiburg i.Br. 1936.

" Berufsethik für katholische Krankenpflegerinnen, ten pat 1936.

Gäbel K. Vor der Berufswahl, Berlin=Dahlem 1927.

Günther R. Berufsratung für Mädchen, Düsseldorf 1928.

Herrmann E. Berufsberatung bei Frauen und Mädchen, Berlin 1927

Hersey B. Seele und Gefühl des Arbeiters, Leipzig 1935.

Janke E. Was soll unser Junge werden? Ein Wegweiser zu 100 Berufen, Minden-Westf. 1928.

" Das moderne Buch der weiblichen Berufe, Minden 1928

Klein W. Arbeiterbildungsbestrebungen in Belgien, Leipzig 1930.

Mörsdorf J. Die kleine Berufsschule - zur Organisationsfrage der Berufsschulen auf dem Lande, Leipzig 1931.

Müller - Schürch Arzt und Seelsorge, Bazel 1937.

Sehofer J. Studentenseelen und Präses=Sorgen, Freiburg i.Br. 1927.

Svoboda R. Seelsorger und Künstler, Freiburg i.Br. 1931.

Trott M. Die Frau vor der Berufswahl - ein Ratgeber für die ins Erwerbsleben tretende Frau, Leipzig 1928.

Zawisch C. Werden des christlichen Arztes, Köln 1937.

8. T a u t o s s i e l o v a d a i :

Apostolus Priere pour la patrie: "La vie Spirituelle" 1938. VI.1

Dörfler P. Vom religiösen Brauchtum, žurnale: Hochland 1936/ nr.3, 198-215.

Fuhrmann E. - Schneider A. Kirche und Volkstum im deutschen Raum.

Gennen A. Manuel de folclore fraicais contemporain (su religiniams papročiams skirtais skyriais), Paris 1938, III-IV.

Gotthard A. Von den Seelen europäischer Völker, Hochland, 1937-38, 4 Heft.

Grentrup Th. Volke und Volkstum im Lichte der Religion, Freiburg i.Br. 1937.

Gröber C. Kirche, Vaterland und Vaterlandsliebe, tas pats, 1935.

Kampe W. Die Nation in der Heilsordnung, 1936.

Koren G. Volkskunde als gläubige Wissenschaft, 1936,

" Volksbrauch im Krichenjahr, 1934.

Krebs L. Der Gebrauch der Volkssprache in der Liturgie, žurnale "Der Seelsorger" 1925, nr.7, 185-190; nr.9, 231-236; 1926, nr.5, 137-144.

Metzger K. Seelsorge und Volkskunde: "Der Seelsorger", 1936, nr.1-2.

Metzler Fr. Die Volksbildung, St. Margretten 1934.

Minichthaler J. Handbuch der Volksliturgie, Regensburg 1931.

Perroux Fr. Vocation chretienne et vocation nationale: "La Vie Intellectuelle", 1937.X.25 ir XI.10.

Kraus J. Der Aufbruch des nationalkirchlichen Gedankes, Žurnale "Pastor Bonus" 1937, nr.2, 35-46.

Ruster H. Christliche Wissenschaft im Dienst von Volk und Staat, ten pat 1935, nr.8, 249-256.

Seelhammer Die Vaterlandsliebe, ten pat, 1940, nr.3-4, 33-40.

Schreiber G. Vorschungen zur Volkskunde, Düsseldorf.

Schröder Chr. Rasse und Religion, 1937.

Stonner A. Die deutsche Volksseele im christlich - deutschen Volksbrauch, München 1935.

" Nationale Erziehung und Religionsunterricht, 1934 su liter. sąrašu).

Weigert J. Des Volkes Reden und Denken 1925.

" Religiöse Volkskunde 1924.

Felber F. Der Nationalismus vom Seelsorger gesehen, Žurnale: Der Seelsorger 1933, 257-263.

9. Valstybės sielovadai:

Cortes Donoso Der Staat Gottes - eine katholische Geschichtsphilosophie, vok. vert. L. Fischer, Karlsruhe 1933.

Gier J. Gerechtigkeit und Liebe - Die Grundpfeiler gesellschaftlicher Ordnung in der Sozialethik des Kardinals Cajtan, Düsseldorf 1941.

Schilling O. Sozialer Katechismus, Rottenburg [3]1935.

Lippert P., Vom Gezetz und von der Liebe, München 1932.

10. Žmonijos sielovadai:

Algermissen K. Konfessionskunde, Hannover [5]1939.

Bauhofer O. Einheit im Glauben, Einsiedeln 1934.

Besson M. Nach viehundert Jahren, Luzern 1934.

Fabricius K. Ökumenisches Handbuch der christlichen Kirchen, Berlin 1927.

Mager A. Mystik als Brücke zwischen Ost-und Westkirche, Hochland 1937, nr.4, 263 - 275.

Newman H.J. Der Glaube und die Welt, Hochland 1938, nr.9, 173-192.

Pinsk J. Die Kirche Christi als Kirche der Völker, Paderborn 1934.

Pribilla M. Um die Wiedervereinigung im Glauben, Freiburg 1926.

Rademacher A. Die Wiedervereinigung der christlichen Kirchen, Bonn 1937.

Rademacher A. Die innere Einheit des Glaubens. Ein theologisches Prolegomenon zur Frage der Kirchenunion, Bonn 1937

" Der Glaube als einheitliche Lebensform, Bonn 1937.

" Der religiöse Sinn unserer Zeit und ökumenische Gedanke, Bonn 1939.

Stratmann F.M. Weltkirche und Weltfriede, Augsburg 1924.

Wallau R. Die Einheit der Kirche vom evangelischen Glauben aus, Berlin 1925.

——— La patrie et la paix - Textes pontificaux, Paris 1938.